

EESTI KOOL

PEDAGOOGILINE AJAKIRI

Nr. 2

Veebruar 1938

IV aasta

SISU:

- K. Päts:** Otse ime on see . . .
- J. Laidoner:** Eesti rahvas ei ole kunagi kaotsis olnud.
- A. Jaakson:** Eesti Vabariigi 20-ndaks aastapäevaks.
- J. Nõu:** Eesti põllumehe traditsioonidest.
- V. Alttoa:** A. H. Tammsaare 60-aastane.
- A. Kuks:** Õpilaste häälestamine tööle.
- Olga Tunón:** Töömeeleolu häirivaid ja soodustavaid momente koolis.
- Marta Oinas:** Muljeid 8-ndalt rahvusvaheliselt joonistamisõpetuse kongressilt.
- H. Jänes:** Tähelepanekuid Helsingi koolimajadest.
- A. Kajassaar:** Päevamuresid maa-algkooli internaadis.
- Liisa Kevend:** Elu vaesedlapsed.
- A. Keppi:** Telkide soetamisele!
- V. Orav:** N. V. Gogol — Surnud hinged.
Mitmesugust.

TALLINN

HARIDUSMINISTEERIUMI VÄLJAANNE

ILMUSID

F. WITTLICH.

KÄEKIRI JA ISELOOM

Käekirja karakteroloogia ja kohtuliku grafoloogia alused.

Õpetus käekirja sidemest iseloomuga on jõudnud arengujärku, milles grafoloogiasse tuleb suhtuda tõsisemalt. Hoolikate vaatluste ja pideva uurimise tõttu on välja kujunenud kindlad analüüsimetodid, mida käesolev teos tutvustab sel määral, et igaüks need võib omandada. On antud ka tähelepanud üldisemad järeldused käekirja-elementide iseärasuste kohta, millest huvitatu võib jätkata iseseisvat uurimist. Selleks aitavad kaasa paljud analüüsitud käekirja proovid. Teise osana tutvustab autor, meie kohtude käekirja ekspert, selle teaduse rakendamist kohtupraktises roimarite avastamiseks, võltsimiste äratundmiseks jne. Selle illustreerimiseks on toodud rida näiteid meie kohtude tegelusest. 112 lk., 42 joonist ja proovi. Elav Teadus 72. Hind 1 kroon.

ARMASTUS JA ABIELU

Abielu psühholoogilised ja esteetilised alused. F. Künkeli järgi A. Elango.

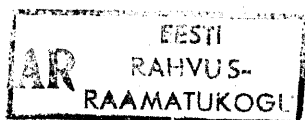
Sisus: Armastuse bioloogilised ja psühholoogilised alused. Polaarsuse tekkimine sugupoolte vahel. Seksuaalsus. Pärivus. Keha. Hing. Vaim. Abielu sotsioloogilised alused. Talupoja-abieli. Kodanlik abielu. Töö-abieli. Abielu psühholoogilised alused. Paar. Suhtumine „meiesse“. Kasvatus abieluks. Ettevalmistus sugulisele kooselule. Väärhoiakuid suguelus. Keeldumine. Armatsemine. Näitlemine. Üksiklus. Truudusetus. Haiglased nähtused. Abielu mõte ja ülesanne. Õige armastus. Armastus ja abielu. Abielu sõlmimine. Abielu ülesanded. Abielu mõte. Abielu tüübid. Tormiline abielu. Leebe abielu. Kalk abielu. Tühi abielu. Valmiv abielu. Lagunev abielu. 196 lk.

Elav Teadus 73/74. Hind 2 kr.

EESTI KIRJANDUSE SELTS

AIA 19, TARTU. TELEFON 6-01. POSTI JOOKSEV ARVE 20-36

Ar 938P
Eesti

PUHKPILLID,
RAADIOD,
PIANIINOD,
HARMOONIUMID,
KEELPILLID,
AKORDEONID,
LÕÖTSPILLID
JNE.

on saadaval soodsate hindadega
MUUSIKARIISTADE ÄRIS

„AKORD“
ANT & POHLA

Tallinn, Pärnu mnt. 28. Tel. 484-90

*Koolidele ja organisat-
sioonidele hinnaalandus*

UNIVERSAAL-JOONLAUD

TINTO

on müügil Eestis
kõigis õpetajate
kooperatiivides
ja suuremais kir-
jutusmaterjaliäri-
des.

„TINTO“
lähem kirjeldus leidub käesolevale
„Eesti Kooli“ numbrile lisandatud
lehel.

Eelarve-aasta lõpul kasutage vabad summad
õppevahendite muretsemiseks.

Soovitame eriti järgmisi õppevahendeid:

Eesti taimestik. Seni ilmunud 17 pilti
à kr. 3.—

Eesti ajaloo pildid. Seni ilmunud 3 pilti
à kr. 3.50

Seened. 5 tabelit à kr. 2.50

K. k. ü. „TÖÖKOOL“

Tallinn, Pärnu mnt. 28.

Telefon 462-56.

EESTI VABARIIGI

20.

AASTAPÄEVA PUHUL

ÕNNITLEB

RIIGIJUHTE JA HARIDUS-

NING

KULTUURITEGELASI

Eesti Paberi Aktsia Selts,

TALLINN

EESTI KOO L

HARIDUSMINISTEERIUMI PEDAGOOGILINE AJAKIRI

Nr. 2 Tallinn, 21. veebruaril 1938 IV aasta

K. Päts

„Me teame, et meie rahvas on raskete ja aastasadu kestnud rõhumiste alt oma riiklikku ellu astunud. Otse ime on see, et kahekümne aasta jooksul on siiski suudetud ilma igasuguste riiklikkude kogemusteta oma riiki kui demokraatlikku riiki korraldada ja seda veel sel kujul, et meil pole häbi olnud seista teiste vanemate demokraatlike riikide kõrval“.

Katkend Riigihoidja K. Pätsi kõnest 6. II 1938.

J. Laidoner.

„Oli aeg, kus ajaloo uurijad ühe ühiskondliku organisatsiooni arengut, ühe rahva elukäiku vaatlesid peamiselt võimuelemendi seisukohalt. Kui arvame, et riiklik organisatsioon koosneb kolmest tegurist — maast, rahvast ja võimust, siis ei oleks õige vaadelda ühe rahva minevikku ainult ühe, nimelt võimuelemendi vaatevinkli kaudu. Niisuguste ühekülgsede vaatluste kaudu me ei selgitaks selle rahva ajalugu. Nüüd on ka nooremad teadlased asunud seisukohale, et ei saa ainult võimutegurite vaatevinklist asuda jälgima ühe rahva minevikku.

Oma kodumaa ajaloo vaatlemisel on vist kõigile jäänud mulje, nagu oleks meie minevikus olnud üks ajajärk, kus eesti rahvas nagu kadus ära: peale muistset vabadusvõitlust, kus alla jäime, tuli võõras võim, eesti rahvas suikus unne, kuni ta viimaks äratati oma ärksamate rahvapoegade poolt. Nüüd selgub ikka kindlamini, kuidas niisugused kujutlused on täielikult väärad. Eesti rahvas ei ole kunagi kaotsis olnud. Eesti rahvas elas edasi ja võttis osa kõigest sellest tööst ja tegevusest, mille tulemusena me praegu tunneme oma kodumaad. Küll on aga õige, et väga palju puht-eesti elementi üle läks maad vallutama tulnud võõrkihtidesse, hakates tarvitama teist keelt.

Eesti teadlaste noorema generatsiooni uurimistöö tulemused peavad võimsalt kasvatama kogu meie rahva ja eriti meie nooruse iseteadvust. Üks rahvas võib ju ka ajaloota olla, kuid meil ei ole tarvilik kogeda niisugust erandlikku olukorda — meie taga seisab suur ja sündmusrikas ajalugu. Meie kodumaa pinnal on vormitud ajalugu ja selles vormimistöös on eesti rahvas etendanud silmapaistvat osa. Eesti noore teadlaste-generatsiooni töö jätkudes kaotame kindlasti oma minevikust selle tühiku, millest eespool kõnet oli, nagu oleks eesti rahvas kunagi ajaloo näitelavalt kadunud olnud. Siin on veel suurel arvul töid ees, mis toovad esile uusi kultuuriväärtusi. Nende väärtuste alusel kasvatame edasi oma tulevast põlve.“

Katkend Sojavägede Ülemjuhataja kindral J. Laidoneri kõnest 30. I 1938.

A. Laakso

Eesti Vabariigi 20-ndaks aastapäevaks.

Aeg on toonud eesti rahva suure tähtpäeva künnisele. Meie Eesti Vabariik, meie iseseisvus, mis on olnud hulkade põlvede palavaimaks unistuseks, mis on võidetud kätte meie rahva teovõimsamate ja tahtetugevamate poegade elu- ja vereohvritega, saavutatud vabadus, millest me näeme muistse saatuse ülekohtu heakstegemist ja oma rahva püha elu-õiguse võidulepääsemist, pühitseb täna oma 20-aastase kestuse tähtpäeva. Juba 20 aastat on eesti rahvas olnud täisõiguslik ja üheväärne liige maailma suuremate ja väiksemate, vanemate ja nooremate rahvaste peres ning juba 20 aastat eraldab meid endisest õigusteta ja allaheidetud rahva olukorrast. Omame juba oma iseseisvuse 20 aasta pikkuse ajaloo, mis kui riigielu rajamis-

aastad on täis hoolikat püüdu meie õige tee otsimises ja mille perspektiivid on ühtlasi ka õpetlikud meie iseseisva elu edasiarendamisel.

Pole olnud eesti rahva elus suuremat sündmust kui see, mis on seotud 24. veebruari kuupäevaga. See sündmus — Eesti iseseisvuse väljakuulutamine — on tõstnud selle kuupäeva eesti rahva ajaloos kõige heledamasse valgusse, on kinnitanud selle kuupäeva püsivaks nii praeguse kui ka tulevaste põlvete südamesse. Sel päeval eesti rahvas ütles enese lahti oma senisest olukorrast ning asus taotlema suuremat. Julge sõna lõpetas ühe meie ajaloo pika ajajärgu; see sõna viis meie rahva tegude teele, mis viimaks vabastasid meie vaimu ja käed meie oma parima tahte teostamiseks omal maal. Sel päeval Eesti pani nurgakivi oma kõige suuremale ja kõige kallimale ehitusele — oma riigile.

Oma igapäevases elus ei märka me paljusidki neid hüvesid, mida meile on andnud ja annab meie riiklik iseseisvus. Pealekasvavad noored ei ole saanud näha võõraste rahvaste survet, nad kuulevad sellest vanema põlve jutustustest ja trükisõnalistest allikatest. Kui me aga vaatame nende väikeste rahvaste elu, kes ei ole suutnud endile võita vabadust, siis näeme, et meie päevil rahva elus sõna iseseisvus tähendab suurimat õnne, rippuvus — suurt viirelemist. Ning sellest näeme, kui õnnelikud võime olla, et meil on meie oma riik.

Vastandina endisele ajale oleme loonud siia eestlaste ajaloolisele kodumaale vaba kodu kõigele eestilisele, kõigile eestlastele. Meie maa on kodu kõigile, kes tahavad elada, mõtelda ja tunda eestlastena, ja neile kõigile, kes tahavad elada ja töötada selle maa parema tänapäeva ja ilusama homse kasuks. Me oleme kindla riikliku korralduse ja tasakaalustatud elu kõrval loonud oma eestilise hariduse ning rajanud püsiva aluse oma vaimukultuuri tõusuks. Me oleme oma üldises arengus jõudnud järele kultuuriliselt esirinda kuuluvaile rahvastele, oleme saavutanud ka vaimse iseseisvuse. Oleme näidanud, et meiegi rahvas on võimeline looma väärtusi nii eneste kui ka kogu inimkonna kasuks.

Seda taotella ja saavutada on võimaldanud meile meie iseseisvus. Nende püüete suunas, vaba, loova ülesehitustöö võimaluses asetsevad need sihid, mille poole meie rahvas alati on püüdnud. Eesti rahvas on suuteline saavutama suurimat, kui tal on võimalus vabalt arendada oma jõude ja segamatult rakendada oma tahet. See usk enesse pole eesti rahval kunagi kadunud. Selles usus muistsed eestlased pidasid visa võitlust oma vaenlaste vastu, selles usus on peetud iseseisvust taotlemaid võitlusi. Ja kuigi Vabadussõja algul leidis kahtlejaid, siis nüüd meie 20 iseseisvat elu elatud aasta tulemused ei jäta kellelegi võimalust kahelda meie võimetes korraldada oma elu iseseisvalt.

Vaadeldes oma riigi seniseid saavutusi, võib kaasaegne sugupõlv suure rahuldusega võtta vastu selle meie riigi suurpüha. Me oleme suutnud kättevõidetud iseseisvust alles hoida, me oleme võrreldes eelmise ajaga teinud oma maal põhjalikke ümberkorraldusi igal alal; rahva olukord, maa kultuuriline pale

on tundmatuseni paranenud. Oleme oma riiki suutnud hoida nii väliste kui ka seesmistest hädaohtude eest, oleme suutnud õnnelikult lahendada ka raske põhiseaduse kriisi. Meie riik ja meie rahvas on sammunud tõusuteed ning me seisame kindlamini kui kunagi enne. Ja me oleme kindlad, et kui võõra survevaimu all kasvanud ja Maailmasõja aja raskustest läbikäinud mehed suutsid võita kätte iseseisvuse, siis Vabas Eestis kasvanud sugupõlvad suudavad seda veel kindlamini alal hoida.

Heites pilgu eraldi saavutustele meie hariduselu alal võime rahuldustundega nentida, et siin on viimase 20 aasta kestel palju ära tehtud. Kõigepealt alghariduse alal on meie iseseisvuse kestuse teisel poolel kogu liinil läbi viidud 6-aastane algkool, nüüd Põhiseaduse järgi rahvakool, kuna seda esimese aastakümne lõpul veel mitte kõikjal ei olnud meie maal. Kuigi see 6-aastase rahvakooli nõue on natuke pehmentatud teatava eapüüdnud — 14-aastase vanusega, on sel kogu rahvast haarava põhiharidusena ometi määratu tähtsus riigi elanikkonna kultuurilise taseme tõstmisel.

Ka keskhariduse alal märgib sama ajastu lõpposa julget ümberkorraldamise tahet ja tugevaid pingutusi, mille tulemusena saabub ning lõplikult välja kujunes paljuvaieldud keskkoolireform. Tahame loota, et see seda meie hariduse külge suudab lahendada suurema otstarbekohasuse ja tihendamise mõttes, nagu seda reformiga oli taoteldud. Ta tulemused aga võivad muidugi täiel kujul selguda ning täiel määral mõjule pääseda alles järgneval aastakümnel.

Samuti võib pühitsetava juubeliajastu aktiivsele arvele panna kutsehariduse kavakindlama ja sihiteadlikuma edenemise suuna, mis kaasa toõi uue kutsekoolide süsteemi väljatöötamise ning mitmete uute kutsekoolide asutamise, millega on tõhusalt silmas peetud praktilise elu nõudeid ja kõiksugu eri käsitöö ning tööndusharude tõstmist paremale järjele.

Ja mis puutub kõrgemasse haridusse, siis ka siin võime uhkusega ütelda, et oleme enne kahekümne aasta möödumist jõudnud kahe ülikooli omamiseni — Tartu Ülikool, mille eestistamine, ümberkorraldamine ja õppejõududega varustamine juba Vabadussõja keerises ning Eesti Vabariigi esimesil aastail nõudis küllalt pingutusi, ja nüüd selle lisaks hiljuti asutatud Tallinna Tehnikaülikool, millega on väärikselt arvestatud meie järjest rohkem areneva tööstuse ja Eesti kui põlevkivi maa olukorda, mis vajab vastava kõrgema haridusega eriteadlasi.

Nende kahe õppeasutuse kõrval väärib mainimist Tallinna Konservatoorium, mis eraasutusest 1935. a. moodustati ümber riiklikuks ja mille ülesandeks on edendada ja juhtida meie kui laulja rahva muusikalist kultuuri. Sest ka kunstide eest on meil hoolitsetud ja tulebki hoolitseda: need annavad elule ilu ja neis rahva tundmus ning hing leiavad oma sügavaima väljenduse.

Teadus ja kunst, mille viimase hulka kuulub ka sõnaline kunst — kirjandus, — need on rahvakultuuri õilsaimad avaldused, ja nende poolest Eesti on oma iseseisvuse ajal mitmekordselt rohkem arenenud kui kogu oma eel-

mise kestuse vältel kokku. Et meie teadus on jõudnud juba küllaldase küpsuseni, seda tõendab vajalikuks saanud Eesti Teaduste Akadeemia hiljutine asutamine, mis saab eneses koondama meie parimaid teadlasi ja õhutama ning edendama teaduslikku uurimist, ühtlasi ka tutvustades seda välismail ja andes sellele rohkem prestiiži. Me ei ole siis teaduse alal enam puht-laenaja osas, vaid võime juba ka omalt poolt andjad olla.

Lõppeks tuleb teatava sündmusena lõpule jõudvas aastakahekümnendis märkida ka kultuurkonventsioonide äsjane sõlmimine meie hõimrahvastega — soomlaste ja ungarlastega — möödunud aastal. See viib meie hõimuaate ja hõimutegevuse nagu uude järku — välja puht-ideoloogiliselt unistuste ja juhuslike sümpaatiate ning kokkupuudete tasemelt organiseeritud ja riiklikult sanktsioneeritud ning soodustatud alusele, mis loomulikult peab hakkama andma järjekindlamaid ja tõhusamaid tulemusi hõimudevahelise lähendamise ja nende kultuuride vastastikuse suhtlemise ning viljastamise mõttes. Hõimude elu ja kultuuri vastastikune tundmaõppimine rikastab ka meie rahvuslikku iseteadvust, sest olles võrsunud ühest tüvest, omame ühiseid vaimuvarasid, mis võib-olla on ununenud ühel hõimul, aga säilinud teisel.

Peatunud selles lühikeses pilguheites Eesti haridusoludel, võisime nentida hariduse levimist horisontaalses suunas kogu rahva keskel ja selle tõusu vertikaalselt kõrgemate tähistele poole. See on nõudnud kogu Eesti rahvalt suurt jõu pingutust. On tarmukalt töötnud Eesti põllumees ja tööline, merimees ja kalur ja loonud materiaalse aluse haridushoonele. On pingutanud jõudu Eesti haritlane, et otstarbekalt juhtida rahva tööd, on olnud valvel, et ei kustuks leek hariduskoldeil, on otsinud ja hoolitsenud, et haridustemplid täituksid väärika sisuga. On loonud Eesti kunstnik, et kaunistada Eesti kodu.

Kuid kui nõndaviisi need saavutused meie iseseisvuse 20-aastase olemasolu ajal — muide küll lühike ajajärk rahvaste elus — on omased meid täitma õigustatud rahulolu ja isegi uhkuse tundega ja annavad meile enesekindlust ning julgust ka tuleviku suhtes, siis teiselt poolt, kui me tõsiselt võtame oma rahvust ning riiki kui meile kallist väärtust, paneb see meie peale ka seda kõrgemad kohustused ja suurendab meie vastutust. Sest kui me seni oma puudusi ja ebaõnnestumisi, mida meie saavutuste ja kordaminekute kõrval ka nii mõndagi on juhtunud, võisime vabandada ikka sellega, et meie iseseisvus, meie riik on alles liiga noor ja et mida saabki meilt nõuda nii lühikesel ajaga ning et seetõttu vead ja eksitused on arusaadavad ja andeksantavad, — siis nüüd, kus meie iseseisev riik ja kultuur on jõudmas oma kolmandasse aastakümnesse ja seega niiteldada oma meheea lävele, väheneb järjest see vabandamise põhjus. Ja seepärast tuleb siitpeale püüda võimalikult hoiduda vääranähtustest, eksisammudest ja vigadest ja üldse halvast, hooletust ning pääliskaudsest tööst, mis kõik põhjustab vaid asjatut aja ning energia kulu ja võib rikkuda isegi meie positiivseid saavutusi.

Seepärast tagasivaade sel meie Vabariigi juubelpäeval saavutatud tulemustele ei tohi meid meelitada loorberitel puhkama, vaid, vastupidi, see peab meid ergutama ja kihutama üha uutele pingutustele ja edasipüüdmisele, selleks et saavutatut ja olevat kindlustada ning täiendada ja uut algatada ning teostada. Sest kui eelmise aastakümne kestel on palju alustatud ning ellu kutsutud, siis järgnevate ülesandeks jääb kõike seda arendada ja viimistella võimaliku täiuseni ning põhjalikkuseni. See kõik nõuab tõsist tööd, püüdlikkust, hoolt ja — idealismi ning ühtlasi praktilist meelt, nagu on seda nõudnud senisedki saavutused.

Eesti iseseisvuse 20-ndal aastapäeval Eesti haridusala juhina avaldan siirast tänu kõigile, kes otseselt või kaudselt on aidanud rahva haridust kanda ja arendada, levitada ja tõsta, olgu see kehalise töö tegija või töötaja vaimsel alal, olgu see õpetaja koolis või kooli eest hoolitseja väljaspool otsest koolitööd! Jätkugu meil jõudu, töötahet ja töördõmu järgnevaiks aastakümneiks ja olgu edu meie tööl! Kasvagu meie noorsugu kehaliselt terveks ja tugevaks, vaimselt targaks ja tarmukaks, kohusetruuks ja elurõõmsaks! Siis on Eestile kindlustatud paljutootav tulevik.

A. Jaakson
Haridusminister.

Eesti põllumehe traditsioonidest.

Joosep Nõu.

I

Mie elu välisvormis, meie eluvaates ja iseloomus tungib esikohale kõik põline-eestiline. Õpetajailt põllumajanduslikes kutsekoolides kui ka mujal nõutakse võimete täie pingutusega töötamist selleks, et kasvatada Eestile omapärast ja nii iseloomulist kultuurpuud — *Quercus esticust*. Kui ebasoodsais ilmastikutingimuses oleme pidanud leppima ka jändriku soomänni ja nässaka vaevakase kultuuriga, kui süngeis ajaoludes oleme pidanud sallima isegi pehkinud südamega haava-, remmelga- ja paindliku paju-kultuuri ulatuslikumat levikut, siis nüüd — kui tahame eestlust säilitada — on aeg siin puhastustööd teha: lõigata, juurida, ravitseda. Peaasi aga siiski — istutada ja külvata ning hoolitseda noore tammiku kasvu eest.

Õpetajaile-kasvatajaile põllumajandusliku kutseala erikoolides on usaldatud eestluse-tammikute parimad puukoolid-kasvulavad ja nende kaudu võimalus mõjustada kogu kujunevat rahvastiku järelkasvu niihästi üksikisiku iseloomus ja ellusuhtumises kui ka kogupildina kutselises ja rahvuslik-riiklikus ühiskonnatervikus.

Kui õppinud aednik asub puud „koolitama“, tema ladvakasvu juhtima, temale võra kujundama, siis otsib ta endale mõttes eeskujuks ideaalpuu, mida

tegelikkuses võib-olla polegi olemas. Ta kõnnib aias, kõnnib metsas. Paneb tähele üksikpuude häid omadusi. Vajutab mällu aga ka puudused. Seda kõike selleks, et hiljem töötamisel toimida õieti, hoiduda vigadest. Tuginedes seesugusele analoogiale on ka kutselise põllumehe kasvatajal põhjust mõttega ja tegelikult ajuti siirduda eestluse põlishiide: talupoegliku põlispõllumehe kutse juurde, et sealt koguda traditsioonisugemeid tänapäeva põllumehe eluvaate mõistmiseks. Sidudes minevikusetteid uue aja eluvormide mõjutustega leiame ehk selle, mida otsime: leiame õige suuna tänase ja tuleviku põllumehe eestilise ideaalkuju vormimiseks.

II

Uues maailmas, P.-Ameerika Ühendriiges on viimased aastakümned kujundanud selle uue aja põllumehe prototüübi, keda meie farmeri nime all tunneme, kes talundit võtab nagu äriettevõtet, milles juhib kapitalide ringvoolu maksimaalse tasuvuse saavutamiseks ja kes küllaldase rentabiliteedi puudumisel peatselt on valmis talupidamisest loobuma, vahetama tegevusala. Sellist hoiakut tundub juba ka kodumaa põllumehes. „Elu murrab sisse“, nagu seda tavatsetakse ütelda.

Igivanas maailmas, Hiinas, Kufu provintsis elab aga härra Kungteht-Šeng tänapäeval samas kohas, kus 77 põlve ehk 2487 aastat tagasi elas tema esiisa tark Kung, keda meie tunneme Konfuciuse nime all. Kungteht-Šengil leidub tänaseni säilinud esemeid kuulsa mõtleja mälestuseks. On täiesti võimalik, et niisugune sugu võib elada igavesti, sest üksikisik tunneb end igavikuketi lülina ja järeltulijate kasvatamine, samuti esivanemate tööpärandi edasiarendamine, jätkuv maaviljamine on neile juba püha kohustus. On päris selge, et selline konkreetne igavikuteadvus annab üksikinimesele suurt julgustust eluks ja mitte ainult kergeks ning ilusaks, vaid ka eluks täis tööd ja kohustusi.

Aga ei tarvitsegi otsida näiteid kaugelt. Kõrgekultuuriliste põhjariikide peres on Norra põline talupojariik. Talupoeg pole seal kunagi olnud orjuses ja talusugud on olnud kaitstud talust väljatõrjumise eest. Veel praegu kehtib seal hallist minevikust säilinud „Asaetes-rett“ — talude-tagasiostuõigus, mille järgi õigustatud pärijail teatava rea aastate jooksul on õigus osta tagasi talu taksihinnaga, kui see ajuti olude sunnil on läinud võõraste kätte. Hiljutistes kriisiraskustes osutas see õiguspuuk Norra põllumehele suuri teenuseid. Norralased on õieti mõistnud igavikuteadvuse suurt ideoloogilist tähtsust. Saksamaa uus riigikorraldus on sugukonnatalul baseeruva talupoja tunnustanud riigi põhiliseks kandeteguriks. On mindud isegi nii kaugele, et seal põlis-talupoega kõhelemata võetakse nagu uusaadlit. Sealset programmi iseloomustavade selle riigi juhi sõnad: „kolmas riik peab jääma talupoegade riigiks, või ta variseb kokku, nagu on varisenud kokku Hohenstaufenite ja Hohenzollernite riigid“. Ka Soomes on taibatud igavikutraditsiooni tähtsust põllumehe elus. Seal on Põllumeesteseltside Keskliit (Maatalousseurojen Keskusliitto) teinud ilusa algatuse: nimelt antakse seal talupojale, kelle sugu vähemalt kakssada aastat on püsinud samas talus, eriline audiplom (sukukunniakirja), milliseid suurtel põllumajandusnäitustel jagatakse riigivõimu kohalike kõrgemate esindajate — lääni maahärrade poolt erilise pidulikkusega. Niiviisi tunnustatakse talundis töötamist nagu igavikku-haaravat tegevust, tunnustatakse põlvede koostöö vajadust taluelus.

Eesti põllumehele-talupojale ei ole maa ja talu ka mitte paljas äriiline ettevõtte, nagu ta seda on Ameerika farmerile. Eesti põllumehe ja talundi seos on orgaaniline. See on teataval määral isegi hingeline. Meie kirjandus on annud küllaldaselt vastavaid käsitlusi. Kuigi Eesti talupoja-pärisperemehe põlv ei ole pikk, ja kui isegi meie nn. vanatalud ei ole sadat aastatki olnud talupoja täie peremeheliku voli all, siis ometi leidub kodumaal väga palju talusid, kus praeguse pidaja-omaniku sugu sama talu varemalt renditaluna põliselt on pidanud ja millega põllumehe sugu on olnud seotud mitu põlve. Eestlane on hoidnud kinni maast, kuigi seejuures hambad sageli on olnud risti. Ja kui meie otsustavalt võime ühineda K. Liidaku ja teiste väitega, et eestlus püsib vaid niikaua kui Eesti maa on eestlaste käes, tugevasti eestlaste käes, siis ei tohiks vähimatki kahtlust olla selles, et läbi rõskete sajandite toodud kutseline põlistraditsioon, hoida kinni maast, tuleb taas tõsta aukohale ja üheks meie ligema aja ülesandeks sel alal oleks põliste talupidajate ja talusugude austamine ning selle kaudu tungi loomine uute põlistalude juurdetekkimiseks ja seniste põlistalude laostumise tõkestamiseks.

Võiks olla vististi meie läheneva põllumajandusliku suurparaadi — üleriigilise põllumajandusnäituse üheks ilusaimaks osaks esimene põliste talusugude austamisaktus. See oleks traditsioonikandjate tunnustamine. Kohalikku pisitööd sel alal jätkub aga väga paljudele: Maanoorte organisatsioonid võiksid korraldada teeneliste taluperemeeste ja taluperenaiste austamisaktusi nende tähtpäevadel ja nende taluelu kesksete kujude austamisega koos käsitella ka nende põlist kutsetöö saavutus — talundit ja selle saatust. Niiviisi töötades kasvab noortes uus arusaamine elus edasijõudmise mõttest põllumehe kutsetöö alal. — Salajas haletsetava ja kahjatsitava hädakuju asemel hakatakse talupojas nägema igavikumõtte kandjat põliskutses. Põliste talusugude austamine annaks vajaliku tõuke ka sugukonnaloolistele uurimustele: iga päevaga läheb siin mälestusi päästmatult mulda. Kõige selle juures, et põlistalu nimi ei jääks paljaks minevikuarjaks, oleks tarvis genealoogiliste uurimuste kõrval ka taluelu olukordade pidevat märkimist: talu ja perekonnakroonikate, taluarhiivide (piltide, esemete, dokumentide kogud) küsimus tuleb läbi seedida ja teha suupäraseks keskpärasele kodanikule rahvalike brošüüride, vormide ja juhiste kaudu. Oleks ehk tööd anda arhitektile ja mööblimeistrilegi: vastavate toanurkade ja kappide kombineerimisega taluelamule. Ei ole kerge olla esimese põlve haritlane, palju raskem on aga olla esimest põlve talupoeg ja kaugemale igavikujoonel mitte jõuda.

Näitame siis, et ka meil on ausa töökutse põlist minevikku, kuigi selle konkreetselt tõestatav kauguse ulatus ja pidevus ei oleks hallitusliku eaga.

Võidakse küsida, kas niisugune traditsioon ei tähenda takerdumist mineviku köidikusse. On ju agronoomiline mõte kogu aeg püüdnud külvata Eesti tallu ratsionaliseerimise seemet ja selle külvi juures on püütud murda mineviku vastuseisu. Kas siis nüüd soovitatakse tagasikäiku?

Ameerika farmeri ideoloogiat aga tarvitseb eitada vaid osaliselt: nimelt tema liialdamises talundile kapitalistliku äriettevõtte ilme andmisel ja tema lödvas sidemes talundiga. Muu osa ja nimelt uue aja põllumehe majandusliku edukuse püüe annab ilma mingi vastoluta siduda põlistalu-traditsiooniga. Isade töö ei tohiks ju olla takistuseks poegadele edasiminekuks, vaid pigemini just võimaldama võimast starti.

Soome ameerikaliku haridusega agraarpoliitik prof. Kaarlo Jutila, iseloomustades kultuurilise arengu mõtet, väidab, et kultuuriline areng on

sihitud sellele, et üksikisik saavutaks võimalikult väiksema osa oma sissetuleku eest algeliste elutarvete-rahuldamiseks — toidu, korteri, riietuse osas ja et võimalikult suurem osa sissetulekust ja võimalikult rohkem vaba aega jääks üle muude kultuuritarvete — kirjanduse, seltskonna, kunsti jne. jaoks. Selle eesmärgi ulatuslikum saavutamine märgib kultuurilise arengu astet. Kui nüüd räägitakse, et hindu põlluharijal kulub ainult toidule 95% sissetulekust, siis nendime, et seal veel on tegu kõhuorjusega. Kui kuuleme, et kodumaa põlluharija peres toidule kulub ka veel ümmarguselt pool kogu töövaevast ja et tööpäev seejuures on küllalt pikk, siis märgime, et ka Eesti talus on ratsionaliseerimisel ruumi küllalt. Kehalise töötubliduse ja käeosavuse kõrval on Eesti tallu nüüdisajal vaja ka tubli annus mõistusetapu ja selles mõttes tuleb põllumajanduslikel kutsekoolidel tänapäeva maanoori ka ikka valmistada ette kui farmereid ja nimelt selle mõiste osalises ja paremas mõttes. Tuleb ette valmistada põllumehi, kelle eramajanduslikuks eesmärgiks talundipidamisel on, nagu seda Rootsi Ultuna prof. L. Nanneson defineerib, pidevalt suurim võimalik puhas-sissetulek s.o. parim võimalik tasu sooritatud töö eest ja kõrgeim võimalik tasuvus-puhtsaak põllumajanduskäitisesse mahutatud varanduselt. Kes aga seejuures peaksid meeles, et talu üldiselt pole mingi hiilgav äriettevõtte, mille kaudu ruttu võiks rikastuda ja et Eesti talu ja Eesti muld ei ole niivõrd igapäev raha eest osta võidav varandus-ese kui esivanemate tööpärand, mis seal töötajale annab maaõnnistuse, kuid ühtlasi paigutab ka maasunduse. Maa ja talu on eestluse põline töökoht: rõõmu ja mure koosehitus igaviku joonel.

Eesti põllumehe elus ilmneb mitmeid tunnuseid sellest, et talu ja sugu põlist ühtlust tähtsaks peetakse. Tarvitseb vaid vihjata pärandamiskombele, milles kohati otse ülekohtusena tunduvalt talupärijat soodustatakse kaaspärijate arvel, eesmärgiga et talu jääks püsima järeltulijate kätte. Ja kui ühes ja teises talus leiame perekonna-kalmistu, siis seegi on tunnus igaviku konkreetsest tungist: tahetakse nagu jääda omaste hulka põliselt, oma elutöö juurde alatiselt.

Meie õiguskorraldus uue tsiviilseadustiku näol toob talude pärimis- ja pärandamist käsitlevais paragrahvides soodustusi ja toetust põlistalu-traditsioonile, ei garanteeri aga selle püsimist seadusnormiga. Kindlustuse, tagatise peab seepärast andma-looma vaba talupojakutse ise, haarates igavikutraditsioonist kinni täie hingega. Ka uued talupidajad peavad sellesse traditsiooni sisse elama. See alles olekski õige tunnus sellest, et Eesti talupoeg on vallutanud täielikult riigi esimese põllumehe posti, milline seisukoht temale kandus mõisnik-põllumehe likvideerimisega.

Sellega lõpetan esimese mõttekäigu talupoegluse traditsioonide maailma. Kas ma põlistammiku tuuli õieti olen tõlgitsenud, sealt igavikukohinat välja lugedes, selle üle võidakse pidada aru diskussiooni korras. Nüüd aga siirduksime uuele lühimatkale.

III

Mõnes kodumaa osas, eeskätt Lõuna-Eestis nimetatakse alati koos põllumehe nimega ka talunime. Näitena Odra Gross, Kõrgemäe Lapp, Saksa-veski Ruubel, Piistaoja Pool, Tõlla Meltsas, Nahkru Parts jne. Seesugune traditsioon on mitmeti tähtis. Seesugune nimetamine suurendab põllumehe iseteadvust, enesetunnet, on nagu tema kuuluvuse ja kutse märkimiseks. Mitte see ega teine ega kolmas Pool, vaid nimelt Piistaoja Pool. Talu nime

nimetamisel koos põllumehe omaga tõstetakse otsemaid hindamisele ka talu olukord: muidu kanget meest peaks talundi nime kehv kuulsus nagu noomima, üles kutsuma pingutustele, muidu vähetuntud mehe tublidust kriipsutaks korras-talundi nimetamine nagu alla. Talu ja peremehe nimi nagu täiendavad teineteist: annavad kõla juurde või võtavad maha vastastikku. Üldisemalt tarvitatakse talu nimega koos peremehe eesnime (Kadariku Mihkel, Tõnise Hendrik jne.), seda viisi tarvitatakse aga ka muude pereliikmete nimetamisel ja see komme võiks jääda rohkem lähemate tuttavate vaheliseks. Ligemad naabrid nimetavad ka lihtsalt talunime ja üldnimetust „peremees“ koos (nt. Mäetaguse peremees) või aga asetavad koguni sõbramehelikult „peremehe“ nimetuse „vanaga“ (näit. Allika vana). Kõnepruugis esineb veelgi erinevaid nimetusi. Seltskonnas ja üldse avalikkuses — kõnes ja kirjas paistab olevat sobivam nimetamisviis — põllumehe perekonnanime ja talu nime koostarvitamine. Kuigi seesugune nimetamisviis käib ainult peremehe kohta, on kombel kaudselt enesetunnet tõstev mõju kõigi kohta, kes selle perekonnanimega ja taluga on seotud. Halva kuulsuse puhul muidugi oleks seesugune kaudne seos ka ebaneeldiv. Talunime ja põllumehe perekonnanime nimetamine koos on tuntud komme ka mujal talupojariiges. Nii näiteks Rootsis, Saksamaal. Meie kodumaal on ehk küll teatav vaenuline hoiak selle vastu, kuna Balti suurpõllumehed (mõisnikud), nagu suurpõllumehed mujalgi, sellest kombest järjekindlalt pidasid kinni (näit. Polli Stryk, Soosaare Sievers) ja võidakse otsida kombe juurest mõisnikele (resp. sakslastele) järeleahvimist. Kuid see oleks asjata tonditegemine: põllumeeste kutsealalised traditsioonid on põhiloomult ju kõik teataval määral sugulased, tingituna sellest, et muld ja loodus kõikjal sugulane on ja et põllumehe eluviis suurtes joontes ühte langeb. Kadaklikku ahvimist võidakse kombe juurest otsida, kui tarvitaksime vastupidiselt oma keelepruugile peremehe nime ees ja talunime järel (nt. Raudsepp-Alatare). Peale põllumehe enesetunde tõstmise oleks selle kombe üldisemal tarvituselevõtmisel veel teinegi tulemus: meil hakataks suuremat tähelepanu pöörama sobimatute talunimedele muutmisele. Kuigi talundi nime muutmine on tülikas toiming, tuleksid ometi paljud talunimed võtta muutmisele. Väga sobiv oleks kõnesolev nimetamisviis võtta üldiselt tarvitusele põllumeeste ühisuste ja seltside koosolekuil. Kujutleksin sõnaandmist põllumeesteseltsi koosolekul näiteks järgmiselt: „Sõna on Alatare Raudsepal“, või „Sõna on õppinud talujuhil Alatare Raudsepal“ — kui tahaksime ka uue kutsehariduse seadusega loodud kutsenimetusi viia tarvitusele. Või kui tahaksime ka põlistalutraditsiooni avalikult märkida: „Sõna on põlistalupojal Alatare Raudsepal“ jne. Kahtlemata võib mõnigi esimesel nimetamisel muiata, kui aga muigamine on muiatud, leitakse, et asja üle võib rääkida ja et niisugune nimetamine võiks ehk ka olla mõeldav. Pidagem siis aru. See võiks olla ilus talupoeglik traditsioon. Ta tuleb vaid viia tagasihoidliku jutu ja nimetamise olukorrast meie fassaadi ja etiketi nõutavaks osaks.

IV

Põhja-Eesti ja saarte randlaste juures on säilinud pruuk märkida talu tarberistad (kalapüügiriistad, kuid ka muud) teatava kindla märgiga — talu õuemärgiga. Õuemärgiks on kas mingi asja kuju (näit. ankur) või ka lihtsalt mõnesugune rist, ring jne. mis kuidagi sümboliseerib taluelu või tegevust. Seesugusel õuemärgil on oma praktiline otstarve: märgi järgi teatakse, kellele ese kuulub, ja laokilejäänud asjad näit. kadumaläinud mõrravaiad, aerud,

püüinised jne.) võidakse toimetada tagasi omanikule. Talu õuemärk on talu vapp ja sellisena võidakse see võtta tarvitusele laialdasemalt. Peale lõikeviisilise kasutamiseviisi võidakse õuemärk kujundada ka templile-pitsatile ja nii sellega märkida näiteks talu raamatud ja üriku. Õuemärgi kujundit võidakse edasi kuidagi kasutada ka taluelamu ja taluümbruse kaunistamise elemendina: võidakse see lõigata või kasvatada murusse, lillepeenrasse või jälle kombineerida ehituste karniisidesse jne. Nii võiks õuemärk olla teatavaks „romantiliseks“ elemendiks kodukaunistamise ürituses. Ja siin on kujutusvõimel avar tööpõld: esiteks — õuemärgi kujundamisel, kui seda veel pole, teiseks — õuemärgi kombineerimisel ehituste ja õue süsteemi ja tema kasutamisevõimaluste selgitamisel tarbeesemete, majariistade, riiete, pesu jne. märkimiseks. Võib-olla oleks mõeldav õuemärk kuidagi tagasihoidlikult ömmelda koguni talu lippu, ja nii kujuneks meie põllumajanduse alusühikule — talundile ka teatav esinduslik välisstandard. Kuigi ei ole põhjust arvata, et üksikul taluperel oleks vajadust iseseisva lippkonnana kuidagi välja astuda — külakondadevahelised malgasõjadki on hoopis kadunud, — kuid, muigamata ei ole kahju sellest, kui talupere end tõesti nagu ühise lippkonnana tunneks.

Igatahes tohiks olla õigustatud taluelule kindel sümbol — õuemärk. Õigustatud, kuna ta „tühisusena“ ei häiri ka neid, kes tühisustest lugu ei pea ega nende väärtust ei taipa. Teistele tähendab õuemärk aga talundi kui terviku sümbolit. Lisaks on õuemärgil tegelikkuses, nagu märgitud, oma praktiline otstarve. Elus on ju ikka nii, et just tühisuste-reliikviate eest astutakse välja entusiasmi: olgu siis kasvavale noorusle ka seda laadi väärtusi taluelus silma ees. Ka uued talud peaksid looma-kujundama enestele õuemärgi. Ka sellel traditsioonil võiks olla teatav väärtus talupojavaimuse kujundamisel.

V

Peale talupoja argiellu haaravate traditsioonide leidub põllumehekutsel hulk pidulikke traditsioone. Nii külvipeod, lõikuspeod jne. Põllumehe-talupoja pidulikud kombed on õigupoolest need rahvalikud pidukombed, mida meil ohtrasti on uuritud, kogutud ja minevikusugemeist elustatud. Olgu jutt näiteks rahvatantsudest, rahvariistest, rahvamängudest, rahvalauludest jne. Sel alal traditsioonidest kõnelda, ei tunne endal olevat küllaldast tagapinda, kuid õieti ka mitte vajadust. Olgu vaid riivavalt märgitud, et lõikus- ja külvipidude korraldamisel meil nende ilusate traditsioonide vastu patustatakse. Nimelt, kasutades lõikuspeo ja külvipeo nimetust rahva hõlpsaks kokkutõmbamiseks mitmesuguseil vajadusil, on nende ettevalmistus kohati jäetud lubamatult puudulikuks. Ja põllumehekutsesele nii iseloomulikuks pidulikud traditsioonid on palju kaotanud traditsiooni olulisemast elemendist: pidulikust väärikusest. Oleme läinud niikaugemale, et noorem põlv lõikuspeo nimega seob veel vaid rasket toidulauda: ettekanded ja dekoratsioon on unustatud. Võib-olla, et liialdan, kuid olen näinud väga mannetuid lõikuspidusid ja väga vähe ilusaid ning jõulisi. Vajalik oleks vististi küll, et põllumeeste seltskondlikud organisatsioonid küsimusele tõsiselt mõtleksid. Kui külvipidu, kui lõikuspidu, siis hoitagu väärikust ettekannetes ning dekoratsioonis ja nõutagu kindlat ettevalmistust. Ei oleks vististi vahelduseks ja elevuse tekitamiseks laita, kui põllumeesteseltsi esimees C. R. Jakobsoni omaaegsel eeskujul koosolekule või lõikuspeole ilmuks kohalikus rahvariides, kui seda pruuki elustada tahe-

takse. Ma ei eksi, kui väidan, et ka põllumajanduslikud kutsekoolid siin veidi ühes ja teises suunas saavad kaasa mõjuda.

Labane igapäevasus hävitab piduliku traditsiooni ja mis veel halvem, naeruvääristab selle. Valvatagu, et seda ei sünniks.

VI

Olen enda mõtte-lühimatkadega põllumehe traditsioonide riiki jõudnud lõpule. Traditsioon — see on oma olemuselt nagu argielule ümbertõmmatud piduriie, nagu rahvuslik ja kutsealaline etikett. Traditsioon annab isegi lihtsamale toimingule teatava väärikuse. Traditsioon aitab hoida pea püsti ja selja sirgena, olgu või ainult jonnist pärast. Enamasti mõjuvad seejuures traditsioonid tormitsevale arengule pidurdavalt, tõkestavad kärsitult hüplemist, aitavad hoida stabiilsust. Ajuti võivad traditsioonid küll ka muutuda tõsiseks rakistuseks edu teel, kuna suurendavad kiindumust vanusse, sageli juba hallitusvinega kattunud ja tardunud talitusviisidesse. Revolutsioonid ja elu revolutsiooniline areng püüab hävitada traditsioone, elu rahulik areng ehitab nad säilinud sugemeist aga kähku jälle üles.

Talupojakutse jääb rahulikuks enamasti isegi rahutuul aegadel. See pärast talupoeg säilitabki kõige kindlamalt mineviku pärimusi. Talupoeg võib seetõttu osutada pahandust-tekitaavaks tõkseteguriks revolutsiooniliste reformaatorite tegevuses, kuid — võib olla just selle omaduse tõttu on talupoeg tänapäeval muutunud ühiskonna põhitoeaks, millele riik võib toetuda julgusega ja närvitsemata. Ja kui Eesti elu rahunemise üheks olulisemaks tingimuseks peale Vabadussõda oli pisike maailma uuestiloomine maareformi kaudu ja talupoegade kutse ulatuslik suurenemine, siis tänapäeval see ei ole liialdus ütelda, — on omariikluse kindlustamise üks olulisemaid tööülesandeid talupojatradsioonide tõstmise aukohale ja taaselustamine. Majanduslikult tugeva ja tootmisvõimelise taluga koos ja käsikäes peab kujunema — kasvama tõeline talupojavaimsus, mis on omane iseseisva rahva vabale põllumeestekutsele.

Viimasel ajal on elavalt otsitud eestlasele omapärast rahvuslikku eluvaadet ja on leitud, et just eesti talupoja eluvaates võiksid leiduda selle lähtekohad (Liidak). On otsitud kasvatusideaali kohale paigutamiseks eestilist džentlmeni-kuju ja jällegi see leitud talupoja olemusest (Alttoa). Need ja palju muid arutlusi näitavad, et otsime ja oleme õigel teel. Kuid midagi nagu oleks sellel kõigel siiski veel ees, midagi õige raskelt rusuvat, mis enne lahenduse leidmist, enne edasisaamist teelt tuleb kõrvaldada.

Talupoeg, see meie eluvaate põhiline kandja, see meie džentlmeni ürgkuju — see talupoeg ise kannatab alles raskerõhulise alaväärsuse-kompleksi all, tunneb ennast hädakuju, kes isegi siis, kui ta elualus talu on väliselt korras ja majanduslikult kindlal jalal, on hingega võib-olla talust eemal ja soovib, et lapsed sealt võiksid eemale jääda. Arvamatult laialisemalt, kui seda usume ja uskuda tahame, leidub meie taludes veel selliseid hädaabi talupoegi. Me ei ole veel üle saanud C. R. Jakobsoni kurtmisest, et vähe on neid õigeid talupoegi. Talupoeg ei ole veel härra, ei ole hallparun ega uusaadel, ei ole vürst ega valitseja, vaid loodab, et ehk pojast kord saab härra. Seejuures ei osata seda tuleviku härratki kujutella hästi omaenda talus. *Quercus esticust* tema ideaalkujus ja massproduktisoonis pole veel olemas.

Kui riigielu juhtide poolt on pedagoogidele esitatud küsimusi meie eestilise iseloomu puudustest, siis talupoja alaväärsustunne oma mitmepalgelis

väljendusvormides on see, mis pole veel kadunud, kuigi petame end usuga, nagu see oleks kadunud. Sellest pettepidist tuleb olla teadlik ja asuda kasvatama tõelist talupojavaimsust kõigi vahenditega teadlikult.

Võib-olla väga paljud protesteerivad ägedasti seesuguse väite vastu. Oleks suurim rõõm, kui see arvamus tõesti oleks ekslik. Kui elunähteist kooruks talupojavaimsus — iseteadlik-kutseuhke, ilma väiklase kaduduse joonteta. Aga palju siis on neid talupoegi, kes ei tunne nukrust oma kutse-urvest ja varjatud igatsust mujale. Kui sellest ei räägita, siis sellepärast, et see asi on kord juba otsustatud saatuse poolt, mitte et see oleks puhas õnn. Sõnaga talupoeg pole suutnud veel okupeerida täielikult iseseisva riigi põllumeestekutse esimest posti. Talupoeg on sugupõlvade produkt, põlise kutsetöö saavutus. Meil aga on sugupõlvade koostöö olnud segatud ja häiritud ja kohati lõhutud. Lühikesed iseseisvuse aastakümned ja ühe põlve elutöö pole suutnud vaimsuse ja kodukultuuri lünki veel täita. Et tõeline talupojavaimsus võiks kujuneda, selleks on vaja mineviku traditsioonide julgustavat tuge. Majanduslikud tingimused üksi ei piisa selleks.

Põllumeeste kutselises elukorralduses tuleb talupojatraditsioonid tõsta aukohale. Kui seni kultuuri alal kõik saavutatu on toimunud nagu talupojast kõrgemal, talupoja „turjal“, siis nüüd peaks talupoeg ise asuma kultuurikandjaks. Uue aja põllumehe taibuga saavutatav elustandard ja uueaja mõistmine koos mineviku traditsioonidega peaksid siin suutma pakkuda midagi omapärast ja väärtuslikku. Midagi, mis oleks vääriiline meie ettekujutuses selguvale ja meie silme all kasvavale *Quercus esticusele*. Peatume ja mõtleme sellele oma iseseisvuse 20. aastapäeval meie, õpetajad, kelle õilsaks, kuid vastutusrikkaks ülesandeks on selle *Quercus esticuse* kasvatamine.

A. H. Tammsaare 60-aastane.

Näarikuu 18. täitus eesti tänapäeva suurimal prosaistil, meie põllumehe *Poet Laureate*'il 60 aastat. Üle maa tähistati seda juubeliaastat aktustega, meeldetuletusi öeldi raadios, hinnanguid ja kokkuvõtteid toodi ajakirjus ja ajalehis. Kirjaniku juubelpäev oli tähipäev meie vaimses elus, niisiis reageeriti sellele laialdaselt.

Kas ei oleks sobiv juubeli puhul heita põgus pilk kirjaniku käidud mai-sele teele? Kuid siin meenutagem kohe, mis lausus prof. Suits kümne aasta eest oma tollases Tammsaare juubelikirjutuses, nimelt: kirjanik on jäänud oma teoste varju. Ja tõesti, autori loomingut tunneme vähemas või suuremas ulatuses kõik, ent mida teame ta elukäigust. Et käis maal algkoolis, siis Treffneri juures, hiljem ülikoolis, pärast seda mainitakse veel paari asukohta, ilma neis kohtades oleskelu sisuliselt tundmata, ja viimase paarikümne aasta kohta, mil kirjanik on andnud kaaluvama oma toodangust, piirduvad ka usinamagi biograafi andmed pelkade aadresslaua andmetega Anton Hanseni kohta. Nentigem kirjaniku kohta „tammsaarelikku“ joont: loov vaim on varjutanud maise isiku. Milline lohutav võrdlus paar põlve tagasi tegutsenud rahvameeste-kirjanikega: kui palju oli Kampmannil ütelda nende

elust ja tegevusest — lehekülgede kaupa — ja kui lühike oli eluloo lõpul kokkuvõtt nende kirjanduslikust lõikusest.

Kuid tagasihoidlikkus elus ei ole päästnud kirjaniku isiklikku elu uurijate ja kirjandushuvilise publiku silma eest. Oma suurromaaniga kergitas autor unustuseliniku oma noorpõlve kodult ja ta Järvamaa metsadetagune kodukoht on viimaseil aastail olnud palverännakukohaks usinaile kirjandus-teadlasile, aga eks tea vist lugemishimuline enamik Vargamäe geograafilist

A. Hargren-Tammisaare.

asendit, seda kunagist ärplevate taatide jõukatsumiste paika, nüüdset kirjaniku ausamba kohta. Esimene ausammas alles elavale eesti kirjanikule... Ja Tartu endise Treffneri akadeemia hoones töötavat algkooli on ümbritsenud kirjanduslik oreool. Et autori varasemat elulugu ülekaalukalt ainult kirjanduse kaudu tunneme, sellel on omapärane võlu: siin kaovad piirjooned elatud elu ja fantaasia loodud sündmustiku vahel ja vist alatiseks jääb mõnigi detail selgitamatuks: oli see kord tõesti nii, või kujunes see kirjaniku ajus selliseks.

Kas teha kirjaniku juubeli puhul ta teoste inventuur? Loetella ja vaagida ta toodangut, mille lugejaks on olnud juba kaks inimpõlve sajandi algusest peale? See peaks olema liigne, arvestades Tammsaare populaarsust. On ju igal lugejal „oma Tammsaare“, mõni või palju kirjaniku teoseist, mida ta tunneb ja hindab. Õpib ta loomingut tundma juba noorsugu kooliõpilaste ja hiljemini kuuluvad autori teosed raamatukogude loetavamate raamatute hulka. Ei ole tänapäeva lugeja Tammsaare suhtes nii abitus seisukorras kui allakirjutanu enne sõda metsataguse küla koolipoisina, mil ta teadmised Tammsaare kohta piirdusid kustki naljalehest meelde jäänud lausega: „Tammsaare Noored hinged läksid Pikkade sammudega Üle piiri“. Abitult-veider kirjanduslik informatsioon, aga lugema ja otsima virgutab ta.

Mida märgiks siis nüüd, kirjaniku juubeli puhul.

Kõigepealt seda, et Tammsaaret lugedes on veedelnud see, et ta alati on püsinud individualistina, kui soovite, erakuna ka kirjanduslikus mõttes. Oma kirjaniku-tee algul kuuludes, tõsi küll, veidi lõdvalt „Noor Eesti“ rühmitusse, ei andunud kirjanik, vastupidiselt oma kaaslastele, „Ilo“ teenistusse, vaid ta noorpõlve teosed on stiililt robustne realism. Ei mingit *l'art pour l'art*-probleemi, ei mingit esteetiliste tõekspidamiste kummardamist. Ent see iseteed minemine on olnud kirjanikule iseloomulik ka ta hilisemas loomingus. Ja kirjandusloolane ei saa talle ette heitmata jätta eesti kirjanduse perioodide „segiajamist“. Nii avaldas Tammsaare pärast Vabadussõda, kui lokkas lüürika kõrgkonjunktuur, pisut romantiliselt häälestatud realistliku külaromaani *Kõrboja peremees* ja ega *Juuditki* tollal valitseva vaimu laps polnud. Ja see oma rada minemine, valitseva tellimuse ignoreerimine jätkub pärastpoolegi. Ei ole püütud tabada tänapäeva suunda *Tões ja õiguses*. Ei teinud kaasa Tammsaare puhtal kujul sotsiaalse südametunnistuse nimel õitsenud krititsismi. Ei andunud oma suurromaanis maaelu idealiseerimisele. Ja positivismi lõkkele lüües ei läinud autor kaasa seltskondliku tellimusega. Ta on viljelnud psühholoogismi ka siis, kui sai hinnatavaks ja osutus menukaks puhtvälist sündmustiku viljelev eepika.

Eks ole iseloomulikku ja suurt püsida endavalitud teedel, sõltumatult vahelduvast tänapäevast. Millega muidugi ei taheta väita, nagu poleks kirjanik oma loomingu kestes tähiseid vahetanud, kuid ta on teinud seda väliste mõjutusteta.

Individuaalne ja omapärane on Tammsaare stiilgi ja seda juba ta loomingu algupäevist. Aastat paarkümmend tagasi kirjutas T. loomingu esimene ulatuslikum eritleja A. Kallas oma *Nuori Viro's*, et Tammsaaret iseloomustab hall värv. See võis paista esimesel silmapilgul süüdistusena ilmetuses, ent tegemist oli teatava stiili omapäraga. Meenutagem Tammsaare kaaslasti „Noor Eestist“: kui palju oli neil uusromantistidel ütelda just lugeja meeltele, eeskätt nägemismeelele. Eks meenuta Tuglase värviküllased maastikud, veestikud ja õhustikud oma violetsete, ultramariinsete, ruskete ja loendamatute teiste värvitoonidega impressionistlikku vabaõhu maastikumaalingut. Eks ole värve külluses isegi sellises väikeses luuletuses, nagu on kõigile tuntud Ridala „Talvine õhtu“. Niisuguseid maalinguid Tammsaare ei harastanud, temal on olnud alati vähe ütelda silmale. Ja kui mainitud kahte nooreestlast võime kõrvutada maalijate-impressionistidega, siis Tammsaare on graafik, kes töötab ainult must-valges. Üldse on T-1 vähe ütelda meeltele, ta tegelasedki on seesmiselt nähtud — vaadelgem kasvõi ta suurkujusid Pearut ja Andrestki — kui napilt on raatsinud autor peatuda nende vä-

lise palge juures, aga kui suure hoole ja põhjalikkusega avastab ta nende seesmist inimest.

Iga lugeja, iga hindaja on pidanud nentima, kui sõnaohtrad on Tammsaare tegelased. Neid ei vaadelda, nemad ei vaatle, vaid peamiselt kõnelevad. Eks ole seegi paljukõnelemine, mis ähvardab puhuti lämmatada teose ilukirjanduslikkuse, Tammsaare stiili omapärasusi ja lisaks alatisi. Neis targutis ja filosofoeringuis murdub esile autori intellektuaalne soon, tahtmine mitte niivõrd kujundada ainet ilukirjanduslikult kui pöörduda lugeja poole mingit ideed propageerides, polemiseerides käibel-olevate tõekspidamiste vastu või filosoferides. Lugenud, veendud, et Tammsaare teos ei ole puhtilukirjanduslik, vaid et autoril on olnud midagi ütelda ja ta teeb seda, andes korruga ka kunstiteose. Sellest on siis ka kirjaniku teosed nii probleemiderikkad ja -rasked. Säärane vajadus lugeja poole pöörduda meenutab Shaw'd, kes enda ütluse järgi kirjutavat oma näidendeid selleks, et inimesed loeksid nende eessõnu. Tammsaare talitab vahest analoogiliselt, kuid ei eralda puht-ilukirjanduslikust osast seda „ütelda-tahetut“.

Kirjaniku jõudmine seitsmenda kümnendi künnisele rõõmustab kirjandussõpra, et tal on saabunud see auväärne vanus, kuid et ei ole saabunud veel vanadus. Lugesed-vaadates autori viimaseid asju, nagu näiteks *Kuningal on külm*, nendime, et kirjaniku sulg on niisama vahe, vaim niisama sädelev ja terav kui kümnendite eest. Ta loomisvõime on püsinud, sellal kui ta kunagised kaaslased oma kanded juba ammu on vaikima jätnud. Kas avaldub selles säästlik loomisenergia kasutamine — algab ju autori kaalukam looming alles nii 40-te aastatega, või on siin päritolu põhjusi — on ju Põhja-Eesti visam kirjanikke sünnitama, kuid see-eest need vähesed säilivad loomisvõimelistena siis vanaduseni (Kreutzwald, Vilde) — igatahes on eesti kirjandusele suureks võiduks, et meie suurkirjanikule on antud täiejõulisena jätkata oma loomingut. Seepärast ärgem ainult olgem talle tänulikud seniste saavutuste eest, vaid ütelgem õnn kaasa viljakaks uueks kümnendiks, mis töötab viia veelgi tõusuteed.

Villem Altkoa.

Õpilaste häälestamine tööle.

A. Kuks.

Sõna häälestama võrdub saksa keele sõnale „stimmen“, vene k. sõnale „настроить“, prantsuse k. „disposer“. Selle all mõistetakse eeskätt muusikas mänguriistade hääldeseadmist, et saavutada harmoonilist muusikat, mida võimatu on saada häälestamata pillidel. Seega on pillide häälestamisel muusikas ülisuur tähtsus.

Muusikast on see sõna üle võetud psühholoogiasse. Siin mõistetakse häälestamise all psühhofüüsiliste jõudude suunamist teatava sihi saavutamisele, protsessi, mis on lähedane tähelepanu koondamisele.

Sõna „häälestama“ on hakatud kasutama ka ühiskonnateaduses, mõistes rahva häälestamise all rahva mõjutamist, rahva mentaliteedi suunamist soovitud toimingu sooritamisele.

Minu arvates on see sõna kohane ka meile pedagoogidele. Häälestamise all pedagoogikas tuleks mõista õpilaste-kasvandike meele ja mõistuse suunamist ülesseatud sihi saavutamisele või antud töö sooritamisele.

Kas on aga vaja sellist õpilaste häälestamist tööle? Juba lihtne enesevaatlus tõendab, et töö viljakus oleneb meie häälestusest ehk vastavast meeleolust, nagu varem räägiti, von Stimmung, or настроения. Asuge tööle ilma vastava meeleoluta, ja te varsti märkate, et töö ei edene, kuigi te püüate end sundida; isegi söök ei maitse ebakohases meeleolus. Te ei ole häälestatud vastava toimingu sooritamiseks ja ei tule sellest ka midagi välja.

Seda olete kindlasti tähele pannud ka oma perekonna liikmete, tuttavate ja õpilaste suhtes.

Sõjaliste operatsioonide läbiviimisel peetakse kõige olulisemaks sõdurite häälestamist mõttele: kas võita või surra. Kui selline meeleolu puudub, ei võideta ühtki lahingut ka kõige parema varustuse juures, kuigi juhtide poolt sepsitud plaanid olid teravmeelselt ja osavalt koostatud.

Sportsis ainult selle tõttu saavutatakse hiigla rekordid, et võistlev meeskond on häälestatud viimsest jõust võistlema. Kõik ettevalmistused enne võistlust: kirjutused lehtedes, pidulikud töötused, saatmised igasuguste õnnesoovidega, rahvahõisked, auhinnad, juubeldused jne. mõjuvad selliselt, et sportlane paneb välja kõik, mis ta suudab.

Toimetades katseid psühholoogia laboratooriumides, konstateerivad teadlased, et katse tulemused on kõikuvad mingi salapärase teguri mõjul. Ka kõige lihtsama, ütleme reaktsioonikatse juures võivad esineda väga suured kõikumised kuni 100 ja enam sigmat. Mis on selle põhjuseks? Introspektiivsed vaatlused lasevad oletada, et selle kõikumise põhjuseks ei ole miski muu, kui katsealuse häälestus katse sooritamisel.

Kuidas on lugu õpilastega? Kas nende töö viljakus ei olene ka suuresti häälestusest või mittehäälestusest tööle?

Kahtlemata oleneb ja vahest veel suuremal määral kui üksiku isiku juures, kuna õpilased töötavad massiliselt ja massis, nagu teada, iga elamus on haaravam.

Tõendusi sellele leiame küllalt oma mälestusist. Tarvis ainult mõelda oma õpilaspõlvele. Oleme ju kõik õpilased olnud ja teame väga hästi, kui võrd nakatav on meeleolu selles eas ja kui raske on töötada ebakohases meeleolus.

Õpilaste häälestamise tähtsust tunnustavad kõik suured pedagoogid. Kristlase pedagoogika ja didaktika teoreetik kirikuisa Augustinus rõhutab puht-didaktilistel põhimõtetel vajadust enne tööle asumist palvetada, et töö edeneks. Kuna kogu õppus tol ajal seisis pühakirja omandamises, siis oli palve ka aine kohaseks sissejuhatajaks tööle, ta häälestatas õpilasi jumalasõna vastuvõtmisele.

Palvus õpilaste tööle häälestamise vahendina püsib, meie päevini, kuigi koolitöö on vahepeal loomult hoopis teiseks muutunud ning kadunud orgaaniline side palvuse ja koolitöö vahel või see side on muutunud täiesti kaudseks. Palvetatakse: „Aita, Jumal, et mul eelolev töö hästi korda läheks!“ See on ka hea, kuid selge on, et sideme lõdvenemisega nõrgenes ka palve mõju. Vanemad pedagoogid mäletavad veel hästi, kuidas nemad õpilastena palvetasid

enne koolitööd ja pärast, oli õppeasutusi, kus palvetati isegi iga tunni eel ja järel; kuid nad mäletavad ka, kui vähe see palvetamine häälestas õpilasi tööle. Tuli revolutsioon ning sellega ühes radikaalne väärtuste ümberhindamine ja palve kadus koolist. Hiljem, kainedes, hakati koolides jälle palvetama, kuid ainult hommikuti enne õppetöö algust, aga see toimub rohkem kasvatusena, eriti usulise kasvatusena huvides kui otse tööle häälestamise otstarbel.

Kui muutunud oludes palvus ei täitnud enam oma ülesannet tööle häälestamise vahendina, siis oli loomulik ta ära jätta tunni eelt. Kuid ühes veega visati ka laps vannist välja, jäi üldse unustusse õpilaste häälestamine tööle. Ja sellest on tõsiselt kahju.

Millist pilti pakub meie tavaline kooli töö? Õpetajad ja õpilased tulevad kooli kui kohustusliku, kõvasti normeeritud töö täitmisele, millest ei pääse, kui sa tahad elada ja elus edasi jõuda. Viimane mõte on kogu töö kandvaks jõuks. Täisealisele meie praktilises ajastus ehk jätkubki sellest impulsist, kuid lapsele, noorukile, kes elab peamiselt tunnetest, on sellest kindlasti vähe.

Töö ju toimub ka ilma häälestamata ja midagi kindlasti saavutatakse, kuid viljakus on madal ja sageli on lihtsalt kahju kaotatud ajast.

Ma sattusin hiljuti tundi, kus haigestunud õpetajat asendas koolijuhataja palvel vaba kolleeg. Oli kirjatehnika tund III algkooli klassis. Harjutati kirjutama tähte „B“, mustriks oli tahvlile kirjutatud sõnad: Bruno, Benita. Ma jõudsin klassi tunni lõpupoole ja mis ma nägin: kirjutatud vähe, kiri lohakas, sõnades vead: Benita asemel vahel Renita, Rinita, Binita, Bruno asemel mitmel õpilasel Rruno, Brunno jne. Tunni töö tulemus täiesti eitav III klassi kohta. Koolijuhataja aga atesteeris klassi väga agarana. Millest see siis oli tingitud? Ma ei leia teist seletust, kui et asendaja õpetaja ei olnud häälestatud energiliselt töötama ja ka klassil polnud vajalikku häälestust tööle. Ehk hiljuti ühes keskkoolis õpilased olid toonud kaasa kodust mängukella ja asetanud ta saksa keele tunnis pildi taha. Tunni keskel hakkab korraga kell mängima. Õpetaja on häiritud, käsib kella kinni panna; õpilased vastavad, et ei saa; nende käes ei olla kella. Õpetaja katsub selgusele jõuda, kus kell asub, kuid ei taipa; viimati viskab käega ja püüab jätkata tööd muusika saatel. Sellest ei tule muidugi midagi välja, õpetaja vihastub, kirjutab märkuse klassi päevaraamatusse. Asja uuritakse hiljem. Õpilasi karistatakse ja sellega on insident seekord lahendatud.

Kujutelge nüüd endale, milline töövilkus võib olla sellisel tunnil, kus ollakse häälestatud mitte tööle, vaid janditamisele. Rääkides õpilastega sel puhul, sain neilt avameelse vastuse: „Mis siis teha, kui õpetaja on nii koomiline!“

Selliseid tunde on üsna palju, eriti keskkoolis. Lubage esitada veel üks tund tavalisemat laadi.

Eesti keele tund algkooli VI klassis. Õpetaja astub klassi elutu ilmega. Korraldus: võtke välja harjutusvihud, vaatame, kas on kodune töö õieti tehtud. Üks õpilane loeb ette koduse töö. Õpetaja teeb mõningad märkused vaikse, ebaselge häälega. Korraldus: nüüd kirjutame R. Reimani tööraamatust ülesanne 64: „Kirjutan sama teksti sulgudes olevad pöördõnad kindla kõneviisi isikuliselt ja umbisikuliselt lihtminevikku“. Harjutus algab lausega: „Poisid (liuguma) kelkudega rannakünkast alla!“ Töö algab. Üks õpilane kirjutab tahvlile. Teised oma vihkudesse. Nii vallutatakse 3 lauset, edasi jätkatakse tööd suuliselt. Alul töö toimub päris korralikult, hiljem aga ei lähe enam ladusalt. Õpetajal tuleb teha järjest märkusi. Ta rääkimine on aga kogu

aeg monotoonne, ebaselge. Juba mõni õpilane haigutab, oodatakse igatsusega tunni lõppu.

Mis teie arvate, kui suur võib olla sellise tunni produktiivsus?!

Aganüüd lubage teile esitada ka mõni teist laadi tund. Loodusloo tund algkooli V klassis. Tund toimub loodusloo klassis. Õpilaste laudadele on asetatud kaks katseklaasi: üks täidetud puhta, teine lubjaveega ja peenike toruke. Õpetaja laual on suuremad purgid katseainetega. Tund algab katsetega. Õpetaja palub õpilasi hoolega jälgida, mis nüüd sünnib; kuid ilma selle korraldusetagi õpilaste kogu tähelepanu on koondatud katselauale. Õpetaja paneb söögisoodat puhtasse vette, segab ja pärib: Mida te näete? Vastus: Gaasi mullid tõusevad vee peale. Küsimus: Mis gaas see võiks olla? Vastus: Süsihapugaas. Nüüd õpetaja paneb soodat lubjavekke, segab ja asetab jälle küsimuse: Mis teie nüüd näete? Vastus: Vesi muutub piimaseks. Tehakse järeldus, et süsihapugaas muudab lubjavee piimaseks, seega lubjavee abil oleks hõlpus selgitada süsihapugaasi olemasolu. Õpetaja palub lapsi seda asjaolu hästi meeles pidada. Katsed jätkuvad. Õpetaja käseb nüüd võtta peenikese toru ja puhuda puhta veega katseklaasi. Mis näete? Õhumulle. Korraldus: puhuge nüüd lubjaveega katseklaasi. Mis nüüd näete? Vesi muutub piimaseks. Mis sellest järgneb? jne.

Selles stiilis liigutakse kogu tund, avastades ikka uusi ja uusi tõdesid. Õpilaste tähelepanu on maksimaalne. Tunni lõppedes õpilased on vaiksed ja mõtetes.

Ehk veel. Kaitseväeõppus progümnaasiumi IV klassis. Tunni teemaks: luure patrulli tegevus. Klassitahvlile on joonistatud maastik, kus toimub luurepatrullide tegevus. Õpetaja paneb järjest lahendama olukorrast kerkivaid mõistatusi. Poisid peavad ilmutama taibukust. Ülesanded ei ole kerged, tuleb murda pead ja poisid teevad seda hea meelega. Tund on haarav ja õpetlik.

Need on vähesed näited tegelikust koolitööst. Ma võiksin neid tuua sadu, kuid aitab sellestki, et näha, milline vahe on töö viljakusel, kui töötatakse häälestamatult või häälestatult tööle. Esimesel puhul näeme energia asjatut pillamist, teisel energia ratsionaalset kasutamist.

Mida siis õigupoolest võidetakse tööle häälestamisega?

1. Ajakokkuvaid, sest iga minut on tööle pühendatud;
2. energia kokkuvaid, kuna energiat ei raisata muidu;
3. suurem efekt, kuna uurimused näitavad, et mida tugevam tähelepanu kontsentratsioon, seda tugevam efekt;
4. rahulik koostöö, sõbralik vahekord; ei ole lihtsalt aega hõõrumisteks ja kodusõja pidamiseks.

Nüüd aga jõuame õige raske ja keerulise küsimuse juurde, kuidas saavutada vajalikku õpilaste häälestamist tööle? Selge on, et ühtlane võte ei aita, kuna meieaegne koolitöö ei ole enam usu teenistuses nagu keskajal, vaid isiku teenistuses, ja õppeained ei taha enam olla *ancillae theologiae* — usuteaduse teenrid, vaid väärtused omaette. Seepärast ei saa ka meie piirduda ainult palvusega häälestusvahendina, vaid ütleme, et palvus sobib küll usuõpetuse tunni alul, kui meeoleu loomise vahend jumalasõna vastuvõtule, teistel õppeainel tuleks aga leida teised häälestamisvahendid. Aga missugused?

Herbart-Zilleri didaktikas soovitatakse selleks sissejuhatust, s.o. kõnelust, mis seoks eeloleva aine varem käsitelduga, olgu selleks õpetaja jutt

või õpilaste küsitlemine: kas on veel meeles, mida me eelmisel tunnil käsitlesime?

Seda võtet tarvitatakse veel praegugi laialt. Tal on ka oma psühholoogiline õigustus, eriti nn. apertseptiivse psühholoogia seisukohalt, kuna varem õpitu meeldetuletamisega luuakse just kui pind uuele külvile.

Kuid sellel võttel on ka oma varjukül. Nimelt vana meeldetuletamine on igavaim osa õppeprotsessis, eriti kui see toimub õpilaste küsitlemise kaudu, kus vahel saadakse üsna nigelaid vastuseid. Ja kui see vältab 10—15 min., siis on kogu klass häälestatud passiivsusele. Tavaliselt on see küsitlemine ka teadmiste kontrolliks, mida saadavad hinded ja siis on õpilaste tähelepanu koondatud peamiselt sellele, et saada parema hinde. Tunni teema on seega tähelepanu piirkonnast sootuks välja tõrjutud. Teine kord käivad kontrollija hindamisega kaasas veel mitmesugused pahandused, noomitused, hoiatused, karistused, petmised, kättemaks jne. Ja pärast sellist vintsutust asutakse uue aine läbitöötamisele! Millist tööindu võib siin oodata? Töö tuju on kõigil kui mitte surmatud, siis hajutatud. Harva õnnestub selle järele õpetajal endal sattuda töö hoogu, veel vähem õpilasi tõsta töötujusse. Muidugi töö ei katke, vaid jätkub, ainult tuimalt, kui mitte vastumeelselt. Targemini teevad need õpetajad, kes selle sissejuhatusete teevad ise või meenutavad varem õpitu mõne üksiku tabava küsimusega, mis pöörduvad klassi poole, et sellele ehitada uut käsitlust. Õpilaste teadmiste kontroll ja sellega ühendatav teadmiste hindamine toimub eri ajal lahus aine läbitöötamisest.

Individuaalse tööviisi juures ka ei jätku õpilase enda seesmisest tahtest, vaid ka siin tuleb mõelda õpilase häälestamisele tööle. Mitmesugused ergutusvahendid osutuvad siingi hädavajalikeks. Ilma selleta võib lapse töötahe kergesti nõrkedada. Põhimõtted kehtivad samad.

Seega minu suhtumine trafareetseks muutunud sissejuhatusetele on pooleldi eitav. Ma arvan, et otsides kohaseid häälestamisevahendeid meil tuleb arvestada meie-aja vaimuga. Nüüdisaja stiil on lihtne, ilma üleliigse ornamendikata, kaunis oma sirgejoonilisuses ja ökonoomsuses. Vaadake moodseid maju, kui lihtsad, praktilised ja ühtlasi kaunid nad on! Nende võlu seisab sirgejoonilises elunõuete tabamises. Seda on ka meil vaja, sirgejooniliselt tabada õppendideid. Kuidas seda aga saavutada?

Olulisema tähtsusega on siin kindlasti õpetaja isiksus. Kui õpetaja on töökas, arukas, leidlik, taktiline, tasakaalukas, heatujuline ja on osanud sisendada õpilasile huvi oma aine vastu ning veendumuse, et tema juhatusel töö jõudsalt edeneb, siis juba õpetaja ilmumine klassi üksi häälestab õpilased tööle. On õpetaja aga koomiline, tujukas, halva renomeega, ebataktiline, puudulike teadmistega, siis ei aita ükski didaktika. Sellise õpetaja ilmumine paratamatult häälestab klassi ebatõisele suhtumisele tööle; mõeldakse vallatustele, kriugastele, naljadele ajaviiteks. Innukat töötamist selline õpetaja ei saavuta iialgi, sest klass on ju äärmiselt suggestibiilne. Sageli juba esimesed hetked määravad ära, mis tunnist saab, kas tuleb hoogus töötund või ainult tüütav ajaviide.

Seega algame enda häälestamisega! Õpetaja peab olema suuteline kooli tülles ära unustama kõik elumured ja pahandused ja elama neil tundidel ainult koolile, õpilasile. Ei ole see kellegi preester, näitleja, kunstnik, sportlane, sõjapealik, kes oma kutsetegevusel hakkaks muretsema igapäevaseid muresid. Ei ole see ka kellegi õpetaja, kes tunnis hakkaks meenutama kõrvalisi asju:

isiklikke, perekondlikke või seltskondlikke. Täis andumust tööle ilma jäägita, see on haarava töö eeltingimuseks.

Teiseks eeltingimuseks on oskus rakendada õpilasi otsemat teed ilma keerdkäikudeta ja asjata ajaviitmiseta tööle. Tuleb kohe n. ü. haarata härge sarvest, nagu seda nägime tunnis süsihapugaasiga ja luurepatrulli tegevusega. Kõik peab olema ettevalmistatud ja probleem nõnda asetatud, et ta oleks mõistetav, aga mõistatuslik, intrigeeriv, ühtlasi aga töötav huvitavaid väljavaateid.

Tähtis on ka toon, millega tunni ülesanne teatavaks tehakse. Toimub see üksluise, tuima, elutu tooniga, siis on raske oodata hoogu töös; üsna teine efekt on aga kui toon on elustav, hoogne.

Edasi tuleks valvel olla, et töö kestel ei tekiks häirivaid nähteid, mis hajutaksid tähelepanu, nagu kõrvalised küsimused, müra, õppeabinõude puudus jne. Õpetaja peab olema sedavõrd ettenägelik, et sellised nähted ei võiks üldse aset leida. Profülaktika on koolitöös palju tähtsam kui terapeutika. Peaks aga midagi ette tulema, siis tuleb seda kõrvaldada külmavereliselt kui sobimatut nähet, mitte närvitsema ega kiskuda tühja asja tähelepanu fookusesse. See on sama kui mõni pill orkestris läheks mängu ajal häälest ära. Ei pane ju sellepärast orkestrijuhth mängu seisma, et pahandust tekitavat pilli häälestada, vaid annab märku tal vait olla ja tasakesi katsub aidata pilli uuesti hääle seada. Nii tuleb talitada ka õpetajat.

Veel üks tähtis tööik. Intensiivne töö võib peagi õpilasi ära väsitada. Iga laps ei suuda mitte pinevalt 45 min. töötada, või õigem, enamik lapsi ei suuda seda. Töö ind raugab, töömeleolu on kadunud, igatsetakse vaheldust, kergemat vahepala. Kujutelge, et tehakse järjest 45 min. ühetoonilisi grammatilisi harjutusi, nagu seda nägime eespool kirjeldatud eesti keele tunnis! Keda see ära ei tüütaks? Pole ime, kui laste vastused tunni lõpupoole järjest halvenesid, selle asemele, et paraneda. Selge on, et siin olid juba kõik pillid häälest ära, töö meeleolu oli hoopis kadunud. Ainult kurt orkestrijuhth võib sel puhul sundida orkestrit edasi mängima. Terava kõrvaga juht paneb loomulikult mängu seisma, teeb väikese pausi, häälestab uuesti pillid ja alles siis jätkab mängu. Nii tuleb talitada ka õpetajat. Kui on märgata, et töötaju on langemas, väsimuse sümptoomid tulevad nähtavale, tuleb kohe teha peatus, anda väike puhkus mõne vahepala näol ja alles siis jätkata tööd. Näitekunstis peetakse ülitähtsaks oskust võita tähelepanu, hoida tähelepanu ja lödvendada publiku tähelepanu. Sama tarkus kuluks ära ka õpetajaile: ka meie peame oskama võtta, hoida ja lödvendada tähelepanu. Ülepingutus ei ole kunagi soovitatav. Kuid väga soovitatav on töö iseloomu tunni vältel varieerida, kuna töö vaheldus on ühtlasi ka heaks puhkuseks. See tarkus ja oskus tuleks meil kõigil omandada.

Veel tuleks kõne alla võtta klassi ilme mõju.

Mitmel puhul on toonitatud, et klassi ühetoonilisus just kui takistab õpilaste viimist õppeainele vastavasse meeleollu. Et seda vältida, tuleks luua aineklassid, mis oleksid aine kohaselt sisustatud, et õpilane juba tööruumi astumisel omandaks vastava häälestuse sellekohaste muljete mõjul.

Mõned aineklassid on meil igas koolis, nagu loodusloo klass, võimla, lauluklass. On katseid tehtud nii välismaal kui ka meil ka kõik ruumid muuta ainete klassideks. Laia rakendust see mõte ei ole siiski saanud. Ei ole kahtlust, et võimla teataval määral häälestab kehaharjutusi tegema, loodusloo klass kogu oma sisustusega dispooneerib loodusteadusele. Kuid see ruumide hääles-

tav mõju on osutunud siiski nõrgaks motiiviks, et sellele ohverdada laste oma klassi, oma kodu tunnet. Küll aga on soovitatav, et aineõpetaja ei tuleks klassi tühjades kätega, vaid täie varustusega, võttes kaasa kõik eelseisva tunni teema käsitusse kuuluvad õppeabinõud. Sellest aitabki esimese mulje loomiseks.

Viimaks ei saa mainimata jätta niisuguseid ergutuse ja juhtimise vahendeid kui võistlus, preemiad, kiituskirjad ja aumärgid, mida viimasel ajal on hakatud jälle ohtrasti kasutama.

Et need vahendid mõjuvad on, selle kohta pole mingit kahtlust. Neid on igivanast ajast peale kasutatud, kasutatakse praegu ja arvatavasti ka tulevikus nende mõju ei vähene. Mõttetu oleks nende vahendite suhtes võtta eitavat seisukohta. Kuid ühte ei tohiks küll pedagoogid unustada, et meil on siin tegemist n. ü. arstimitega, mis küll elustavad organismi, kuid ühtlasi ka nõrgestavad teda, sundides töötama ülepingutatult. Terve organism peab suutma töötada ilma arstimiteta. Meeletu oleks tervet südant ergutada töötama kampru sissepriitsimisega, kuigi teda läheb tarvis vahest haigele südamele.

Lõpuks teie võite mulle ütelda: mis selles, mida teie räägite, on õigupoolest uut? Seda on varemgi kuulnud.

Ma ei kahtle, et esitatud mõtted on teile tuttavad juba varem, ma pole mitte sellepärast sõna võtnud, et teile uudiseid rääkida, vaid ma arvan, et häid mõtteid võib ka korrata, kuna tungideks osutuvad ainult need põhimõtted, mis korduval käsitlusel on just kui tunginud meie luusse ja lihasse, on muutunud sedavõrd meie omaks, et meie teisiti ei saagi talitada. Ma hellitan siiski lootust, et minu sõnavõtt mõningal määral ehk aitab sellele protsessile kaasa ja kui mõnigi teist minu mõtteosaliseks saab, siis on mu vaev ja kaotatud aeg küllaldaselt tasutud.

Kuid mõnel muu kuulajaist võivad tekkida ka teist laadi küsimused: kas ei ole siin mitte liiga palju õpetajalt nõutud? kas suudab õpetaja olla alati „mänguvalmis“? Kust võtta alati head tuju, töötahet, energilist olekut jne.? Eks õpetaja ole ka inimene inimlike nõrkustega, pealegi tööga ülekoormatud, elumuredega vaevatud, halvasti tasutud jne.? Kõik see on õige. Kuid kui meie armastame oma tööd, leiame selles elusisu, elurõõmu ja meil on annet selleks tööks, siis suudame kergesti ületada kõik inimlikud nõrkused, talitame kui haridustempli preestrid ja preestrinnad, olles õnnelikud oma kõrgest eluülesandest ja tundes rõõmu igast õpilase edusammust. Kogemused tõendavad, et võimatu see ei ole. Ja truumaks kaaslaseks-toetajaks selles enese ületamise töös on meile harjumus. Uskuge, hästi töötada ei ole sugugi raskem kui halvasti!

Töömeeleolu häirivaid ja soodustavaid momente koolis.

Olga Tunón.

„Mida kõrgem peab olema su maja, seda madalamale ta alus raja.“ See on küll nii kulunud fraas, mida igaüks tunneb, kuid aeg-ajalt väärib ta siiski veel kordamist.

Sageli loeme ajaleheveergudelt, et ülikool süüdistab keskkooles — gümnaasiume õpilaste halvast ettevalmistuses ja need omalt poolt teevad kibedaid etteheiteid algkoolile.

Kuid algkool? Keda saab tema süüdistada? Siin on nüüd tekkimas säärane olukord, nagu olevat vanasti olnud mõisamoonakate peres. Kui kubjas saanud valitsejalt märkuse, siis ta olnud väga kuri moonamehele, viimane aga taltsutanud oma viha naise peksmisega — ja kui siis naine läinud koju, olnud lastel valu. Kuid lapsed, vaesed, ei saanud oma viha kellegi kallal taltsutada, kui peres kass puudunud. Selles suhtes on nüüd algkool moonalapse seisukorras. Keda süüdistada? Katsutakse küll vihjata kodudele. Aga — kui need ongi süüdi, siis küll ainult koduses kasvatuses, kuid mitte mingil määral õpetamises, sest algkoolide õppekavad on koostatud eeldusega, et laps ei tarvitse tunda veel ühtki tähte, kui astub kooli. Nii et algkooli kava tuleb läbi võtta ikkagi algkoolis, siin pole parata midagi. Etteheidetest pääsmiseks tuleb algkoolil leida vaid teid, kuidas oma tööd sooritada tagajärjekalt, ja keskkoolid — gümnaasiumid ärgu nurisegu ainult algkoolide üle, sest leidub ka keskkoolilõpetanuid, kelle teadmistes on küllalt lünki just selles osas, mis eranditult kuulub keskkooli ja gümnaasiumi kavasse.

Ka kõige korralikum alusmüür mureneb ja praguneb, kui teda aegajalt ei parandata ega siluta. Kui on head tahtmist, kohusetunnet ja hoolt, siis saab ka kehvades oludes rahuldavate tagajärgedega töötada ja nõrga õpilase rahuldavani välja koolitada, kui õpilane pole just nõrgamõistuseline. Peaasi, tuleb teha tööd, ei tohi viriseda ega loota teistele.

Töö kordaminekuks on töötajimuste kõrval väga tähtis osa töötahtel ja töömeeleolul. Õpetaja peab olema suuteline looma õpilastes töömeeleolu igasugustes oludes. Me ei või ometi panna käsi rüppe ja virisedes ootama jääda uusi koolimaju ja moodseid õppevahendeid.

Õpil. arv koolis	Klassi kompl.	Õpil. arv VI klassis	Õpet. arv	Millisel teemal kirjutas	Sai auhinna
128	3	6	3	Kelleks tahan saada	1. järje-
66	2	6	2	Mida näen ja kuulen kevadises looduses	2. korras
88	3	9	3	„ „ „ „ „ „	3. „
50	2	3	2	„ „ „ „ „ „	4. „
315	8	26	8	„ „ „ „ „ „	5. „
59	2	4	2	„ „ „ „ „ „	6. „
64	2	7	2	Petserimaa — minu kodumaakond	7. „
278	5	7	5	Mida näen ja kuulen kevadises looduses	8. „
123	3	13	3	„ „ „ „ „ „	9. „
102	3	6	3	Kelleks tahan saada	10. „
149	4	5	4	Mida näen ja kuulen kevadises looduses	11. „
58	2	6	2	„ „ „ „ „ „	12. „
153	5	12	5	„ „ „ „ „ „	—
41	2	6	2	„ „ „ „ „ „	—
118	4	16	4	„ „ „ „ „ „	—
77	2	6	2	Kelleks tahan saada	—
46	2	1	2	Mida näen ja kuulen kevadises looduses	—
80	3	3	3	„ „ „ „ „ „	—
52	2	4	2	„ „ „ „ „ „	—
63	2	12	2	Kelleks tahan saada	—
115	3	9	3	„ „ „ „ „ „	—
95	3	11	3	Mida näen ja kuulen kevadises looduses	—
51	2	2	2	Kelleks tahan saada	—
28	1	2	1	„ „ „ „ „ „	—
21	1	3	1	Petserimaa — minu kodumaakond	—
57	2	2	2	Mida näen ja kuulen kevadises looduses	—
18	1	1	1	„ „ „ „ „ „	—
65	2	6	2	„ „ „ „ „ „	—

Üheks näiteks töötajärgedest erisugustes tingimustes tahab olla alljärgnev ülevaade Petserimaal 1937. a. kevadel korraldatud võistluskirjandeist algkoolilõpetajate vahel.

Võistlusest võttis osa igast VI kl. eesti algkoolist üks õpilane. Üldse võistles 28 kooli. Auhindu jagati kirjandite häduse järjekorras.

Nagu nähtub tabelist, on auhinna saanud kaheteistkümne kooli hulgas: 1 kaheksa-, 1 viie-, 1 nelja-, 4 kolme- ja 5 kahe-komplektilist kooli.

Ei ole põhjust oletada, et 2- ja 3-kompl. algkoolide töötingimused oleksid paremad 8-, 5- ja 4-komplektiliste omadest, pigem halvemad, sest üldiselt on koolimajad Petserimaal viletsad ja vähemate koolide omad eriti; siiski on nad endid ka auhindade poole upitanud.

Võib ju arvata, et neid aitas õnnestunud õpilasmaterjal VI klassis, aga tööd tegema pidid nad siiski.

Üks, mida tabel tahab näidata ja millest meie hariduselu juhid peaksid tegema järelduse, on 1-komplektilised 6-klassilised algkoolid.

Pääle selle näeme, et kolmest antud teemast: 1. „Kelleks ma tahan saada,“ 2. „Mida näen ja kuulen kevadises looduses“ ja 3. „Petserimaa — minu kodumaakond“, ainult kaks õpilast üldarvust on sõandanud valida 3-nda teema. Kuna seda teemat võiks nimetata „puht-teaduslikuks“ ajaloo ja maateaduse alal, siis võib arvata, et õpilased neis aineis ei ole saanud küllalt põhjalikku ettevalmistust või jälle puudus neil huvi sel teemal kirjutada. Kõige rohkem on kirjutatud teemal: „Mida näen ja kuulen kevadises looduses“. See laseb oletada, et emakeele ja kodumaa looduse vastu on suudetud õpilastes huvi äratada, või mõjus aastaaeg ja teema ise.

Fantaasia ja tuleviku unistused ei paista olevat eriti spontaansed, sest 28 õpilasest ainult $\frac{1}{4}$ on kirjutanud „Kelleks ma tahan saada“.

Nii palju tabeli kohta. Kuid nüüd tagasi teema juurde.

2.

Hea komme nõuab, et lapsed kuulgu vanemate ja üldse vanemate inimeste sõna. Kuid piiblis on öeldud: „Vanemad, ärge ärritage oma lapsi vihale!“ See piiblilause käigu ka õpetaja kohta. Õpetaja ärgu käitugu õpilase suhtes nii, et õpilane hakkaks teda vihkama, kartma või kaotaks lugupidamise. Enamasti kõik õpilased alateadlikult kardavad, vähemalt häbenevad õpetajat. Halb on, kui õpetaja oma käitumisega hirmu veelgi suurendab.

Ühel koolijuhatajal oli kombeks hilinejaid õpilasi sõimata ja kõva häälega noomida. Tagajärg oli see, et kui õpilane kooliteel juba aimas hilinemises hädaohtu, (kui ei näinud teisi õpilasi teel ega koolimaja ümber), siis ta sel päeval üldse enam kooli ei tulnudki. Ta kas pöördus koju tagasi või veetis aja kuskil põõsas.

Oma koolipraktikas olen kohanud mõningaid õpilasi, kes alati naersid, kui õpetaja neid noomis. Nad jätsid sellepärast trotslike õpilaste mulje ja neid koheldi kui selliseid. Vahekord nende ja õpetajate vahel ei olnud kuigi sõbralik. Õpilased näisid olevat enesestõmbunult arad. Õpetajad pidasid seda argust trotsiks. Alles hiljem avastasin, et need õpilased olid väga õrna hingelaadiga. Noomimisel nad naersid sellepärast, et sel hetkel mitte nutta. See oli naer läbi pisarate, mida ei nutetud, vaid kurgus alal hoiti. Ja tõesti, kui palju eluski ei naerda, sellepärast et mitte nutta, või kui palju ei lobiseta, et vaikimisega mitte rohkem ütelda.

Ükski õpilane, kui tal on vähegi enesearmastust, ei taha sattuda eba-meeldivasse ega haletsetavasse seisukorda oma kaasõpilaste ees. Ja seda väga mitmesuguseil põhjusil: osalt, et mitte kaotada klassi ees oma „autoriteeti“, ja osalt ka sellepärast, et kõik, mis õpilasega koolis juhtub, saab ju kaasõpilaste kaudu teatavaks kooliümbruses. Keegi ei taha saada naeruväärseks, sellepärast püütakse olla tugev, kui palju ka ei kannatata. See ilmnes ka nende näilikut trotslike õpilaste juures.

Kui kord kolleeg mulle kui klassijuhatajale jälle ühe trotsliku õpilase üle kaebas, siis ruttasin oma korda teda noomima. Leidsin õpilase koridoris kapi taga nutvat, kuna kõik teised mängisid õues. Mind nähes rabas ta ruttu pisaraid pühkida ja mulle naeratavi huuli otsa vaadata. Nüüd paistis selgemini kui kunagi varem, et lapsel naeris vaid viril suukene, kuna silmad olid kurvad ja abiotsivad. Hilisemaist seletustist, mida ma ei pea vajalikuks siin kirjeldada, ilmnesid selle imeliku käitumise põhjused. Sellest ajast muutus nende õpilaste käitumine ja õpetajate suhtumine neisse — mõisteti üksteist paremini ja saadi „sõpradeks“.

Õpetaja käitumine võib õpilases tekitada elamusi, mida ei unustata nii pea. Need on elamused, mis on õpilasesse sisendanud mitmekordset hirmutunnet, esile kutsunud kahtlustuse ja arvustuse õpetaja arvatavas õigluse-tundes jne. Õpetaja oma vihahoos võib õpilasesse nii mõjuda, et viimane kunagi ei julge avaldada oma süüid, veel vähem andeks paluda sel juhul, kui õpilasele tundub, et ka õpetaja ise oli osaliselt süüdi. Liigse noomimisega õpetaja sisendab lapsesse säärase süütunde, et süükoorem näib õpilasele otse andeksandmatu ja just sellepärast ta ei julgegi tunnistada oma süüdi.

Ühe säärase väga kibeda elamuse osaliseks sain algkoolipõlves.

Oli sügisõhtu kihelkonnakooli internaadis. Videvikuajal võisime kiriku-platsil mängida ja pimediku saabudes jooksime klassi, et õhtust õppimist alata. Lambi tõi koolijuhataja igal õhtul omast toast. Nimetatul õhtul ei toodud lampi nii pea. Istusime pimedasse klassi ja ootasime tuld. Oli nii pime, et kõrvalistujat võis tunda ainult hääle järele. Keegi õpilane aevastas ja juhuslikult see kõlas kassiturtsumisena, millele teine naljatades vastas näugumisega. Kolmas leidis, et oleks väga lõbus, kui kõik hakkaksime tegema mitmesuguste loomade ja lindude hääli. Ettepanek kiideti heaks ja igaüks tegi mingisuguse looma häält, või laulis linnuna. Mina mõistsin väga kõvasti vilistada ja hakkasin täie rinnaga ööbikulaulu imiteerima. Me leidsime asja olevat väga lõbusa, kuid koolijuhataja kõrvaltoas oli teisel arvamisel. Nagu välk ja pikne kargas ta klassi, hoides ühes käes lampi, vehkides teise käe rusikaga. Ta nimetas meid elajateks ja loomaaia tõbrasteks. (Ma ei vaidle: kisa võis tõesti olla hirmuhäratav, oli meid ju koos 29 „elajat“).

Vist ei olnud see ööbikulaul tugeva vile tõttu küllalt õrn ega ilukõlaline, sest koolijuhataja tahtis just teada, kes oli ööbik. Et ta aga nii vihane oli, siis ei julgenud ma kuidagi tunnistada, et mina laulsin ööbikuna.

Samal õpetajal oli harjumuseks õpilasi juustest kiskuda ja õlast raputada. Kujutlesin kõiki neid võimalikke karistamisviise, mis mind oleksid tabanud; sest ega andeksandmist kunagi ei olnud. Seepärast tõusis minus hirm mitme karistuse eest. Kandsin uut kroogitud õlapealsetega põlle ja istusin taga nurgas. Mõtlesin, et kui saab teada, siis tõmbab mind nurgast välja ja rebib põlle. Mida küll ütleb ema, kui lähen laupäeval koju? Otsustasin seepärast mitte tunnistada. Hiljem selgus, et klassis valitseva pimeduse tõttu teised õpilased ka ei teadnud, kes oli ööbik. Pidime igal õhtul kuni laupäevani olema põlvili.

Nüüd tundsin oma süü olevat lunastamatu: pidid ju teised õpilased ka minu süü pärast karistust kandma. Küll mõtlesin tunnistada, kuid nüüd kartsin peale õpetaja ja oma ema veel kaasõpilaste viha alla sattumist.

Usun küll, et koolijuhataja meie karistuseaja lõppedes asja unustas. Kuid minule kujunes kogu talv „Canossa-käiguks“. Tundsin enese ääretu süüdlasena teiste õpilaste ees ja kannatasin üksi selle suure süükoorma all, püüdes osagi sellest lunastada teistele ülesandeid lahendades ja aidates kanda kooliteel nende leivakotte. Heinrich IV ei võinud tunda end viletsamana Gregorius VII ees — päalegi kestis tema käik Canossasse vaid 3 päeva.

Õnneks asutati kodu ligidale ministeeriumikool, kuhu astusin järgmisel sügisel. Nüüd alles jutustasin emale, et olin süüdi ja kuidas kannatasin. Tõgeda õpetaja suhtes aga säilis eemaletõukavuse tunne, mille tekitas asjaolu, et kogu selles „loomaia“ jandis tundus mulle kaassüüdlasena too koolijuhataja ise ka. Miks ta ei toonud tuld klassi harilikul ajal? Miks ta andis meile põhjust igavust tunda pimedas klassis? Võin täieliku eneseusaldusega ütelda, et keegi ei oleks hakanud organiseerima loomaaeda, kui klass oleks valgustatud õigel ajal.

Need ja analoogilised nähted kõik kuuluvad kooli töömeeleolu häirivate hulka. Ma ei toonud ülaltähendatuid näiteid jutujätkuks, vaid nende kaudu tahan väita, et säärased võtted on ebapedagoogilised ega soodusta õppetöö edukust.

Muidugi kõiki pahesid maailmast hävitada ei saagi. Oleme aga osutanud suure teenuse paremusele, kui me vähemalt ei soodusta nende levimist.

Hilinemist tuleb maal ikkagi ette, sest peaaegu igas peres näitab kell eri aega. Kuid hilinemise vältimiseks sõimamine ei aita, parem seletame õpilasele, et ta jääb õppimises teistest maha, kui sageli hilineb või midagi seesugust.

Ebasõbralik vahekord õpilaste ja õpetajate vahel kaob, kui püütakse õpilasi paremini tunda ja nende hingelaadist aru saada. Ebaõiglase käitumise suhtes õpetaja poolt on lapsed väga tundelised.

Ärgu andku õpetajad õpilastele nii palju vaba aega, et sellest jätkuks karistusväärsete vallatuste tegemiseks. Ehk, kui sääraseid vallatusi juhtub, siis enne karistusele asumist mõtelgu õpetaja järele, kas ta ise ei ole peasüüdlane või vähemalt kaassüüdlane. Muidu tekib olukord, et õpilased olgu korralikud, aga õpetajad ei tarvitse seda olla. Kui me ebaõiglaselt karistame õpilast ja seda teeme korduvalt, siis meil küll ei ole õigust nõuda, et õpilane olgu õiglane meie suhtes, või et õpilasele kujunegu kool teiseks koduks. Laps käib küll koolis, kuid sellepärast, et seadus, õpetaja ja vanemad on temast üle ja ta peab. Aga armastus kooli ja õpetaja vastu puudub. Me peame püüdma sellele, et lapsed koolieas igatseksid kooli ja koolitöö järele rohkem kui oma kodu järele.

3.

Selge on, et algkool on selleks aluseks, millele iga inimene ehitab oma tarkuste aida. Algkooli algklasses omandatud teadmised moodustavad neid kive ja kivikesi, millega täidetakse selle aida vundamendi sügav kraav. Mida tihedamine need kivid on vajunud üksteise peale, seda kõikumatum saab alus.

Me, õpetajad peame andma oma parima selleks, et need väikesed kivi-kandjad tuleksid rõõmsalt oma põlletäitega, et nad julgeksid avada klassi ukse ka siis, kui tund on juba alanud.

Sageli öeldakse, et kool olevat ettevalmistuseks elule. Seda võivad olla kutsekoolid. Algkool seda küll ei ole. Näidendil on eel- ja peaproov enne avalikku etendust. Õpilasele aga on kooliaastad juba tõeline elu ise. Neid aastaid ei ela ta enam kunagi teiskordselt ja täielikumalt ega tee neid töid kunagi viimistlematumalt. Algkool ei valmista õpilast elule; vaid arendab ta meeli ja vaimu. Mida meelepärasemasse olukorda me oskame õpilase asetada koolis, seda paremaid tagajärgi saavutame tema arenemises.

Algame esimese klassiga.

On eelkooliealisi lapsi, kes ütlevad, et nad ei hakkagi käima koolis. Neid on kodus õpetajatega hirmutatud. Kui aga aeg kätte jõuab ja nad siiski peavad tulema, siis on nad arad ja kohmakad.

Juba esimesel koolipäeval peab õpetaja korraldama „haarangu“ kõigile koolituluile. Seda ta teeb, kui jutustab mõne huvitava lookese, näitab pilte, laseb läikepaberist midagi kleepida, värvikriitidega tahvlile joonistada ja tähti teha ning teeb ise kaasa. Lühidalt, annab lastele mitmesugust ja huvitavat tegevust. Järgmisel päeval tulevad lapsed juba väga heameelega. Mäletan juhust, kus kord üks esimese klassi õpilane teisel koolipäeval mulle naeratavi huuli ulatas õuna ja ütles: „Seh, oppaja, upin!“ Täna sin ilusa õuna eest ja kostitasin teda juhuslikult portfellis olevate kompvekkidega. Öeldakse, et kinkimisest on rõõm kinkijal ja kingisaajal. Järgmisel päeval oli juba rohkem mudilasi, kes sellest rõõmust tahtsid saada osa. Nüüd tuldi juba „rongikäigus“ „oppajale ubinat“ tooma. Vastavalt sellele olin enesele muretsenud kompvekke. Muidugi kestab see vahetus-meeleheade jagamine ainult mõne päeva. Lapsed armastavat vaheldust; varsti see moodus vananeb ja tal on lõpp. Kuid laste ja õpetaja vahel on loodud heanaaberlik vahekord.

Sääraste vahetusmeeleheadega on lapsed kodus juba harjunud. Ma mõtlen just maalapsi. Nemad on küll olnud käskjalgadeks, kui ema küpsetas uudseleiba ja saatis sellest pätsikese naabriemale; aga kui naabril tapeti lammas, siis naabriema saatis oma Mannilt tükkikese värsket lambaliha. Selline on ainult heade naabrite vahekord, seda teavad lapsed väga hästi.

Need väikesed „kostitamised“ õpetaja ja esimese klassi õpilaste vahel teevad lastele kooli õhkkonna koduseks, lähendavad õpilasi koolile ja õpetajale. Kui siis tundide lõppedes õpetaja aitab mõnel õpilasel räti pähe siduda ja teisel mantlinööbid õieti kinni panna, siis on juba astunud tubli samm laste kodunemiseks.

Kui tahetakse kooli ja kodu lähendada, siis on väga otstarbekohane kooliski tarvitada mõnd sobivat kodust võtet.

Nii areneb koolitöö vastastikkuse sõpruse, usalduse ja abistamise alusel.

Aga õpitud tähtede arv lugemiskastis kasvab, nendest koostatavad sõnad üha pikenevad. Juba antakse isegi raamat ja sealt lugedagi. Mõnikord õpetaja isegi kutsub korrale! Ega ei olegi enam nii väga huvitav, mõtleavad lapsed.

Kuid huvi tuleb hoida alal iga hinna eest. Peab jälle leidma teid, kuidas seda teha.

Kui nüüd olla otsekohene ja mängida lahtiste kaartidega, siis peame küll tunnistama, et keegi meist ei teeniks palgata. Me kõik jälgisime põnevusega maaõpetajate tasude küsimust ja olime väga pettunud, kui laupäeviti saabuv „Õpetajate Leht“ korduvalt teatas, et küsimus pole veel arutamisel olnud.

Millega tasutakse neile väikestele riietustele, kes talve läbi peavad sumama oma väikeste jalakestega ja viletsa riietusega läbi sügava lume, sügisel läbi paksu pori, kevadel läbi veeloikude ja kraavide?

Et kool arendab nende meeli ja vaimu, sellest lapsed ometi pole teadlikud. Midagi käegakatsutavat valmistaks neile palju suuremat rõõmu. Lapsed on suured materialistid. Vaadake, kuidas nad juba maastmadalast koguvad endale varandust: katkised pudelipõhjad, vanad lambipead, mitmesugused rõngakesed ja rattakesed, paberossi- ja kreemikarbid, šokolaadi- ja kompeki-paberid, kõik leiavad nende ees armu. Ostetud mänguasjade arv on maastlastel väga piiratud või need puuduvad täielikult. Seda aktiivsemalt aga kogutakse ülalmainitud esemeid. Mida kõike ei leidunud Tootsi sügavais taskuis, olgugi et ta oli suurem poiss kui meie väikesed esimeses klassis.

Kui näha, et õpilasel pole lugemispala selge, või kui tal puudub huvi selle õppimiseks, siis tuleb teda ergutada, lubades ja ka andes primaile lugejatele preemiaid. Sellel võtel on see hea omadus, et ta äratab õpilastes võistlushimu.

Et meil kahjuks pole mingisugust auhinnafondi õpilastele preemiate jagamiseks, siis olen koolis, kus töotan, selleks kasutanud mõne krooni omast taskust. Loomulikult ei saa siin juttu olla mõnest väärtuslikust esemest. Tähtis on, et ese lapsele meeldib.

Ergustuspreemiad ei ole nii tähtsad, kui õpilased tulevad kodudest, kus haridust võetakse kui tarvilikku ja kasulikku. Kus aga hariduse väärtuses kaheldakse, sääl räägitakse kooliskäimisest kui asjatust ajaviitest. Lapsed kuulevad seda, on kodu mõju all ega hooli sellepärast õppimisest. Just sääraustes oludes tasuvad ergustuspreemiad endid suurepäraselt. Peale võistlushimu äratamise nad aitavad õpilasi vabastada kodu kahjuliku mõju alt. Õpilane hakkab tundma huvi õppimise vastu, esiteks küll ainult sellepärast, et saada preemiat ja hiljem, et teistest mitte olla rumalam.

Mäletan, et ise ja mu kaasõpilased algkoolis pidasid suurt lugu väikesest värvilistest pildikestest. Neid vahetati ja nendega kaubeldi, tingiti maha ja anti vanemaid pilte peale kauba.

Haarasin kinni sellest mälestusest ja ostsin paari krooni eest pildikesi, et teha lastele silmahimu. Lapsed olid kohe huvitatud, kas saavad osta neid pildikesi. Selgitasin, et need on auhinnaks neile, kes igapäev kõige paremini oskavad lugeda.

Ehkki pildikesed on võrdlemisi odavad, ei ole siiski võimalik ega ka pedagoogiline igapäev preemiad jagada. Seda võib teha, kas nädala või kahe tagant.

Alljärgnevas tabelis on märgitud S. algkooli esimese õppeaasta õpilaste lugemise tulemused ajavahemikus 1. — 11. detš.

Õpil. nimi	K u u p ä e v a d											Mitu korda kuidas luges			Said auhindu		
	1	2	3	4	6	7	8	9	10	11	v. hästi	hästi	rahuld.	I	II	III	
M. J.	h.	h.	r.	r.	vh.	vh.	h.	r.	r.	h.	2	4	4	2	2	1	
O. J.	r.	r.	h.	p.	r.	p.	r.	r.	h.	r.	—	2	6	—	1	2	
A. T.	h.	h.	r.	r.	h.	r.	h.	h.	r.	r.	—	5	5	—	1	2	
O. A.	p.	n.	n.	r.	r.	r.	p.	r.	p.	p.	—	—	4	—	—	1	
M. S.	r.	r.	r.	r.	h.	r.	p.	r.	r.	p.	—	1	7	—	—	2	
V. P.	r.	h.	h.	h.	r.	r.	h.	h.	vh.	r.	1	5	4	1	2	1	
E. P.	r.	h.	—	—	—	r.	vh.	h.	—	h.	1	3	2	1	2	—	
N. P.	r.	h.	r.	h.	r.	r.	h.	h.	h.	vh.	1	5	4	1	2	1	
N. R.	—	p.	r.	p.	r.	r.	h.	h.	r.	r.	—	2	5	—	1	1	
J. M.	—	r.	r.	p.	r.	r.	r.	h.	p.	p.	—	1	5	—	—	2	
V. V.	—	—	r.	r.	r.	h.	h.	p.	r.	r.	—	2	5	—	1	1	

Auhindade jagamisel ei ole muidugi käidud rahvusvaheliste seaduste järele. Kui õpilane luges mõni kord puudulikult või nõrgalt, siis ei kaotanud ta sellega ühtki punkti, et talt mitte võtta võiduvõimalust. Kes vähemalt kolm koda luges rahuldavalt, sai kindlasti kolmanda auhinna.

Et aga üksikud pildid, mida auhindadena saadi, kergesti raamatu vahelt välja lisevad ja sellega tunnis korratust võivad tekitada, siis valmistatakse neile tööõpetuse tunnis ümbrik, millesse nad pannakse pärast selle, kui nad enne on seeriade kaupa kleebitud vastavale paberile. Seeriade all ma mõtlen pilte, mis kuidagi sobivad üheks tervikuks. Nii võib detsembris kinkida pildikesi jõuluvanadest, pöialpoistest, kuusekestest jne. Jaanuaris — veebruaris sobivad kodu- ja metsloomade pildid. Märtsi- ja aprillikuus kõlbavad jänesed, kanad, munad jne. Üldse võib pilte valida aastaegade ja sündmuste järele. Juurviljade, aedviljade ja lillede esindajate pilte saab osta seemneviljakauplustest.

Erilist võistlushimu saab tekitada sellega, et esimese auhinna saanute nimed pannakse klassis aukohale.

Rootsis on kombeks anda rändauhindu laste suvekolooniais agaramaile sööjaile, kes nädala jooksul kaalus kõige rohkem juurde on võtnud. Auhind riputatakse üldsaali „võitja“ nime kohale, kuhu juurde on kirjutatud: „För flit och tapperhet i grötfatet.“ („Usinuse ja vaprase eest pudrukausis“).

Et suvekolooniate ülesandeks on kasvandike kosutamine toiduga, siis püütakse neid ergutada võimalikult rohkem sööma.

Algkoolide ülesandeks aga on anda õpilastele põhjalikku algharidust, millele tugenedes igaüks suudaks ennast elus ise veel täiendada.

Et just seda viimast saavutada, peame otsima abinõusid ja vahendeid, et õpilastes juba koolieas äratada huvi kõige algkoolis õpitava vastu.

Üheks selliseks vahendiks on kindlasti parimate õpilaste auhinnastamine. Auhinnad aitavad soojendada ka nende vanemate tardumust, kes muidu ei hooli, kas nende laps käib koolis või ei. Iga vanem elab kaasa oma lapse muredele ja rõõmudele, siis ta tunneb ka rõõmu, kui tema laps on saanud auhinna.

Lihtsast auahnusest aetuna, et ka tema laps saaks auhinna, hakkab mõni vanem huvituma oma lapse õppimisest. Nii saab laps pikapeale ka vanemait ergutust.

Et soodustada esimesejärgu või produtseerimist jagas „Võiekspor“ möödunud aastal oma piimatootjaile preemiaid 260 000 krooni ulatuses. Kodukaunistuse alal jagatakse preemiaid, igasugused tõu- ja sugulavad saavad preemiaid, eeskujulikud talumajapidamised saavad preemiaid, aga vähe on mõeldud koolide ja paremate õpilaste auhindamisele. See ala on meil veel söödis.

Kogu riik rõõmustas kaasa olümpiavõitja Palusalule, ega oldud vähem vaimustatud, kui Eesti laskurid tõid Soomest „Argentiina kuju“. See rõõm peegeldus ka kindral Laidoneri näol, milline ülesvõtte ilmus tookord ajalehis.

Ergutuspreemiad õpilastele ei annaks vähem tulemusi, kui preemiad mõnel muul alal.

Kui esialgu ei ole muud abinõu õpilaste premeerimiseks, siis katsetagu koolid seda teha omal algatusel, kas hoolekogu või õppenõukogu summadest, või korraldagu kord aastas pidu, mille puhaskasu läheks preemiaiks parimaile õppijaile.

Kindlasti ei teeks paha, kui ka Haridusministeerium ja omavalitsused seda algatust toetaksid.

Kui tahame, et meie noortest saaksid väärikad kodanikud riigile ja et meie rahvas kultuuriliselt võiks seista teiste kõrgekultuuriga rahvaste kõrval, siis meie kõige abinõudega peame hoolitsema selle eest, et meie noored ei kipuks algkoolist välja enne selle lõpetamist. Sellepärast hoiame koolist eemale õpilaste töömeeleolu häirivad võtted ja püüame laiendada neid nähteid, mis loovad töömeeleolu, äratavad armastust kooli ja huvi õppimise vastu.

Kui suudame kauem hoida õpilasi koolis, siis nad võivad rajada sügavama ja kindlama aluse oma isiksuse arendamise kõrgele hoonele.

Muljeid 8-ndalt rahvusvaheliselt joonistamisõpetuse- ja rakenduskunsti-kongressilt.

Marta Oinas.

1937. a. suvel 30. juulist 5. augustini peeti Pariisis 8. järjekordne joonistamisõpetuse- ja rakenduskunsti kongress. Kongressist võttis osa üle 600 kunsti-, joonistamis- ja rakenduskunstiõpetaja 22-st riigist. Osavõtjad olid suuremalt osalt Euroopast. Oli aga ka kaugemalt — nagu Ameerika-Ühendriikidest, Lõuna-Aafrikast, Egiptusest, Jaapanist. Viimane oli esindatud õige rohkel arvul ja hästi organiseeritult. Balti riikidest võttis osa vaid Eesti — ühe õpetajaga (nende ridade kirjutaja). Millegi pärast puudusid kongressilt suurriigid — Nõukogude Vene ja Itaalia.*)

Et võimaldada kõigile kongressist osavõtjale kaastööd, tarvitati kongressil 3 ametlikku keelt — prantsuse, inglise ja saksa. Vastavalt sellele moodustati ka seksioonid — prantsuse, inglise ja saksa. Töö toimus vaheldumisi üld- ja seksioonide istungeil.

Ajavõitmise mõttes olid kongressi päevaküsimused eriteadlaste poolt läbitöötatult kokkuvõtetena juba varem trükitud ja vastav raamat jagati igale kongressile kongressi eelpäeval kätte. Seksioonide istungeil vahetati siis antud küsimuse üle mõtteid ja tehti ettepanekuid resolutsioonideks. Üldistungeil peeti mõned lühikesed referaadid ja arutati Rahvusvahelise Joonistamisõpetajate Liitu puutuvaid organisatsioonilisi küsimusi. Lõppistungil kooskõlastati üksikute seksioonide resolutsioonid, mis hiljem trükitud brošüürina igale kongressist osavõtjale kätte saadeti.

Kongress oli ka muidu hästi korraldatud. Nii võimaldati igale soovijale soodsahinnalisi kortereid, 10 päeva jooksul võis pääseda 50% hinnalandumisega maailmanäitusele, Louvre'i Luxembourg'i jt. muuseumidesse. Mõnesse muuseumi oli pääs päris vaba. Kongressi kestel korraldati ekskursioone tutvumiseks Pariisi kunstiliste vaatamisväärsustega ja odavahinnalisi väljasõite Pariisi ümbruskonna kunstikeskustesse — nagu Versailles'i, Chartres'i, Malmaison'i ja Fontainebleau'sse. Kongressi lõppedes, mil algas

*) Selliseid kongresse on peetud juba 40 aasta vältel. Esimene peeti Pariisis a. 1900 üle 500 osavõtjaga; teine Bernis a. 1904 — 795 osav.; kolmas Londonis a. 1908 — 1393 osav.; neljas Dresdenis a. 1912 — 2200 osav.; viies Pariisis a. 1925 — 27 rahvusest osavõtjaga; kuues Prahast a. 1928 — 3149 osav.; seitsmes Brüsselis a. 1935 — 500 osavõtjaga.

kunstinädal, oli võimaldatud väga mitmehinnalisi ringsõite Prantsusmaa kunstikeskustega tutvumiseks, vältusega 2—7 päeva.

Suureks hüveks tuleb pidada asjaolu, et kongressi istungeid peeti mitmes eri paigas, mis võimaldas lähemalt tutvuda Pariisi parimate haridustemplitega. Nii peeti istungeid Pariisi Pedagoogilises Muuseumis, suures Sorbonne'i amfiteaatri (pidulik avaistung), Camille Sée Lütseumis, kõrgemas Kauniste Kunstide Koolis (École Nationale Supérieure des Beaux-Arts), Kõrgemas Dekoratiivkunsti Koolis (École Nationale Supérieure des Arts Décoratifs), Riigi Kunsttööstuskoolis (Conservatoire National des Arts et Métiers'is), Keemiamajas (Maison de la Chemie). Igas paigas tutvustati meid ka ruumide ja näitustega, mis kuskil leidsid. Lisaks sellele oli veel kongressi liikmeile suurejooneline pidulik vastuvõtt Pariisi uues raekojas.

* * *

Kongressi töö koondus õigupoolest kahte tsükli: arutused nn. peaküsimuste kohta ja lühireferaadid.

Peaküsimuste läbitöötamine toimus sel viisil, et eri maade spetsialistide poolt kongressi korraldajale Rahvusvahelise Joonistamisõpetuse ja Raekenduskunsti Liidule kättesaadetud arvamused ja seisukohad töötas läbi ja võttis kokku eriline peareferent, kes oma töö tulemused avaldas trükis juba aegsasti enne kongressi algust. Need trükitud eelkõrvõtted (Rapports Préliminaires) asendasid hulgaliste referaatide kuulamist. Sellise töökorralduse juures ei langenud kongressi pearaskus mitte pikkade ja rohkete referaatide kuulamisele, nagu meie kongressidel tavaline, vaid esitatud kokkuvõtete põhjal toimuvaile läbirääkimistele. Nende jaoks jäi nüüd võrratumalt rohkem aega ja vaidlused kujunesid sisukateks ja hoogsateks.

Peaküsimuste tsükliis tuli päevakorda esimesena teema: „Kunst ja rahvas“ (L'Arts dans la Nation). Kokkuvõtte teema kohta esitas Pariisi joonistamisõpetuse inspektor Bourgoin. Selles toonitati kunsti kui kasvatusteguri tähtsat osa ühiskonnas praegusel mehhaniseeritud ajastul. Rõhutati kunsti demokratiseerimise vajadust ja kunsti rahvuspedagoogilist ja sotsiaalset tähtsust. Eriti suurte tööstusmaade, näiteks Ühendriikide esindajate poolt oli kaevatud, et linnastumise ja linnade kasvamise protsessis kunstiline element on surutud liiga vaeselapse ossa. Niihästi üldises linnapildi kavastises kui ka üksikhoonete ehitamises ja sisustamises „mingi maa kunstilise taseme ja iluarmastuse kohta ei langetata otsust mitte selle maa muuseumidesse kuhjunud kunstiteoste järgi, vaid mulje põhjal, mille külastaja saab antud maa avaliku ja eraelu keskkondadest“ — toonitas Los-Angeles'i ülikooli õppejõud Georg Cox. Ka teine Ühendriikide esindaja Florence Topping Green'i referaadis oli eriti rõhutatud, et kunstiteoste kollektsioonid ja kunstiteoste ostud riigi ja eraisikute poolt ei piisa rahva kunstimeele kasvatamiseks. Tuleb kogu energiaga hoolt kanda, et rajatavad linnad saaksid harmoonilised, et vaksalihooned, koolid, kinod, kaubamajad ja üksikelamud omandaksid kunstipärase ilme, et nendest hoovaks ilu, mis vaimustaks ja kasvataks laiu rahvahulki, mis tõendaksid ja viimistleksid rahva üldise kunstimeele arengut, mille harimisele asutakse juba koolieas. Kõik arvamused, toonitas referent, suunduvad üksmeelselt sellele, et koolimaailm kehastagu endas ilu; kujutav kunst, muusika, seinadekoratsioon, kehalised harjutused jne. ühenduses õppetegevusega mõjustagu noorte vaimumaailma tasakaalu ja kooskõlatunde kasvatamise suunas. Laiades hulkades peab kujunema

üldisem ja parem arusaamine ilust, kauni objekti vaatlemine valmistagu nau-
dingut võimalikult laialdastele hulkadele. Selle sihi saavutamisel on või-
malik ka uus käsitöö renessanss. Meie päevil, mil tööaja pikkus üha enam
lühemaks muutub, on eriti tähtis, et inimeste vaba-aeg saaks täidetud vää-
riliselt. Kunstipärasel käsitööl, tegevusel oma enese väljendusihha ja ilu-
meele rahuldamiseks, avaneb lühendatud tööaja tõttu suur kasvatuslik ja
sotsiaalne ülesanne. Tervema ühiskonna kujunemisprotsessis on kunstil
ja ilumaitset täita määratu suur osa.

Kui riik taipab õieti oma kasvatuslikku ülesannet, taipavad seda pare-
mini ka üksikisikud ja üksikkihid. Riik ühendagu kõik erijõud ilu teenimi-
seks ja arendamiseks. Ta peab ergutama rahva kunstilisi võimeid sellega,
et ta kooskõlastab rahvakooli kunstilise kasvatusse püüded kunstnike püüe-
tega. Riik peab võitlema mitte ainult ulakuse vastu ühiskonnas,
vaid ka inetuse vastu avalikus elus.

Antud küsimuses võeti vastu resolutsioon:

„Kõigi astmete koolid peavad moodustama ilu valdkonna; plastilised
kunstid, muusika, saalide dekoreerimine, füüsilised harjutused, ühendatud
harmooniliselt teiste õpetusharudega, edendavad võimsalt noorsoo esteeti-
list kasvatust.

Kongress toonitab veelkordselt joonistamisõpetuse tähtsat osa, mida
annavad head joonistamisõpetajad tulevastele rahvakasvatajatele.

Kongress juhib tähelepanu sellele kasulikule tööle, mida teevad mõ-
ningais maades koolide kunstühingud, töötades käsikäes muuseumidega.
Kongress avaldab soovi, et säärased organisatsioonid võimalikult rohke-
neksid.“

* * *

Teiseks peateemaks oli „Kunsti ja tehnika seostuse vajadus“. Kui esimese küsimuse („Kunst ja rahvas“) kohta olid saatnud oma refe-
raadid neli autorit, siis käesoleva aine kohta oli referaate saadetud terveni
neliteist. Nendest kokkuvõtte tegijaks oli prantsuse õppeasutuse Conser-
vatoire des Arts et Métiers professor H. M. Magne. Kuna küsimus üles-
seatud kujul on õige lai, siis olid ka referendid seda käsitlenud õige mitme-
suunaliselt. Kokkuvõtjal oli seepärast üsna raske ülesanne kõiki neljateist-
kümne autori arvamusi rühmitada ja koondada. Ei saa salata, et pisut liig-
set laialivalgust ja ebamäärasust ilmnnes ikkagi selle päevakorrapunkti
arutusel.

Peareferent lähtus seisukohast, et tänapäeval on kunsti ja tehnika vahel
tasakaal rikutud: tehnika on kunsti täiesti ära varjutanud. Käsitöö on masina
poolt välja tõrjutud, ühes sellega ka rakenduskunstiline individuaalne loo-
ming. „Chippendale mööbel meenutab kõikjal Inglismaad, kus te seda mööb-
lit ka iganes näete. Louis XV-aegne leentool on tükike Prantsusmaad isegi
siis, kui ta asetseb Chicago lihamagnaadi korteris. Ent mida ütleb kelle-
legi tänapäeva mööbel!“ Peareferent aga ei piirdunud ainult osutamisega
kunstilise lamestumise moraalsele hädaohule. Ta tuletas meelde ka küsi-
muse majanduslikku külge, tsiteerides senati rahanduskomisjoni esimehe
Caillaux sõnu: „Veel enam kui tänapäeval saab tulevikus maailm liikuma
massilise ületoodangu tähe all. Ainult need rahvad, kes taotleavad cma pro-
duktsioonis eeskätt kvaliteeti, suudavad püsida vee peal ja parandada cma
majanduslikku olukorda, sest kõrgeväärtuslikud tooted leiavad ikka ostjas-
konda.“ Siit tuleb, väitis peareferent, juhtmõte, et peab takistama kunsti

liigset varjulejäämist tehnika kõrval, tuleb taaslustada tasakaal nende mõlema vahel.

Selles tasakaalu loomises on täita tähtis osa ka joonistamisõpetusel. Tuleb vältida selliseid õpetusmeetodeid ja võtteid, mis arendavad ühekülgsest ainult õpilase tehnilist osavust ja kahjustavad sisemist loomisprotsessi. Üksikreferentidest juhtis sellele eriti tähelepanu inglane D. Milner, kes tuletas meelde kuulsa kunstniku Ingres'i sõnu, et „tehniline osavus on samal määral tarvilik kui hädaohtlikki omadus.“ Lapse arenemisprotsessi kirjeldades toonitas D. Milner, et alguses pole lapsel mingit teadlikku tehnikat ja käsitsemisoskust, ent peatselt hakkab nn. fotograafiline vaateviis tema isiklikku tõlgitsemisviisi nivelleerima. Vasturavina kasutatagu vaatlemisvõime ja fantaasia süvendamist, samuti ka kalligraafilist meetodit, mis suurendab spontaansust. Ka liigne alistumine õpataja maitsele ja mõjule võib saada saatuslikuks õpilase kunstimeele kujunemisele.

D. Milneri kaasmaalanna pr. Marion Stanfield avaldas umbes samasuguseid mõtteid. Ta kahetses, et koolides õpetatakse nii vähe graveerimistehnikat ja voolimist. Eriti viimasel on suur arendav mõju selle tõttu, et ta võimaldab asju kujutada kolmes dimensioonis, kuna joonises ja maalingus on tegu õigupoolest vaid kahe dimensiooniga antud konventsionaalsel pinnal.

Belglanna Calonne de Beaufaiet juhtis tähelepanu uutele võimalustele, mida pakub joonistusõpetusele bioloogiline vaatlemine mikroskoobi abil ja nähtu järelejoonistamine. Selle nõuandega ühines täiel määral ka peareferent H. M. Magne, kes toonitas, et looduses uute vormide avastamine mõjub rikastavalt õpilase vaimuelule. Bioloogilise vaatlemise süvendamine aitab osalt asendada looma- ja taimeriigi vormide liiga teravat ja kunstlikku vastuseadmist geomeetrilistele vormidele.

Professor Lachapelle Belgiast ei olnud rahul sellega, et joonistusõpetusel peetakse liiga vähe silmas pärastist võimalikku paljundus- või rakendustehnikat. Lastagu õpilastel nende poolt valmistatud joonise kanda nahale, klaasile, vasele, lastagu neil valmistada šabloone maalritöö jaoks jne. Eriti poeglaste-koolides on joonistusõpetuse ja tööõpetuse seos ikkagi veel liiga nõrk. Just manuaalne tegevus suudab lapsi eriti huvitada.

Kuigi selles päevakorras mitmel juhul kibedasti arvustati nüüdisaegset masinate masstoodangut, oleks siiski ekslik arvata, nagu oleks kongressi üldine meeoleu kaldunud steriilsele virisemisele masinate nivelleeriva mõju üle ning antiik- ja keskaja käsitöö ajastute ilutsevale idealiseerimisele. Mitmelt poolt toonitati, et keskaegsed meetodid saavad tänapäeva inimestele olla ikkagi ainult õpetlikuks lähtekohaks ja võrdluseks, mitte rohkem. On tarvis mõelda nüüdisaegse tehnilise olustiku ja materia käsitsemise raamides. Eriti prantslased armastasid esile tuua ka oma konkreetseid taotlusi rakenduskunsti arendamisel ja moodse tehnika viljastamisel kunstipärasema hõnguga kui seni. Nii on neil üksikuis tehnika õppeasutuses loodud eriharused kunstioptetuse jaoks, on hoolitsetud kõigekülgsest haritud joonistus- resp. kunstiõpetajate ettevalmistamise eest, on ellu kutsutud eriline Rakenduskunsti Keskkomitee (Comité Central d'Art appliqué), mille üheks üldsihiks on kaasa mõjuda, et tehnilistes õppeasutustes pööratakse suuremat tähelepanu kunstioptetamisele ja ilumeele arendamisele ja, ümberpöörduvalt, et kunstikooles võetakse rohkem arvesse tehnilisi küsimusi jne. Samuti taotellakse kunstilise kasvatuses süvendamist ka üldkoolides.

Kunsti ja tehnika tihedama seostuse vajadust rõhutas ka vastuvõetud resolutsioon.

Algkooli I astme kohta:

„Kuna algkool on vaid lasteaia loogiline järg, siis esineb seal joonistus graafilise väljendusvahendina või mänguna ja on seetõttu lähedalt seotud väikeste käsitöödega. Kasutatav tehnika peab olema lapsele arusaadav, selle rakendamine vaheldusrikas.“

Algkooli II ja III astme kohta:

„Esimese astme loomulik jätkamine. Iga dekoratiivse kompositsiooni eel tuleb selgitada lõppsihti, tutvustada materjaliga ja tarvitusele tulevate võetega Tütarlastele on käsitööd hästi kohandatavad sellise meetodiga.“

Keskoolide kohta:

„Poeglaste koolides evib dekoratiivne kompositsioon vähem tähtsust. Tegelikult on õppetöös võimatu liiga kaua viibida tehnilise külje juures ilma kahjustamata joonistamist vaatluse järgi, mis moodustab üldhariduslikes kooles kogu programmi olulise aluse.“

Tööstuse ja rakenduskunsti koolide kohta:

„Pidades kunsti mõju vältimatuks tsivilisatsiooni säilitamisel, 8. rahvusvaheline kunsti- joonistamisõpetuse ja rakenduskunsti kongress soovib, et joonistamise ja rakenduskunstide õpetamise programmid oleksid kohastatud moodse elu arengule, et järelikult edendataks ja koordineeritaks kunsti ja tehnika õpetust, et joonistamisõpetajate ettevalmistamine toimuks nõnda, et kõveneks vajalik lüli kunsti ja tehnika vahel.“

Kuna joonistamisõpetuse tõeline eesmärk on lapse loomisvõimete arendamine, siis ei tule seda ala käsitleda mitte ainult tehnika seisukohalt. Siiski, kuna tehnika etendab tähtsat osa kunsti ja tsivilisatsiooni arengus, väärib ta meie tähelepanu kõigis joonistamisõpetuse astmeis ja eriti joonistamisõpetajate kujundamisel.“

* * *

Kolmanda peaküsimusena tulid arutusele laste manuaalsed ja visuaalsed harjumused. Kokkuvõtte esitas Šveitsi joonistamisõpetaja Rich. Berger.

Referent toonitas, et joonistamisõpetajad pole seni küllaldaselt uurinud joonistamisvigu, mis esinevad lastel. Eelmistel kongressidel on küsimust puudutatud vaid möödaminnes. Probleem väärib aga suuremat süvenemist. Seni on joonistamisõpetajad leppinud kui endastmõistetava paratamatusega, et lapsed teevad joonistamise „vigu“. Ka kongressi korraldajad, kes selle küsimuse päevakorda olid võtnud, ei usu, et neid vigu saaks täiesti kaotada, kuid paistab, et nende vähendamine pole siiski võimatu. Laste poolt joonistamises tehtud nn. vead on sama vanusega laste juures kõigis maades samasugused. See asjaolu tõendab, et siin on mängus mingid üldised seadused, mida õpetajal vaja tunda, et osata neile reageerida.

Peareferent oma kokkuvõttes katsus süstematiseerida laste poolt tehtavaid joonistamisvigu. Peale kongressile saadetud referaatide võttis ta arvesse suurel määral ka vastavat kirjandust. Seepärast ei olnud kokkuvõtte kõigis oma üksikosades erikirjandusega enamvähem kursis-olevale joonistamisõpetajaile eriliseks uudiseks. Üldiselt kujunes aga selle küsimuse arutelu kongressil siiski üheks kõige enam huvipakkuvaks ja õpetlikuks. Jälgides lapse tavalisi korduvaid harjumusvigu, märkis R. Berger, muu hulgas:

„Kõigi laste juures konstateeritakse ikka alati korduvat nägemisviga. See viga oleneb sellest, et lapsed joonistavad asju nii, nagu nad neid teavad olevat, mitte nii, nagu need asjad joonistamise hetkel temale esinevad. Palju esineb korduvaid vigu asjade vertikaalseisundis kujutamises. Tavaline nähtus on, et laps kõike seda, mida tähtsaks peab, liig suurelt kujutades esile tõstab, mis meile näib sageli mõttetusena.

Üldise nähtusena on tuntud lapse õpitud liigutuse või kujutluse automaatne edasiandmine, mis kordub päevast päeva, ilma et ta seda uues asendis püüakski kujutada. Siis liiga üksikasjalik ja väiksel kujutamine jne.“

Kõiki peareferendi poolt etteodud harjumusvigade liike ei ole siin võimalik refereerida, seda enam, et nagu juba tähendatud, osa sellest materjalist pole täiesti uudne. Olgu aga mõne reaga veel puudutatud mõtteavaldusi, mis suunasid sellele, kuidas olukorda tuua parandust.

Esinevate puuduste kõrvaldamiseks leiti eeskätt hädavajaliseks, et joonistamisõpetaja õpiks tundma joonistamise psühholoogiat. Kui tahame õpilaste vigu joonistamises kõrvaldada, siis peame enne tundma õppima, millest need on tingitud, sest „et vastasega võidelda, peab teda enne tundma“.

Vigade paranduses aitab palju kaasa — juhtida õpilasi õieti nägema; näidata neile häid õpilaste jooniseid, lasta headel joonistajatel tahvlile joonistada teatavat eset või pilti joonistada, kuna lapse joonis on lapsele palju arusaadavam ja laps omandab sealt vaistlikult üht kui teist. Õpetaja korrektuuri osutub hädavajalikuks looduse järgi joonistamises; korrektuuri tuleb teha vahel 2—3 korda. Ülesanded tuleb anda lastele jõukohased ja aste-astmelt minna kergemalt raskemale. On tähtis, et lapsed saaksid joonistamises kindla sirgjoonelise aluse. Tööd tuleb teha enamikus skitsidena ja vaid sekka mõni pikaajaline suurem töö, tarvitades seejuures üht või teist tehnikat.

Läbirääkimiste all võeti rohkesti sõna. Eriti said sarjata joonistamisõpetajad, kes oma ülesannet küllalt tõsiselt ei võta. Leiti suure veana, kui õpetaja sageli lapse loomingut takistab ütlustega: „See on vale, sa ei või seda nii näha!“ Õpetajad ärgu unustagu, et „kõik on võlts, mis mitte lapsest enesest ei tule“, vaid on rippuv pildiraamatuist ja õpetajast. Tõelisi lapsejooniseid tuleb vaadata, õppida neist aru saama ja neid armastama.

Resolutsioonina võeti vastu:

„Lapse isiksust tuleb illustratsiooni ja dekoratsiooni valdkonnas respektierida. Vaatluse järgi joonistamist tuleb parandada vastavalt lapse loomulikule arengule. Iga kasvataja peaks tundma lapse hingeelu niisama hästi joonistamises kui teisis õppeaineis.

Lapsel on füsioloogilisi ja psühholoogilisi kalduvusi, mis määravad tema kunstilise välendusviisi kuni täiseani, mis pärast iga joonistamisõpetaja peab uurima neid kalduvusi ja mõjusid.

Noorte laste vabad joonistused osutavad käsitlusviisi, mis ei ole kooskõlas täiskasvanute omaga või on sellega isegi vastuolus. Kuna see iselaad on tingitud lapsele omasest arusaamisest, siis ei või seda veaks nimetada. Tulevased joonistamisõpetajad peaksid tingimata lapse hingeelu tundma õppima, et mõista lapse erilisi nägemusi ja võida arendada tema joonistamisannet.

On tingimata vajalik, et iga õpetaja oskaks lugeda 3—20-aastaste noorte joonistusi mitte ainult täpsuse mõttes, vaid ka lapse erilise nägemise vaatepunktist.“

* * *

Järgmisena seisis päevakorras „Dekoratiivkunsti moodsa kontseptsiooni“ küsimus. Peareferendina esines Prantsuse Riikliku Kõrgema Dekoratiivkunikooli direktor L. Deshairs. Tema koostatud kokkuvõttes võttis endale palju ruumi dekoratiivkunsti mõiste definitsioon. Midagi erilist huvitavat definitsiooni alal aga ilmsiks ei tulnud. L. Deshairs eelistas terminit „dekoratiivkunst“ (art decoratif) „rakenduskunstile“ (art appliqué), leides esimese olevat üldisema. Edasi leidis peareferent, et dekoratiivkunsti sisuline kontseptsioon ei erine palju varamaegsetest. Nõuded, mida nüüdisaeg esitab dekoratiivkunsti toodetele, on oma põhialustes samad, nagu varemmailgi sajanditel: otstarbekus, õiged proportsioonid, materjali arvestamine jne. Nn. funktsionalism pole õieti mingi tänapäeva leiutis, teadlikult või alateadlikult on teda arvesse võtnud kõik väljapaistvamad meistrid kõigil aegadel. Milles tänapäev aga dekoratiivkunstile oma ilme annab, on hoidumine ornamentikast. Armastame praegu lihtsat joont ja võrdlemisi puhast pinda esemeis (beauté nue). See on omamoodi tervitav reaktsioon 19. sajandi ornamendiga üleküllastumisele. See on osalt aga tingitud ka sellest, et palju dekoratiivkunsti esemeid valmistame nüüd masinate abil, tööstuslikul teel. Masin on aga mitme materjali juures õige piiratud võimetega ornamentide tegija. Seetõttu on ornamentatsioon ja tööstuslik produktsioon üldiselt üksteisega vastuolus.

Moodne tehnika põhjustab ka, et dekoratiivkunsti õpetamine on praegu palju keerulisem ja raskem kui vanasti, mil õpilane oma käeosavuse ja materjali iseloomu piirides võis tegutseda täiesti oma fantaasia kohaselt. Nüüd tuleb aga arvestada rida tegureid, kuidas saab antud kavastist tööstuses praktiliselt teostada jne. Ent just nende raskuste tõttu tuleb koolides seda enam tähelepanu pöörata dekoratiivkunstile. Harjutused dekoratiivsete kavastiste loomise alal arendavad tugevasti fantaasiat, sensibiliateeti ja mõistust, kasvatavad leidlikkust ja maitset, sunnivad õpilast kestvaale juurdlemisele ja probleemide lahendamisele. Peab aga hoolikalt arestama õpilaste eri vanuseastmeid. 13.—16. eluaasta vahel pakuvad õpilasele suurimat huvi kaunistatud esemed ta omast keskkonnast — raamatud, spordiasjad, riietusesemed jne. Materjalide käsitlemine, mis nõuab liiga peent tehnilist oskust, jäetagu pigem vastava ala eriliste tööstuskoolide hoolde.

Otsese sõja kuulutas peareferent stilisatsioonile. „Õpetaja kustutagu oma sõnastikust hoopis see sõna, mille kuritarvitamine on valmistanud nii palju paha käesoleva sajandi alguses ja mille kahjustav mõju ulatub tänapäevani. Emba-kumba: kas mingi esemel on „stiili“, s.t. teatavat jõudu ja ilmet, või tal ei ole seda mitte. Ent mingeid looduslikke vorme „stiliseerida“, neid oma heaksarvamise järgi moonutada — see on tühi töö. Pole üldse olemas mingit „stiliseeringut“, on olemas vaid tõlgitsus. Ja tõlgitsus (interprétation) sõltub kunstniku sensibiliateedist, tööriistadest, mida ta kasutab, materjalist, mida ta käsitseb ja millesse ta kannab üle vormi, mis loodus talle annab. Puulehte või lille ei saa sama moodi interpreteerida metalli-, puu, lõuendi või tikanduse kaudu. Saadagu sellest ometi aru. Harjutatagu juba algusest peale õpilasi järele mõtlema, kuid ärgu surmatagu neis kujutlusvõimet. Kahtlemata dekoratiivkunsti ülesanne näib just nagu alati omavat samu elemente: otstarvet, materjali, tehnikat. Ent lahendusviise on mitu. Mingi dekoratiivkompositsiooni teema pole mitte geomeetria teoreem, mil saab olla vaid üks lahendustulemus. Kunsttööstuskoolides peab materjali ja antud käsitöö tehnika tundmist õpetatama muidugi põhjalikult. Kuid pöördagu küllalt tähele-

panu ka üldisele kunstikultuurile joonistamise kaudu fantaasia ja looduse järgi, voolimise ja kavastiste loomise kaudu jne. Sel teel püsib noores inimeses värskena kohanemisyõime ja ta suudab vältida valmeid šabloone ja moe türanniat.“

Resolutsioonina selle küsimuses võeti vastu:

„Soovitav on, et dekoratiivseid harjutusi juhiks praktiline siht. Kesk-koolides ei ole vististi võimalik panna suurt rõhku tehnikale.

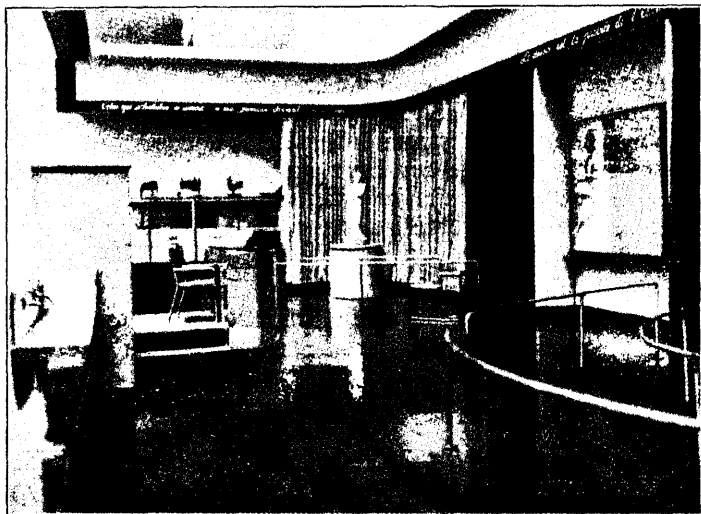
Kõrgemas kunsti- ja kutsekoolides peab tehnika juhtima dekoratiivseid otsiskelusid.

Ornament tuleb kohastada õpilase vanusele ja ta peab evima isiklikku laadi. See tuleb väljatöötada või vähemalt kavatseda teatavast materjalist. Vorm ja värv on võrdselt tähtsad.

Nüüdisaja dekoratiivjoonistamine on rajatud kasutatava materjali ja vahendite tõelikule tundmisele.“

* * *

Kõige konkreetsemaks päevakorrapunktiks osutus: „Moodse joonistamissaali sisustamine.“ Üksikasjalisema eelkõkkuvõtte referaatidest oli valmistanud A. C. Horth M. A. Londonist. Et praegusel koolimajade ehitamise hooajal eriruumide projekteerimise ja sisustamise küsimus meilgi on õige elavalt päevakorral, ei ole vististi üleaarne veidi üksikasjalikumalt puudutada neid nõudeid, mis sel alal püstitati kongressil mitme riigi eriteadlaste koostöö tulemusena.

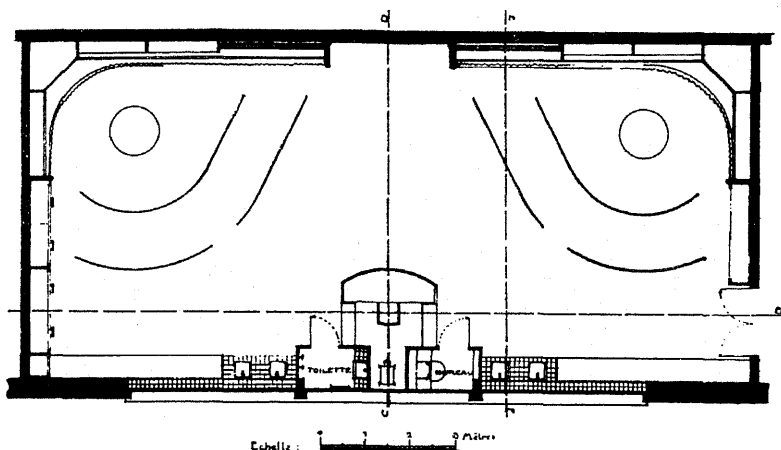

H. Rapin ja G. Corlin : Joonistamissaal.

Joonistamissaali sisustamise üldlähtekohaks võttis A. C. Horth asjaolu, et joonistamissaal seesugusena peab õpilasele sisendama loomise rõõmu ja individuaalse vabaduse ning sõltumatuse tunnet. Selleks peab ruum olema esiteks rõõmsailmeline, valguserikas jne., teiseks aga ei tohi tas leiduda midagi üleaarust, mis mõjuks koormavana ja piinavana.

Endastmõistetavalt ühtisid kõik arvamused sellel, et joonistamise jaoks olgu eriruum. Koolimajade projektide koostamisel kuulatagu ka joonistamisõpetajate arvamust. Joonistamissaal asetsegu võimalikult ülemisel majakorralt, kus valgust rohkem. Asetseb joonistussaal aga alumisel korral, olgu aknad tingimata aia ehk õue poole, mitte tänavale. Juhtumil, kui majanduslikel põhjusil ei suudeta eraldada eriruumi joonistamise jaoks, on tavalisele halvasti valgustatud klassitoale joonistamistunniks eelistatav mingi valgem koridor, kui seal on sobiv temperatuur.

Joonistamissaali suurus olgu vähemalt 16×8 meetrit. Iga õpilase jaoks on põrandapindala vaja $1,3 \times 0,7$ meetrit. Aknad olgu põhjapoolse ja valgus langegu joonistuspuhtidele vasemalt. Kui vähegi võimalik, koosnegu kogu põhjapoolsem sein aknastikust ja aknad asetsegu võimalikult kõrgel. Soovitav on, et peale põhjapoolse valguse ruumi pääseks mõne teise seina kaudu ka päikesevalgus, kuid seda peab helkimise ärahoidmiseks saama varjata ruloode ja eesriietega. Veekraane olgu joonistussaalis mitu. Peale selle peab aga kõrvalruumis leiduma ohtrasti võimalusi veekraanide tarvitamiseks, ka pesemiseks.

H. Rapin ja G. Corlin: Joonistamissaali põhiplaan.

Joonistamist ei saa õpetada ilma suure ajaraiskamiseta, kui puudub otsustarbekas võimalus materjali ja rekvisiitide hoiuks. Soovitav, on mingi pisem eriruum, kui aga seda ei ole, siis olgu joonistamissaali seinte sisse kapid ehitatud, võimalikult kahele poole, lükatavate ustega. Kollektioonikapid olgu klaasustega. Üksikud lahtised riulid ja kapid ei ole soovitavad — võtavad palju ruumi ja rikuvad saali lihtsuse ja otstarbekuse üldmuljet.

Peetagu silmas eriti ka sisustuse ülddekoratiivset külge. Seinad, lagi, aknad jm. moodustagu sobiva tagapõhja lahtiste esemetele, nagu pildid, puldid, lauad, toolid jm. Aknaraamide, uste ning üldse kinnisosade värvitoonidega tuleb saavutada elavust ja kooskõla. Peale selle tuleb aga tarvitada ka kaunistusesemeid kitsamas tähenduses, nagu lilli, keraamikat, eesriideid, vaipu jm. Mustad tahvlid tuleb asendada siniste või rohelistega ning piimjasvalgete klaaspannodega, mille pind oleks sobiv kriidi, pliiaatsi ja värvide käsitlemisel.

Selliseid tahvleid, kui nad on suures formaadis, saab õpetaja kasutada joonistuse demonstreerimiseks. Väiksemaformaadilisi tahvleid võivad ka õpilased tarvitada oma tööde joonistamisel.

Projektsiooniaparatuur on vägagi soovitatav ese joonistamissaalis.

Mööbel olgu kerge, liikuva konstruktsiooniga. Joonistuspuldid olgu hõlpsasti lahtikäivad, maalimisraamid kokkuklapitavad, varustatud sahtlitega värvikastide, pintslite jm. jaoks. Eriti praktilised on ka sellised maalimisraamid, mida saab asetada laudadele.

Resolutsioon selles küsimuses kõlas järgmiselt:

„8-as kongress soovib, et asutataks rahvusvaheline büroo, mille ülesandeks oleks kujude, ülesvõtete ja teiste kunstõpetuseks vajalike vahendite vahetamine, ja nõuab, et see soov esitataks Rahvusvahelisele Vaimse Koostöö Büroole (Bureau International de la Cooperation Intélectuelle). Soovitatav oleks koostöö suurte rahvusvaheliste muuseumidega.

Kuna üldhariduslikes koolides on joonistamisõpetusel igas suhtes õigust samasuguseks tähelepanuks ja hooleks, nagu teistel ainetelgi, siis tuleb talle anda samuti kui füüsika, keemia ja teistele laboratooriumidele — ruumi, mööblit ja õppeabinõusid, mis on vajalikud ettenähtud kava täielikuks läbi viimiseks.

Ratsionaalselt sisustatud joonistamissaal moodustaks koolis tõelise kunsti keskuse, mis võib avaldada õpilasele ka pärasises elus sügavat mõju korra ja kooskõla mõttes.

Tubli ja arusaaja arhitekt peab valmistama mitmesuguste asjatundlike tehnikute abil ruumi, mööbli, õppeabinõude ja valgustuse plaani, arvestades peamiselt joonistamisõpetaja soove.

Täieliku varustuse ootel peab joonistamisõpetaja püüdma sellise eeskujulise joonistamissaali poole isiklikul algatusel, õpilaste ning kooliühingute toetusel ja veenvate, tungivate palvetega koolivalitsusele. Koolivalitsus peab andma iga aasta igale joonistamisklassile teatava summa ruumi ja mööbli parandamiseks ja korrashoiuks, kollektsoonide ning olemasolevate materjalide säilitamiseks“.

* * *

Viimaseks päevakorrapunktiks oli joonistamisõpetajate ettevalmistuse küsimus. Rõhutati üldise pedagoogilise ettevalmistuse tähtsust joonistusõpetajatele. Meie seisukohalt asja arutelu erilist huvi ei pakkunud, kuna meil see küsimus on juba suurelt osalt reguleeritud selles suunas.

Ühenduses selle küsimusega tuli aga kõne alla veel teinegi probleem, nimelt kunstiajaloo õpetamise küsimus — eriti keskkoolides. Peareferent Braaker Šveitsist aetas kõigepealt küsimuse, ons kunstiajaloo iseisval õpetamisel tähtsust. Vastus oli jaatav. Leitakse, et praegu, kui kunstiajalugu tavaliselt leiab puudutamist ainult ajaloo-tunnis, õpilasel ei saa tekkida küllalt seostatud arusaamist kunsti arengust ja kunstinähtuste iseloomust. Peetakse soovitatavaks, et kunstiajaloo õpetamine tehtaks üheks joonistamisõpetuse haruks. Joonistamisõpetaja suudaks paremini esile tuua mingite kunstivormide seost vastava ajajärgu vaimuga ja muude ajalooliste nähtustega. Eriti ka õpilaste kodukoha lähema naabruse kunstilistest mälestusmärkidest arusaamiseks suudaks joonistamisõpetaja rohkesti kaasa aidata.

Nii et ka see kongress, nagu tavaliselt kõik õpetajate kongressid, lõppes teatavas mõttes sooviga, mis taotleb oma aine õppetundide arvu suurendamist. Kui suures ulatuses see eri maadel võimalik, on muidugi iseküsimus, sest kõikjal kipuvad õppekavad ikka olema ülekoormatud ja see asjaolu teeb teatava aine tundide arvu suurendamise küsimuse praktiliselt raskesti lahendatavaks.

* * *

Ettekannetest, mis toimusid kongressi peaküsimuste kõrval, osutus õige huvitavaks „Musikaalne graafika“ Oskar Rainer'i poolt Viinist.

Referent kirjeldas tema poolt Viinis ellu kutsutud õppeasutust, kus töötavad muusikaprofessor ja kunstnikud. Sinna õppeasutusse võetakse õpilasi vastu igast vanuseastmest vaatamata eelharidusele. Tunnis mängitakse mingisugune muusikaline katkend ja õpilased tõmbavad jooni, nagu dikteerib neile sisetunne juhitud helidest. Ja huvitaval kombel võib tähele panna, et kõrged helid tingivad vertikaalsuunas tõusu, madalad vastupidi jne. Ja lihtsatest joonte vedamisest tuleb päris huvitavaid kompositsioone.

Ettekandel demonstreeriti terve hulk mitmesuguseid jooniseid, kusjuures muusika saatel selgitati nende saamislugu.

Teised ettekanded puudutasid üldiselt enamvähem tuntud seisukohte ja pakkusid vähe uutset.

* * *

Kongressi ettekannete kõrval pakkus aga väga huvitavat materjali eri maade õpilaste joonistuste näitus, mis oli paigutatud Pedagoogilise Muuseumi ja „Camille Sée“ Lütseumi. Väljapanekutega esinesid: Austria, Belgia, Holland, Jaapan, Prantsusmaa, Šveits, Tšehhoslovakkia ja Ungari.

Austria oli rikkalik väljapanek „Muusikalise graafika“ ettekande illustratsioonina. Siin võis näha kõige lihtsamaid joontemängu visandeid mõne lihtse muusikalise katkendi järgi — kuni suurte värviliste kompositsioonideni, mis loodud juba Schubert'i, Liszt'i või mõne teise suure helilooja sümfoonia katkendite järgi. Tööd olid pliatsiga, tušiga või pastell-värvidega.

Belgia esines perspektiivsete ja projektiivsete joonistega, mis erilist uut ei pakkunud.

Hollandi poolt oli korraldud näitus „laste manuaalsete ja visuaalsete harjumuste“ küsimuse illustratsioonina. Tööd olid võetud algkooli eri astmeilt ja kujutasid samu eksimusi, mis esinevad meiegi laste joonistuses. Mis aga hollandlasist väga meeldiva mulje jätsid — need olid fantastilised kompositsioonid kattevärvega. Välja pandud oli veel ornament (geomeetiline), puulõikeid ja karrikatuure.

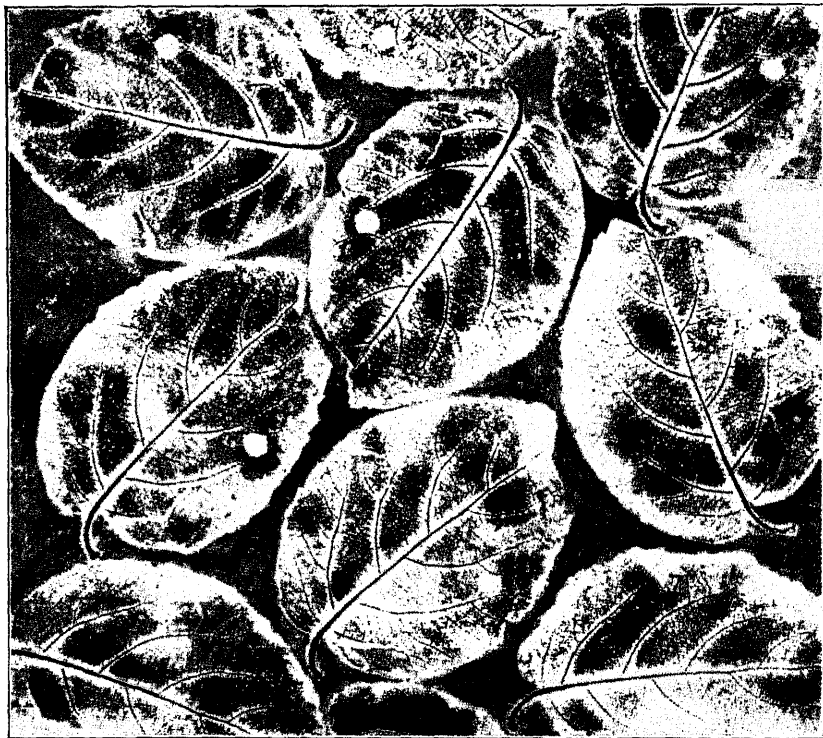
Jaapan esines algkooliõpilaste joonistustega. See osakond valmistas aga teatava pettumuse. Joonistes puudus see jaapanlikkus, mis nende omapärana meid tavaliselt huvitab. Kogu see valik tööde näitus jättis umbes samasuguse mulje, nagu meie kõige keskpärasema algkooliõpilaste joonistuste kollektsioon.

Prantsusmaa (Pariisi koolid) oli korraldanud ülevaatliku näituse kõigi astmete koolide ulatuses. See osakond oma fantaasia elavuselt, tööde tehniliselt headuselt ja värvide ning kompositsioonide maitsekuselt pakkus väga huvitava pildi. Väga tugevalt on arenenud ornamentaalne külg. Siinjuures peab tähendama, et prantslastel vaatamata nende tugevale kunstijoonetele, on väga praktiline meel. Ei näinud peaaegu ainustki ornamentaalvisandit, ilma et oleks näidatud, milleks seda kasutada. Näiteks: taimemotiivist ilustus —

kleidikrae kaunistusena; geomeetiline ornament — taldriku põhja kaunistusena; voolav ribakaunistus — taldriku ääre-kaunistusena jne. Iga väikseimaski kaunistuses on otse imestustäratav hea värvide valik. Värvides on mängimine pehmete pastell-toonidega. Haruldaset ilus oli kraekavand, kus beežil põhjal leidis pruunide toonide variatsiooniga mängu. Oranamentaalkavandites ja toa sisseseadete kavandis on tarvitatud ka rohkesti valget tušši mustal foonil. Rohkesti oli esitatud ka raamatute illustratsioonid ja plakat-kavandeid.

Nagu töödest näha, on tarvitatud läbisegi igasugu värvimaterjali ja töötatakse mitmesuguste tehniliste võtetega.

Ungari osakond jättis hea ja kunstipärase mulje puhta töö ja elavate värvide poolest. Rohkesti oli esindatud taimornamenti ja rahvuskostüümide kavandeid. Kõikjal aluseks rahvusornament — moodse konstruktsiooniga.

Loomulike lehtede kasutamine sabloonrüügis. Kleidiriide kavand.

Väljapanekuis esines ka igasugu plakatkirja võtteid. Plakateis võis näha kahe kuni kolme värviga kujutatud stiliseeritud loomi nagu härg, hirv jne. Väga hästi olid õnnestunud menüü-kavandid — punane mustaga. Rohkel arvul oli miniatuur-ornamente, toasisustuse kavandeid ja raamatu-illustratsioone.

Šveits esitas väljapanekuid illustratsioonina teemal: „kirjareform ja ehtekiri“. Esindatud olid kõik tuntud plakat- ja plokk-kirja liigid, nii harjutuste kui plakatite või trüki kujul — juba antud ülesandena.

Tšehhoslovakkia väljapaneku osakond „Kunsti ja tehnika seostuse tarviduse“ üle, oli oma leidlikkuse ja süstemaatiliseuse poolest üks parimaid. Kolleksioon andis sirgejoonelise, selge pildi kogu arenemiskäigust ja oleks väga palju pakkunud meie täiendus- ja kutsekoolidele. Käesolevas kirjutuses avaldatud pildid kujutavad Tšehhoslovakkia väljapanekuid.

Kõik väljapandud tööd olid suunatud sellele, et näidata, kui kergesti võib lihtsete võtetega saavutada suurt efekti. Väljapanekud algasid lihtse ruudustiku järgi aste-astmelt mustriloomisega. Siis igasuguste pritsimiste ja kratsimiste näidetega. Edasi rida töid, mis töid esile joonte mõju mitmesugusel pinnal. Siis pritsimisnäiteid nüanssidena koos mitmesuguste pinnavormide üksteise kõrvale paigutamisega. Ei puudunud ka figuur-kavandid modistidele.

Joonornamendi näide kahes variatsioonis.

Õige huvitavad olid kahes variatsioonis kleitide kavandid. Esimene neist, kus naisfiguurile oli kleit selga joonistatud, millele siis soovitavast riidest kleit koos garnituuriga oli peale kleebitud, ja teine, kus väljalõigatud kleidi joonisele riie oli alla kleebitud, siis toonpaberist kleebitud tšemperikavandid. Väga omapärane oli ka kingakavand. Daami kinga joonisele kleebitud soovitud toonis paber koos garnituuriga, jalasääre joonisele kleebitud aga tavaline sukatuukk.

Edasi oli näiteid tasaste ja rahutute pinnavormidega kujutiste üksteise kõrvale asetamisest. Huvitavad olid mitmesugused suured plakatid. Siin

oli kõrvuti paigutatud igasugu erimaterjali — nagu riie, papilõiked, traat, papist välja lõigatud plokki kirja tähed, ajalehe väljalõikeid, trükipilte jne. Muidugi ei tule siinjuures mõelda, nagu oleksid plakatid liiga kuhjatud, vaid tarvitatud oli üht kui teist materjali, mis rütmilises paigutuses andis nii värvide, kujult kui kompositsioonilt efektse mõju.

Lisaks neile väljapanekuile oli korraldatud eri maade õpilaste joonistuste võistlusnäitus maailmanäituse noorte kunsti paviljonis, kust võtsid osa 10 rahvust (Prantsusmaa, Belgia, Kanada, Soome, Rootsi, Inglismaa, Holland, Austria, Šveits ja Ungari.)

Selle võistlusnäituse korraldamiseks oli saadetud kutse kõigile riikidele, kust ametlik esindaja kuulub „Rahvusvahelisse Joonistamisõpetuse ja Rakendus kunsti Liitu.“ Kõigile võistlusest osa võtta soovijaile anti ühine teema. Iga riik saatis siis tööd nimetatud liidule, kes valis, mis näitusele pääseb.

Iga õpilane, kelle töö näitusele vastu võeti, sai kongressi ajaks priisõidu Pariisi. Lisaks sellele valiti väljapandud töödest veel parimad, mille auhindamiseks oli Prantsusmaa poolt Fr. 1000 ja rahvusvahelisteks auhindadeks Fr. 5000.

Rahvusvahelised auhinnad said Prantsusmaa, Inglismaa ja Holland.

Oli kena näha, kuidas väikesed õnneseened kongressil päevakangelastena liikusid. Vesteldes väikese Soome poisiga, kes oli selle õnne osaliseks saanud, et sai priisõidu Pariisi, tekkis päris kurb tunne, et Eesti võistlustest osa ei võtnud. Arvestades meie joonistamise taset, pole kahtlustki, et oleksime pääsenud võistlustele.

* * *

Mis puutub kongressi üldmeeleollu, siis oli see väga sõbralik. Ei tundnud siin keegi end võõrana. Igaüks oli huvitatud teisest kolleegist. Siin kõnetas sind hollandlane, sääl egiptlane, šotlane või jaapanlane ja soov oli ikka sama — astuda kirjavahetusse ja vahetada õpilaste joonistusi. Kõik tundsid end ühise perena ja kõigil oli sooviks, tulla jälle paari aasta pärast kokku.

Järgmine kongress otsustati pidada kas 1940. või 1941. aastal. Kongressi koht jäi esialgu lahtiseks, kuigi kalduti Budapesti poole.

Tähelepanekuid Helsingi koolimajadest.

H. Jänes.

Möödunud poolaasta lõpp-päevadel oli nende ridade kirjutajal võimalus tutvuda mõne võrra Helsingi uemate kooliehitustega. Kuna meil pedagoogilises kirjanduses vähe on sõna võetud koolimajade sisemise väljaehitamise ja nende sisustamise küsimuste kohta, siis olgu toodud alljärgnev lühike kirjeldus. Seejuures kriipsutan alla asjaolu, et käesoleva kirjutuse autoriks ei ole ehitusteadlane. Seda puudust aitas osalt vähendada Soome koolivalitsuse arhitekt hr. Salervo vastutulelikkus, kes aitas leida Helsingi koolimajade hulgast nägemisväärsamad, kes saatis mind nende valitud koolimajade külastamisel ja kelle asjatundlikud seletused aitasid täiendada tehtud tähelepanekuid.

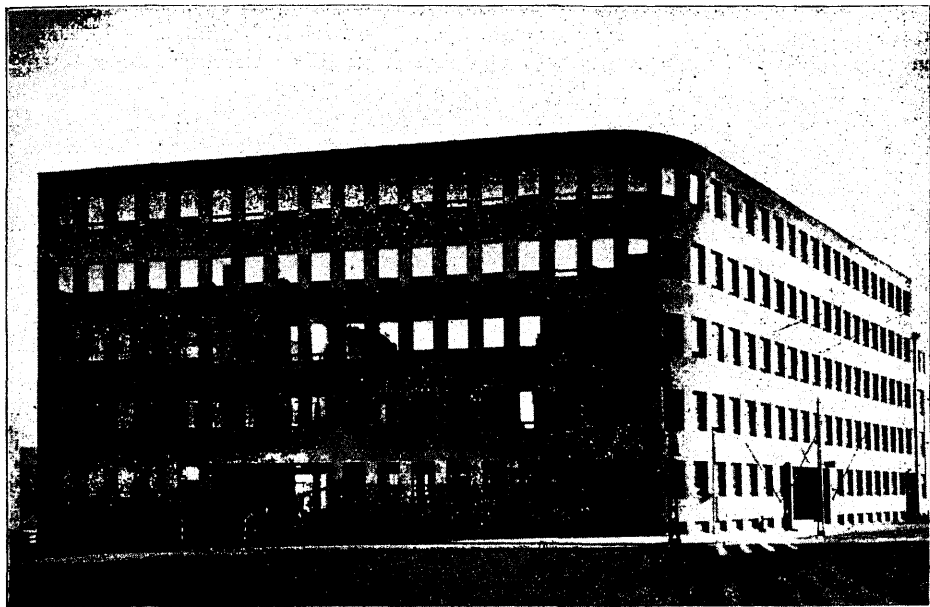
Tutvusin üldse nelja Helsingi koolimajaga, neist kaks algkooli ja kaks gümnaasiumi, kaks soome ja kaks rootsi kooli:

1) Soome ühiskool („Suomalainen yhteiskoulu“), mis vastab meie keskkoolile ja gümnaasiumile;

2) Rootsi tütarlastekool („Ruotsalainen tyttökoulu“), mis vastab meie tütarlaste keskkoolile ja gümnaasiumile;

3) Aleksis Kivi kool („Aleksis Kiven koulu“), rahvakool, ja

4) Vallela rootsi rahvakool („Vallela ruotsalainen yhteiskansakoulu“).

Soome ühiskool tänavalt vaadatuna.

Tähelepandavamad neist on Soome ühiskool ja Aleksis Kivi kool. Esimene neist on erakool, mille õpilased on pärit Helsingi jõukamaist ja tähtsamaist ringkonnist. Selles koolis on õppinud mitmete Soome presidentide lapsed ja ka meile tuntud eesti-soome kirjanik Aino Kallas kuulub selle kooli vilistlaste hulka. Kool on asutatud a. 1886 ja on vanim soomekeelne gümnaasium üldse. Kool on üheksaklassiline ja kaheharuline, kokku 18 klassi. Õpilasi on 650, õpetajaid — 28. Kooli rektoriks on tuntud koolitegelane dr. Koskenjaakko. Koolimaja on valminud möödunud aasta sügiseks ja on maksma läinud 7 800 000 Smk., mis on meie rahas 639.600 Ekr., lisaks sellele krunt, mille kinkis linn. Majal on 6 korda, 25 000 m² ruumala. See on ehitatud väga luksuslikult ja on sisustatud eeskujulisimalt. Ja seda on tehtud seltskonna summadega, annetustega vilistlastelt ja lastevanemailt. See koolimaja on suurepäraseks näiteks, mida teeb Soome seltskond hariduse toetamiseks.

Aleksis Kivi kool on suurim kool Soomes ja üks suurimaid koole kogu põhjamaal. Koolil on 60 klassi, 2300 õpilast ja 72 õpetajat. Kuna klassiruumide on 30, siis töötatakse kahe vahetusega. Koolimaja on ehitatud a. 1934 ja läks maksma 11 000 000 Smk. (= 900 000 Ekr.). Maja on 6-kordne, 45 000 m² suur, aluspinda 1500 m². Õppeklassi suurus on 9,5 × 6,5 × 3,5 m, õpilasi on klassis maksimaalselt 40. Juhatajaks — V. Alanne.

Vallela rootsi algkooli maja on ehitatud a. 1930 ja sarnleb A. Kivi kooli majaga, kuna viimane on ehitatud mitmeti esimese järele. Klasse on 18 (+ 2 täiendusklassi), õpetajaid 18. Klassiruumid asuvad ühel pool koridori, kuna A. Kivi kooli maja on ehitatud keskkoridori süsteemis.

Vanim neist neljast koolimajast on Rootsi tütarlastekool ja seepärast see ei lisa pärast kolme eelmainituga tutvumist enam palju olulist.

Kõik mainitud koolimajad on ehitatud ja sisustatud hästi, ei ole märgata püüdu kulusid säästa odavama ehitusmaterjali tarvitamise teel. Eriti maksab see Soome ühiskooli kohta.

Põrandad on tehtud klassides enamasti linoleumist, koridorides kummist, aulas tammeparketist, võimlas eriliselt tihedakoelisest männipuust („honka“). Rootsi tütarlastekoolis on klassipõrandadki kummist, aga viimasel ajal on kummi klassidest hüljatud, kuna sel on oma puudused (annab erilist lõhna). Vallela algkoolis on koridoripõrandad metlah-plaatidest.

Linoleumpõrandaid pestakse klassides üks kord semestris põhjalikult ja vahatatakse, pääle selle puhastatakse neid iga päev kord niiske saepuruga. Võimla põrand värvitakse kord aastas ja puhastatakse kord päevas niiske saepuruga. Aulas parkett-põrand poonitakse, selleks on vastav elektrimasin.

Seinad on krohvitud ja värvitud õlivärviga. Paneel Soome koolides üldiselt ei esine.

Akende pindala on üldiselt suur. Aknaid on kaht tüüpi — kitsamaid ja laiemaid, nagu meilgi. Soome ühiskoolis olid aknad kitsamad, arvult 5 akent klassi kohta. Akna ülemine osa avanes kõrvale, alumine osa alla. Aleksis Kivi koolis leidus klassi kohta 3 laia akent (210×195 sm).

Ka elektrivalgustuselt on Soome koolimajad võrdlemisi hääs seisukorras. Õppeklassis on kuus valgustuspunkti à 200 vatti, eriklassides aga harilikult rohkem, joonistusklassis isegi 10 punkti à 200 vt. Koridorides on iga 4 m tagant üks lamp. Võimlas on harilikult 12 lampi à 200 vt. Iga kahe lambi kohta on eri süütaja-kustutaja.

Koolimajad on varustatud külma ja sooja veega. Külma ja soe vesi on pääle muu ka söögitoas, koridorides, eriklassides (füüsika-, loodusloo-), joonistussaal, õpetajatoas. Soome ühiskoolil ja A. Kivi koolil on olemas ka oma töstetool, mida võivad kasutada õpetajad, külalised ja haiged õpilased.

Nooremad õpilased asuvad alumistel kordadel, vanemad ülemistel. Et viimastel oleks hõlpsam ja kiirem pääseda vahetundidel vabasse õhku jalutama, selleks on Soome ühiskoolis viiendale korrale ehitatud suur jalutusväljak, mis asub aula katusel ja mille mõõted vastavad aula mõõdetele. Nii ei tarvitse õpilased lühikest vahetundi kulutada allalaskumiseks ja tõusmiseks mööda pikki treppe, vaid pääsevad kohe vabasse õhku.

Koolidel on ka oma õued spordiväljakutega ja talvel oma uisutee.

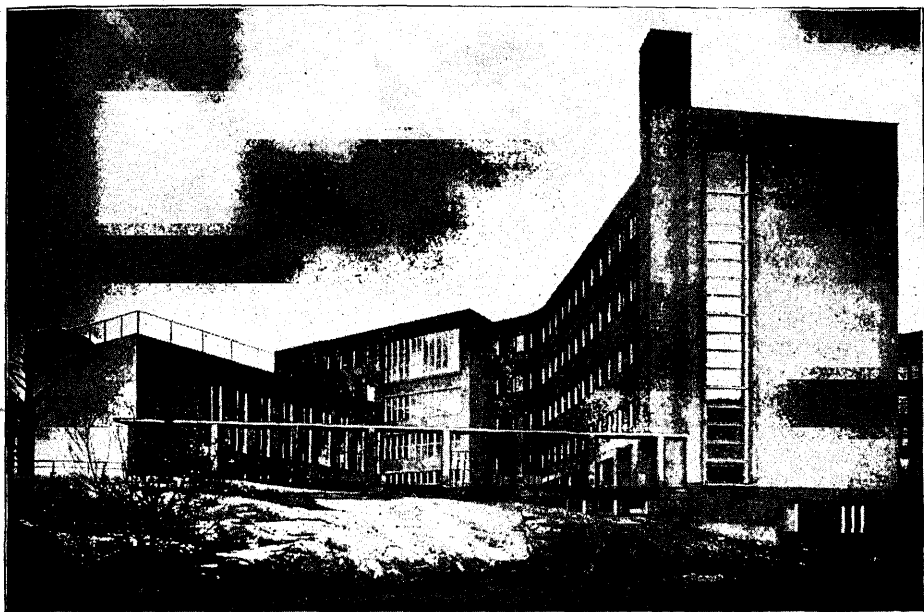
Teenijaid on Soome ühiskoolil järgmiselt: vahtimestari („vahtmeister“, majavalitseja), kütja, neli teenijat-puhastajat; pääle selle toilitustajad (kolm), kokku 9 teenijat. A. Kivi koolis on neid 11, pääle selle toilitustajad.

Õppeklassid. Soome õppeklasside esiosas leidub poodium, mis ulatub enamasti seinast seinani ja on umbes 30 sm kõrge. Õpetajate laud asub poodiumil, A. Kivi koolis poodiumi keskel, ühiskoolis — akna pool küljes. Poodium on kaetud linoleumiga, kusjuures kandidid on kas puust või metallist (kulumise vastu).

Õpilaste-laudade suhtes valitseb praeguses Soomes kaks voolu: ühed eelistavad vanaaegseid „koolipinke“, teised kalduvad pooldama harilikke laudu ning toole. Külalastatud koolides leidub mõlemaid, kusjuures nooremais klassides domineerivad „koolipingid“, vanemais sellevastu laudad ning toolid. Koolipingid on ridade kaupa eest taha ühendatud alt metalliistuga, mille tõttu nad püsivad joondatud rivis ja õpilastel pole võimalik neid edasi-tagasi nihutada ja sellega põrandat kriimustada. Põranda puhastamise korral lükatakse pingid ühele küljele püsti. Tindipotid on nii tehtud, et tint neist pinkide ümberlökkamisest välja ei voola.

Tahvel katab peaaegu kogu esiseina. See on tehtud stalfitmassist, mida iga 2 aasta tagant tuleb uuesti värvida. Üks osa tahvlipinnast on kaetud ruutjoonestikuga (umbes $\frac{1}{4}$ kogu tahvli pinnast). Esiseinas sisenurgas leidub kaardihoidja. Ühiskoolis kujutas see plokkidel liikuvat metalltoru, mida nõõride abil on hõlpus alla lasta ja üles tõmmata. A. Kivi koolis aga koosnes see mitmest rullist, mis kerivad kaardid automaatselt enda ümber (nagu meie ruloo-seadeldis).

Igas klassis on üks või kaks seinakappi, mis kuulub klassijuhatajale õppevahendite, raamatute jne. säilitamiseks. Piltide ja jooniste riputamiseks on siseseina, umbes 175 sm kõr-

Soome ühiskool õult vaadatuna.

gusel põrandast, kinnitatud koolimaja sisemisel väljächitamisel puulist, mis on värvitud seinetega samavärviliseks. Sellega ei kannata piltide riputamisel krohv. Soomes on kombeks premeerida parimaid klasse spordi, õppimise jne. alal maalingutega, mis on ilusaks kombeks ja sobiks meilgi tarvitusele võtta. Seetõttu on mõni klass kaunistatud õige rikkalikult maalingutega.

Igas klassis leidub kraadiklaas ja tunniplaan (metallraamiga raamitud). A. Kivi koolis on igas klassis oma raadio-valjuhääldaja ja elektri abil ühest keskusest („vahtmeistri“ kabinetist) juhitud ajanäitaja.

Selgituseks toon klassi plaani (vt. joon. lk. 124).

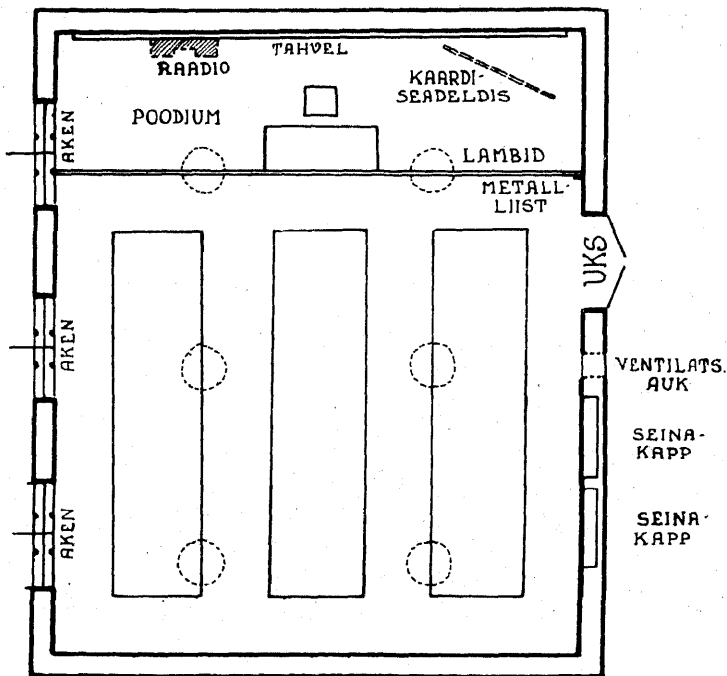
Eriklässid. Eriti rohkesti on koolidel ruume loodusteaduse jaoks. Nii on näiteks Soome ühiskoolis järgmised ruumid: a) loodusteaduse-klass, b) füüsika-klass, c) keemia-laboratoorium, d) pimik, e) kasvuhoone, f) herbaariumi-ruum, g) õppevahendite-ruum.

Loodusteaduse- ja füüsika-klassi põrand on astmeliselt tõusev. Aknaid saab katta valguskindlate katetega, mis liiguvad plokkidel. Tahvel on üleslükatav ja moodustab luugi, mis avaneb õppevahendite-ruumi. Keemia-laboratooriumis on iga kahe õpilase jaoks katselaud, mis on varustatud külma ning sooja vee, elektrikontakti, elektrivalgustuse ja gaasiga.

Laboratooriumi kõrval asub pimik päevapiltide suurendamiseks. Kasvuhoones asuvad mitmesugused kasvavad taimed, ühtlasi on siia ka akvaarium paigutatud. Herbaariumis asetsevad kapid, kus säilitatakse kooli ja õpilaste taimede kogusid.

Joonistamissaal on avar ja valge. Otsseinad on kaetud tahvlitega, sisekülgseinas asub suurem puuraam (-tahvel), mille külge kinnitatakse pildid ja joonised. Raam on varustatud riiuliga, millele asetatakse raidkujud. A. Kivi koolis koosnes kogu üks otssein seinakappidest, kus asetsevad joonistamistundides vajalikud õppevahendid ja õpilaste tööd.

Eriline ruum on varutud ka muusika jaoks. Ka selle põrand on astmeliselt tõusev ja seinad moodustavad ringi.

Aleksis Kivi kooli klassi plaan.

Aula A. Kivi ja Vallela koolis erilist pidusaali pole, vaid pidudeks kasutatakse võimlat, milliseid on A. Kivi koolis kaks, üks neist lavaga. Ühiskoolis aga on suur ja tore pidusaal. Esi-seinas asub lava ja selle kõrval suur orel. Valgus tuleb ühes külgseinas leiduvast üheksast suurest aknast ja laes leiduvast 5 aknast. Toole on 700. Ühel osal neist (150) on seljatoed tehtud liikuvaks, nii et neid on võimalik muuta laudadeks. Sellega langeb ära vajadus kevadisel eksamiperioodil aula toole asendada koolipinkidega, nagu sünnib meil.

Seinad on rikkalikult kaunistatud maalingutega.

Saali võib kasutada ka kinoetendusiks, kuna selleks on olemas kinoaparaat.

Aula kõrval leidub jalutusruum, niisama luksuslik nagu aulagi. Nii näiteks on aknalauad siin marmorist — kingitus ühelt lapsevanemalt. Siin leidub ka rohkesti raidkujusid.

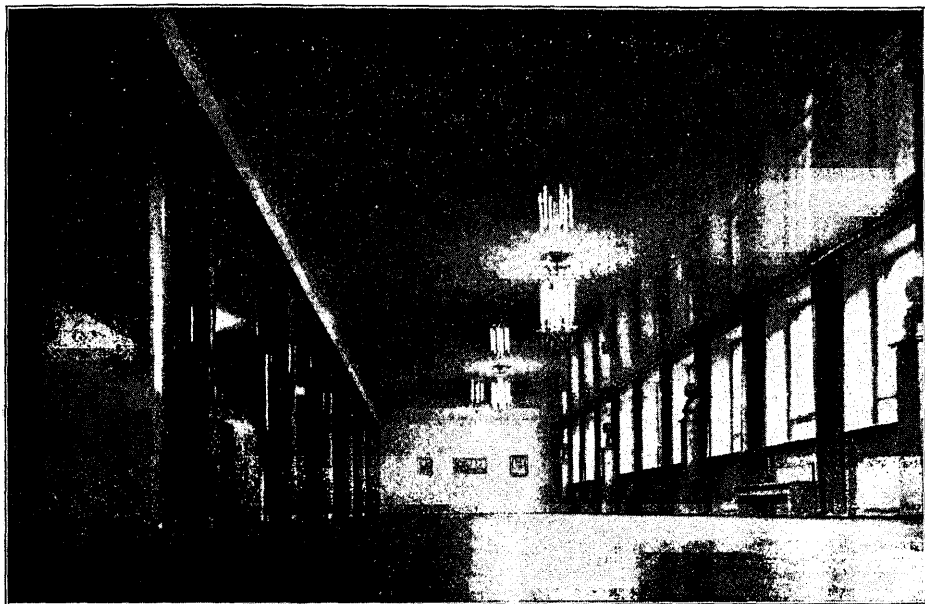
Lava: põrand tõuseb veidi tahapoole, varustatud rikkalikult draperiidega, mida on hõlpus kasutada kulissidena, ja värvilise valgustusseadeldisega.

Võimla. Seinad ja lagi on krohvitud ja värvitud valge õlivärviga. Aknad asetsevad enamasti ühes külgseinas. Ühiskoolis on nad kaetud traatvõredega. Samuti on lambid kae-

tud sääl traatvõredega. Lambid (arvult 12, nagu ülal mainitud) asetsevad A. Kivi koolis ülal laes („plafoonid“), ühiskoolis aga külgeistes, umbes üks meeter laest, varustatud erilise kupliga. Süütajaid on üldse 6 (igal real oma).

Spordi-õppevahendite poolest on Soome koolid eriti rikkad. Nii näiteks on A. Kivi koolil pääle muu 100 paari suuski ja 100 kelku, mille hoidmiseks on eri ruum.

Duširuum. Eeskujulikud duširuumid on A. Kivi ja Vallela koolil, kummaski kaks ruumi, üks poeg-, teine — tütarlaste jaoks. Duširuum on klaasbarjääriga jagatud kahte ossa: esiosa ja duššide-osa. Duširuumi osa on madalama põrandaga, nii et vesi ei voola ruumi

Jalutussaal.

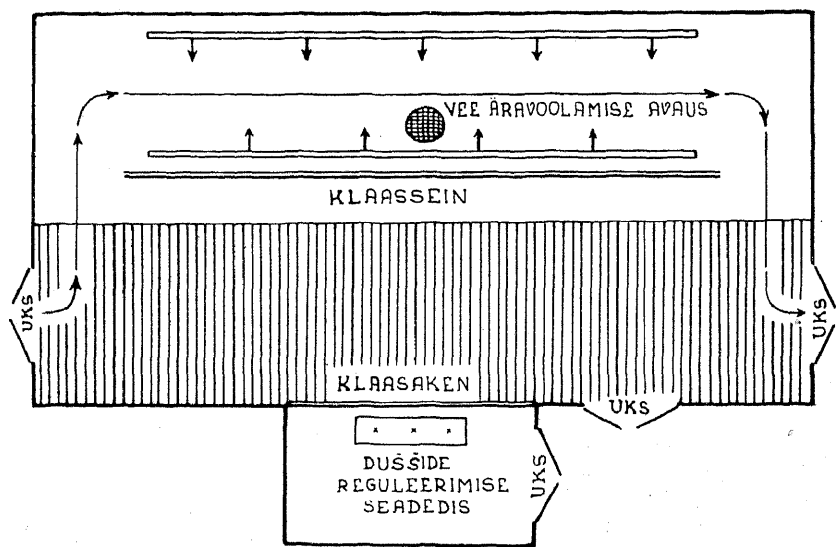
esiossa, mis päalegi on kaetud puurestidega, nagu riietumise ruumi põrandki. Dušid jooksevad kahelt poolt kõrvalt, kummaltki poolt kolmes reas. Ülemine dušširida on umbes 160 sm kõrge. Kõrvalt voolaval dušil on see paremus, et see ei kasta õpilaste juukseid, mis hügieeniliselt pole soovitatav, kuna nad eriti tütarlastel, kel pikemad juuksed, nii kergesti ei kuiva. Väiksemate õpilaste viibides duššide all on võimalik sulgeda ülemist duššide-rida. Duširuumi viib kaks ust: ühest tulevad õpilased, läbivad duširuumi ja lahkuvad teisest uksest. Nii on välditud õpilaste kauane viibimine duši all. Duššide soojus on seejuures kolmesugune: algosas palavam, keskosas keskmine ja lõpposas jahedam.

Duššide reguleerimine sünnib õpetaja poolt erilise kapist, mis asub duširuumi ees ja on akna kaudu ühendatud duširuumiga. Sellest kapist õpetaja võib jälgida õpilasi duširuumis, reguleerib kraadiklaaside abil vee soojust ja lõpetab, kui tarvis, duššide tegevuse. Reguleerimiskappi on võimalik lukustada, et õpilased omavoliliselt ei pääseks reguleerimiskraanide juurde.

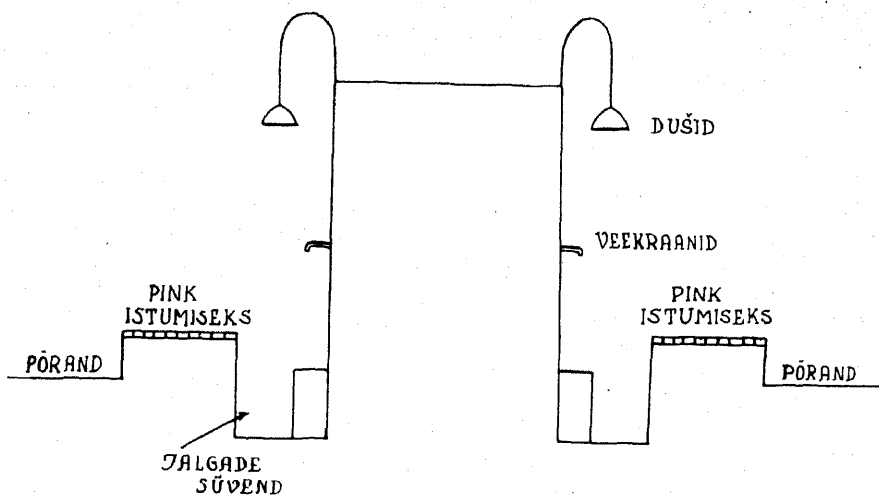
Selgituseks on lisatud siia duširuumi plaan (vt. joon. lk. 126).

Duširuumi ees asub riietumisruum. Iga õpilase jaoks on olemas eri kapp, kus ta hoiab oma võimlemisriideid ja -kingi. Nii näiteks ühiskoolis on selliseid kapikesi 750. Kapid asuvad kahel pool seinas, kappide vahel on laiem pink, mille sisemust kasutatakse õppevahendite hoidmiseks.

Eriline ruum on kuivatamisrätikute ja -linade kuivatamiseks. Ruum on kõrgema temperatuuriga ja varustatud elektriventilatsiooniga, mis tekitab tõmbetuult. Rätikute riputamiseks on laes hulk metall-õrsi, mida erilise seadeldise tõttu on võimalik alla lasta rätikute asetamiseks ja siis üles lae alla tõmmata, kus nad ei takista liikumist ja kus on kõrgem temperatuur.

Duširuumi plaan.

Pesemisseadeldis saunas.

Saun. Kuna Soomes on sauna-kultuur kõrgel järjel, siis on paljudel koolidel õpilaste jaoks ehitatud ka oma saunad. Võisin sellist näha Vallela algkoolis. Esiletõstmist väärrib sellest eeskujulik pesemisruum. See koosnes kahest pikast pingist ja lauast (vt. joonis). Pääle selle leidis saunas ka eri duširuum.

Koridorid on avarad ja valged. Ühiskoolis iga korra koridori seinad on värvitud eri värvi õlivärviga (roheline, helesinine, helekollane jne.), mis jätavad ilusa ja rõõmsa mulje. Seintes asuvad nišid, mida on kasutatud õpilaste riiete hoiuks (Kivi kool) ja joogi- ning pesunõude ülesseadmiseks. Seintele on riputatud rohkesti pilte ja maalinguid, eriti ühiskoolis. Seinte ääres leidub vitriine, kuhu on välja pandud mitmesuguseid kogusid (kivindid, putukad jne.). Ka lilli leidub mõnes koolis. Vallela koolis on koridori seintele maalitud pilte.

Rootsi tütarlaste koolis on koridorides eriline punane märgutuli, mis süüdatakse siis, kui halva ilma või mõnel teisel põhjusel õpilastele on keelatud minna õue.

Riietehoiuruum.

Raamatukogu- ja õpilaste lugemisruum asetsevad harilikult kõrvuti. Sel teel on võimalik lugemisruumi kasutada ka raamatukogu eestoana. Raamatuid laenutatakse läbi luugi, mis ühendab raamatukogu ja lugemistuba. Lugemistoas töötavad õpilased õhtu-poolikul. Siin leiduvad käepärast teatmeteraamatud, käsiraamatud ja ajakirjad.

Õpetajate-ruumid koosnevad enamasti kolmest toast: a) suurem tuba (ka koosolekute-tuba), meesõpetajate-tuba (suitsetamistuba) ja töötamisruum (lugemistuba), kus asub ka õpetajate raamatukogu. Õpetajate toad on mugavasti sisustatud. Nii leidis igal pool pehmet mööblit, seinavaipu jne. A. Kivi koolis oli õpetajate jaoks ka oma eri köök elekter-keedunõudega kohvi ja tee keetmiseks.

Kõigil külastatud koolidel on õpilaste söögisaal ja köök. Kool võimaldab õpilastele saada ka sooja einet. A. Kivi koolis on sooja eine sööjaid 1300 õpilast. Vastavalt sellele on ka ruum suur. Söögisaalid on varustatud pesemisseadeldisega, kus mitukümmend õpilast korraga võib enne söömist käsi pesta. Köök on varustatud harilike, gaas- ja elekterpliididega. Pääle suure köögi on tütarlaste koolides veel hulk väikesi harjutuskööke, kus õpilased saavad praktiseerida iseseisvate perenaistena.

Eri riietehoiuruum on Soome ühiskoolil. Igal klassil on riietehoiuruumis oma eri lahter, mis on eraldatud üksteisest traatvõredest seintega. Kuna oled harjunud nägema meil lukustatavaid lahtreid, siis äratab tähelepanu asjaolu, et Soomes need lahtrid on lukustamata. Järeldusi võib igaüks teha.

Eri ruum on harilikult ka koolimuuseumil, kuhu on välja pandud näiteid vanast koolimööblist, õpilastöid, diagramme jne., õpilasorganisatsioonidel, õpilaste vanemate vastuvõtmiseks õpetajate poolt, arstlikuks järelevaatamiseks jne.

Kokkuvõttes võib nentida, et koolimajade ehitamise ja sisustamise alal on Soome jõudnud kaugelt ja et meil oleks selles suhtes mõndagi oma hõimlastelt õppida ja eeskujuks võtta. Soomes on Haridusministeeriumi Koolivalitsuse juures eriline osakond, kes tegeleb koolimajade ehitamise ja sisustamise küsimustega, mis aitab palju kaasa paremate ja otstarbekamate koolimajade ehitamisele ja sisustamisele.

Lõppeks ei saa jätta alla kriipsutamata seda suurt valmidust ja ohvrimeelsust, mida osutab Soome seltskond oma koolide vastu ja mis võiks olla meiegi seltskonnale hääks eeskujuks.

Päevamuresid maa-alkkooli internaadis.

A. Kajassaar.

Internaat maa-alkkoolis on sageli mure- ja valulapseks. Kooli-ülalpidajad tunnevad tavaliselt internaadi küsimuse vastu vähe huvi ja eelarvete koostamisel kärbitakse esmajoones internaadi korraldamiseks ettenähtud krediite. Internaadi töö eest maksetav tasu kustutatakse sageli eelarvest hoopis. Teisest küljest lastevanemad, kartes kulutusi, püüavad läbi ajada odavamalt ja keelduvad lapsi paigutamast internaati, mille tõttu õpilased on sunnitud ööbima kodus, kuigi kool asub 5—6 km kaugusel.

Õpetajaskond on internaadi suhtes jäänud peaaegu üksinda korraldajaks, hoolitsejaks ja sisustajaks. Oleneb kooli õpetajaskonna võimeist ja tahtest kuivõrd hästi või halvasti on korraldatud kooli internaat. Suurt osa mängib küll ka lastevanemate suhtumine internaati, kuid see on mõjutatav ja seda võib hea tahtmise ja püsivuse juures muuta internaadile soodsaks. Sedagi õpetajaskonna töö ja energia varal.

Internaadiga kaasaskäiv töö sunnib õpetajaskonda otsima uusi võtteid õpilaste toitlustamise korraldamisel ja vaba aja täitmisel, et väiksema töö- ja ajakuluga saada suuremaid tulemusi kasvatustöös. Maakoolide internaadide korraldamise kohta on pikemalt sõna võetud „Eesti Koolis“ koolijuhatajate J. Uustalu, K. Antoni ja A. Seppeli poolt („Eesti Kool“ nr. 5 ja 9 — 1935 ja nr. 2 — 1937). Eriti K. Antoni Triigi alkooli internaat on laiemalt tuntud oma eeskujuliku korralduse poolest.

Kahes esimeses eelmainitud kirjutuses on peaarhitekt pandud toitlustamisele ja üldisele korraldamisele. A. Seppel käsitleb rohkem kasvatusküsimusi alkooli internaadis. Kasvatustööl internaadis on suur tähtsus ja seepärast ta väärrib, et ta juures korduvalt peatutakse. Internaadis viibijaile õpilastel jääb üle palju vaba aega, samuti vajavad õppetunnid järgmiseks päevaks ettevalmistamist. Kuidas korraldada internaadis õpilaste vaba aja kasutamist ja õhtuseid õppetunde, sellest püüan anda ülevaate vastavalt oma kogemusele.

Õppenõukogu poolt on internaadi päevakava koostatud järgmisena.
Kell 07.00—08.00. Ülestõusmine, riietumine, pesemine, voodite ja ruumide korraldamine.

„ 08.00—08.30. Hommiksöök.

„ 08.30—09.00. Ettevalmistumine koolitööks.

Kell 09.00—15.00. Koolitöö. Selle kestel kell 12.00—12.15 eine.

„ 15.00—15.40. Lõunasöök.

„ 15.40—17.00. Vaba aeg.

„ 17.00—19.00. Koolitööde ettevalmistamine.

„ 19.00—20.00. Õhtusöök. Vaba aeg.

„ 20.00—21.00. Vaba töö õpilaste valikul.

„ 21.00—22.00. Pesemine, voodite ja riiete korraldamine.

„ 22.00—07.00. Ööpuhkus.

Päevakava täitmise järele valvavad korrapidaja õpetaja, kooli- ja internaaditeenijad. Korrapidajaks õpetajaks on järjekorras kõik kooli õppejõud, igatiüks ühe nädala. Korrapidaja õpetaja õlul lasub peamiselt kasvatustöö ja koolitööde ettevalmistamise korraldamine. Kooliteenija ülesandeks on ruumide korrahoid, kuivõrd seda ei ole pandud õpilastele, tulede süütamine ja kustutamine, samuti õpilaste õigeaegne äratamine hommikul. Internaaditeenija korraldab toitlustamist, kusjuures teda juhib õppenõukogu poolt kogu õppeaastaks valitud õpetaja-toitlustaja. Korrapidaja õpetaja on kohustatud kontrollima ka kooliteenija ja internaaditeenija tööd.

Korrapidaja õpetaja töö algab kell 7. Kuigi kooliteenija äratab õpilased ja süütab ettenähtud tuled, jääb korrapidaja õpetaja ülesandeks eriti puhtuse kasvatamine ja muud kasvatustööd küsimused ühenduses ruumide kordaseadmisega ja õpilaste omavalitsuse tegevuse järelevalve. Õpilaste omavalitsusena tegutsevad magamistubade vanemad ja kõigikorrapidajad. Esimese õppeaasta lapsed on korrapidamisest vabastatud. Pestud nägu ja sile voodivaip ei ole veel puhtus ja kord. Kuna õpilastel on voodite ja enese korraldamiseks aega terve tund, siis on võimalik päris põhjalikku tööd teha. Voodit korraldama asutakse voodikoti kohendamiseks (seda ei tehta õhtul, et vältida tolmu tekkimist magamise ajaks). Voodikott kohendatakse siledaks, tekk ja linad laotatakse samuti siledalt kotile. Üle kõige heledavärviline kattetekk ja sellele padi. Voodid ja padjad voodites seatakse sirgesse ritta. Voodipesu vahetatakse igal esmaspäeval. Nädal aega tarvitatud voodipesu igal hommikul korraldatuna on laupäeval veel päris hea väljanägemisega.

Voodid korda seatud, minnakse pesema. Pesemise juures on eriruumid poistel ja tüdrukutel. Ühises pesemisruumis oleks õpilastel otse võimatu end korralikult pesta. Hommikul ei pesta üksnes nägu, vaid ka jalgu ja ülakeha. Veega ei olda kokkuhoidlik. Kuivatamine toimub põhjalikult, et vältida võimalikke külmetamisi. Küüned sõrmedel ja varvastel puhastatakse hoolega.

Pesemisele järgneb riietumine. Kuna riided ja kingad juba õhtul korda seati, ei tee korralik riietumine suuri raskusi ega nõua märgatavat ajakulu.

Viimase tööna magamistoas on toa kordaseadmine. Üliriided asetatakse riidepuile rippuma, samuti tütarlaste tagavarakleidid. Isiklikud kapid ja kapid seatakse korda. Kappide ja voodite alused puhastatakse. Üldse valitseb nõue, et ruumi puhastamisel alatagu kõrvalistest ja pimedamatest kohtadest, kuhu nagu kiuste alati kõige rohkem mustust koguneb. Õpilased nimetavad magamisruumide koristamist: „Siit nurgast ja sealt nurgast, keskpõrandale kokku!“ Käterätikud asetatakse voodi peapoolsele otslauale jällegi joonde. Toa pühitakse korrapidaja, samuti hoolitseb ruumide tuulutamise eest.

Väiksemaid õpilasi abistavad suuremad. Igal väiksemal poisil on oma „isa“ ja tüdrukul „ema“. Need määratakse kindlaks juba sügisel kogu talveks, enamasti õpilaste enda algatusel. „Väikesed“ on oma „vanemaisse“ väga kiindunud.

Hommikusöögi ajal kooliteenija korraldab veel magamistube, sest lastel jäi ikka midagi „kahe silma vahele“.

Magamistubade koristamise ajal lähevad kõõgi korrapidajad, üks poiss ja üks tüdruk, teenijale appi katma lauda. Hommikusöögiks antakse märku kella kõlstimisega. Söögipalved loevad õpilased järjekorras. Valitseb komme, et söögi ajal ei segata õpilasi. Vajalisi juhatusi lauakommete alal annab korrapidaja õpetaja pärast sööki.

Ülejäänud vaba aja kuni õppetööni on internaadis ööbivad õpilased kodust tulnud õpilastega ühiselt mängimas, ilusa ilma puhul väljas, halva ilma puhul kooliruumides. Õppetükkide ettevalmistamiseks ei ole see aeg kuigi sobiv.

Edasi, kuni kella 12-ni toimub õppetöö. Kell 12 on eine ühiselt kodus ööbijate õpilastega. Eine valmistab internaadi teenija. Pärast einet jääb õpilastel veerandtund aega mängimiseks.

Pärastlõunane õppetöö ei kesta igal päeval ühte moodi. Ka lõpeb väiksemail õpilastel õppetöö varem kui suuremail. Lõunasöök on päevakava järgi kell 15. Vahe lõunasöögi ja õppetundide vahel kasutatakse Noorte Kotkaste ja Kodutütarde koondusteks, raamatute vahetamiseks raamatukogust, lugemiseks lugemislauas, ajakirja toimetamiseks jne. Ka siin töötavad kõik õpilased koos. Maksab nõue, et pärast kella 15 võivad kodusööbijad õpilased viibida koolimajas ainult eriloal.

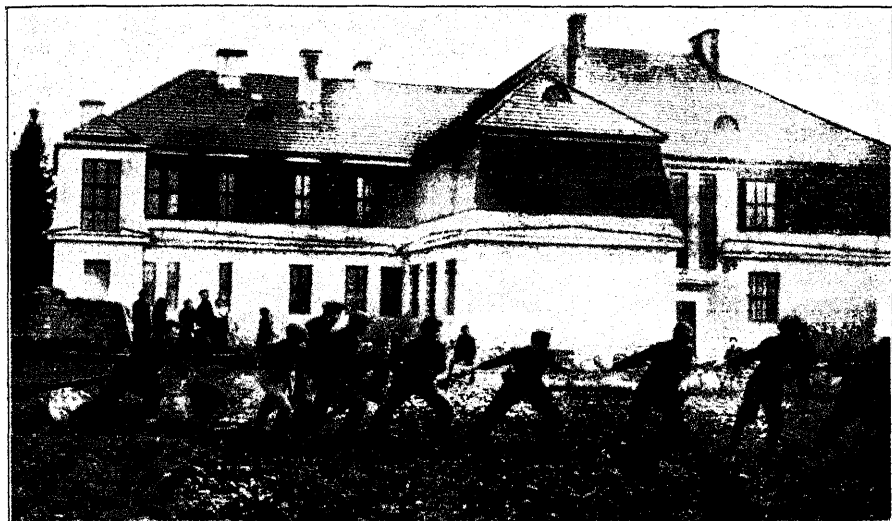
Pärast lõunasööki järgneb internaadisööbijatele õpilastele vaba aeg kuni kell 17-ni. Selle aja kestel võivad õpilased kooli piirkonnast lahkuda, kuid peavad selleks küsima luba korrapidajalt õpetajalt. Selle aja kestel püütakse õpilastele anda täieliselt vaba aega. Korrapidaja õpetaja püüab kaudsete abinõudega mõjutada õpilasi. Mängude ja töö valik on vaba. Mõnel juhusel teevad õpilased ka jõukohaseid töid kooliümbruse kaunistamisel ja korraldamisel. Kuid töö ei tohi muutuda sunduseks ega karistusvahendiks. Töö tuleb meeles loomisega muuta õpilastele meeldivaks.

Soodsal juhtumil on õpilaste vabal ajal võimalik juhtida ka õpilasi käitumisel, ilma et see tunduks lubatud vabaduse piiramisena. Näiteks juhtub koolimaja külastama keegi võõras. Kahtlemata satub ta kõigepealt õpilastega kokku. Õpilastelt saab külaline juhtnõore, kust leida soovitud isikut. Siin esineb õpilane juba külalise esimese vastuvõtjana ja peab omama teatava esinemiskuse. Seda harjutatakse aegsasti, et vältida külalisele halva mulje tekitamist. Esimesil internaadi päevil kutsuvad õpetajad oma tuttavaid endile külla, neid paludes koolimaja tules pöörduda õpilaste poole. Kui külaline on lahkunud, siis korrapidaja õpetaja selgitab lastele käitumist. Kui niiviisi mõni „külaline tellimise peale“ on koolimaja külastanud, oskavad õpilased külalistega käituda laitmatult.

Üldiselt valitseb nõue, et õpilased vaba aja veedaksid võimalikult väljas, aga kooli piirkonnas. Piirkond, kus õpilased loata võivad käia, on kindlaks määratud. See on vajalik seetõttu, et kooli lähedal asub meierei ja kauplus, kus on alati suur rahvakogunemine. Meie rahvakogunemised ei saa oma moraalse eeskujuga kiidelda. Viinajoomine ja röveduste rääkimine on seal sagedased nähtused. Nende ridade kirjutaja korrapidaja õpetaja olles mängisid kaks nooremat õpilast väljas. Üks oli „hobuseks“, neljakäpakil, ohjad kaelal, kust teine, „hobusemees“, tugevasti tiris ja „hobust“ hoolega nüpeldas, ise ropult sõimates. Küsimusele, et mis mäng see on, vastas „hobusemees“: „Meie mängime Meegast“. Meegas oli voorimehe

hüüdnimi, kes oli kuulus oma tooruste ja rõvedustega. Ka asub kooli lähedal pullijaam. Ennem olgu õpilastel liikumine piiratud, kui et nad igal sammul halbade nähtustega kokku puutuvad.

Kell 17 algab koolitööde ettevalmistamine järgmiseks päevaks ja kestab kuni kell 19-ni. Vahetunde ei ole. Õpilased võivad vajaduse korral õpperuumist lahkuda kuni kümneks minutiks. Õpperuumis valitseb vaikus. Vajalisi juhatusi õppetöös annab korrapidaja õpetaja, kes ka õppevahendid kohale toob õppevahendite kogust. Korrapidaja õpetaja on õpilaste hulgas kogu koolitööde ettevalmistamise aja kestel.

Õpilaste lõbus ja kosutav töö kooli internaadis.

Päevaldel, kui Ringhäälingu kaudu antakse lastetunde, on õpilastel võimaldatud lastetundide kuulamine.

Veerand tundi enne õhtusöögi algust lähevad köögi-korrapidajad teenijale appi katma lauda. Õhtusöök toimub nagu hommiku- ja lõunasöökki palvusega enne ja pärast sööki. Vahest söövad ka õpetajad õpilastega ühiselt.

Vaba pooltund pärast õhtusööki viidetakse väljas, seekord juba korrapidaja õpetaja kaasas olles. Tavaliselt korraldatakse mõni hoogsam jooksumäng. Pimedal ajal piirdutakse jalutuskäiguga. Halva ilma puhul mängitakse ruumides.

Kell 20-st kuni 21-ni on vaba tööaeg. Õpilased, kellel vaja jätkata koolitööde ettevalmistamist, töötavad nende kallal. Teised loevad või teevad käsitööd. Ka nüüd on korrapidaja õpetaja õpilaste hulgas. Mõnel juhtumil korraldatakse sel ajal ka ühiseid lugemistunde, näidendite proove jne.

Kell 21-st kuni 22-ni korraldavad õpilased riideid, puhastavad saapaid, pesevad ja heidavad magama. Vanemad õpilased on kohustatud ise parandama väikesed vigastused riietel, õmblema ette nõõbid jne. Vajaduse korral aitab internaaditeenija. Väiksemate õpilaste riided parandab internaaditeenija. Saapad puhastavad õpilased ise. Saapad määratakse kohe pärast puhastamist, topitakse ajalehe paberit täis ja asetatakse voodi otsa

alla, kannad ühes joones voodijalgadega. Sukad laotatakse saabaste peale. Kui sukad ja saapad on märjad, siis asetatakse need kuivama selleks ettenähtud kohta (keskkütte katla juurde). Peale saabaste on õpilastel tuhvlid tarvitusel toas liikumiseks. Need ei nõua nii suurt hoolitsemist, kuna püsivad kuivad.

Pesema minnes pannakse tuhvlid jalga, et hoida jalgu määrdumast õlitatud põrandail.

Lahti riietudes pannakse riided lahtiriietumise järjekorras kokkupandult taburetile. Taburetid paigutatakse voodite kõrvale võimalikult sirgesse ritta. Voodikoti kohendamine toimub hommikuti.

Oma asjade paigutamisel nõutakse õpilastelt, et igal asjal oleks oma kindel koht, kust ka pimedas võib selle leida. Asjadel olgu kindel koht ka kastides, kappides ja koolipinkide sahtlites.

Ühist õhtupalvust ei ole, kuna osa õpilasi, oma riietuse korraldamist varem lõpetades, enne teisi magama heidab.

Õhtused korraldustööd magamistubades toimuvad internaaditeenija juhtimisel ja korrapidaja õpetaja järelevalvel. Internaaditeenija magab õpilaste hulgas tütarlaste magamistoas.

Kell 20 kustutab kooliteenija tuled ja süütab öötule koridoris. Magamistubades öötuld ei ole, samuti klosettides. Öötuleks on tormilatern. Vajaduse korral võtab õpilane laterna klosetti kaasa ja tagasi tülles asetab jälle koridori oma kohale. Ööpuhkuse ajal kell 20-st kuni kell 7-ni valitseb majas täielik vaikus.

Siin on püütud anda lühike ülevaade internaadi päevakava täitmisest. See ei pretendeeri täiuslikkusele ega eeskujulikkusele, vaid on toodud sellisena, nagu seda suudetakse ja osatakse teha. Oleks hea, kui selle küsimuse üle rohkem sõna võetaks, sest internaadid on üldiselt leidnud vähem tähelepanu, kui nad peaksid leidma. Ühiselt küsimust arutades selguvad mitmedki sobivad töövõtted, saavad üldiselt tuttavaks ja kasutatavaks.

Elu vaesedlapsed.

** Liisa Kevend.*

Kuna nüüd eriti esile tõstetakse lapse koduse kasvatuses tähtsust, seepärast on otse möödapääsmatult vajalik puudutada lähemalt nende laste kasvatamise võimalusi, keda nii sageli määratakse üldnimetusega kas arenematu või raskestikaskasvatatav või koku-taja ja pudikeelne.

Age ei armastata üldiselt kõnelda lastest, kel on mõni psüühiline häire ja kes sellepärast arenemiselt taha on jäänud normaalsetest lastest.

Selliseid haigeid lapsi on palju rohkem kui neid, keda me oleme suutnud avastada. Sageli laste psüühilise häire vanemad avastavad alles siis, kui laps koolis õppimisega ei saa hakkama, s. o. siis, kui laps peab rakenduma iseseisvate tööde ja kui temalt nõutakse töö-tulemusi. Nüüd psüühilise häirega laps, näiteks kõnehäireline laps, hakkab end kaitsma välismaailma pealetungi vastu

sel teel, et teeskleb ülesande mittemõistmist ja vaikib, kui õpetaja teda tunnis küsib. Sel vaikimise ajal laps ei vaiki jonnakusest, vaid temas on võitlus: kas vaikida ja seega langeda õpetaja silmis või püüda kõnelda ja seega saada klassi naeruobjektiks. Hirm olla pilgatav on aga nii suur, et õpilane siiski otsustab vaikida.

Koolis avastub õppimisel, kas lapse psüühilised protsessid on vähe arenenud või kas ta õppimisprotsess liigub valetel — mõlemal juhtumil üteldakse harilikult, et laps on andetu, kuigi esimesel juhtumil meil on tegemist puhtpsüühilise häirega, teisel juhtumil aga ainult kõnelemis- ja mõtlemisprotsessi õigelt teelt kõrvalekaldumisega. Kõigil siinesitatud juhtumeil lapse vaimne töö ei saa olla produktiivne ja suur % lapsi ei saa areneda oma kaasteltega samades tingimustes. Nii näiteks Watzl 1924. aastal loendas Viini koolides kõnehäirelised lapsed ja leidis, et 3710 last ehk 2,59% õpilaste üldarvust ei suutnud edukalt õppida kõnehäire pärast. Teadagi, kui ta oleks vaatluse alla võtnud ka muud psüühilised häired, nagu debiilsuse, ja kui ta oleks põhjalikumalt uurinud „nõrkade“ õpilaste haiguse idusid, siis oleks tunduvalt tõusnud selliste õpilaste arv, kes on sunnitud mitte neist endist olenevaid põhjustel olema elu vaeseikslasteks.

Kõige lähedamalt puudutab lapse haigus ema, sest nii debiilset kui kõnehäirelist ja muude psüühiliste häiretega last tuleb nimetada haigeks lapseks. Sageli pöördub ema meeleheitel arsti poole, lootuses saada abi või äärmisel juhtumil — nõuannet, kuidas toimida. Paljudel juhtumitel emad ei loodagi pääsmist — lapse paranemist. Aga sageli õnnestub teha täisvõimelisiks ühiskonna liikmeiks juba ühiskonnast väljatõugatud, hävimisele määratud noori, kellede kohta kaasinimesed juba nende lapseas langetasid oma karmi otsuse. Mulle meenub praegu ema, kes oma haigele pojale suhtus kui alaväärtuslikule olendile, esile tõstes igal juhtumil poisi õde. Poiss oli kaheksa-aastane ja kõnehäire tõttu arenemiselt maha jäänud ja peale selle ka veel vasakukäeline. Ravimine kolme kuu jooksul andis häid tulemusi, ja kui sügisel õde ja vend koos eksamile läksid, siis õde kukkus eksamil läbi. Nüüd selgub, et poisil on huvi matemaatika vastu, aga lugemine ei edene just hästi. Poisi enesetunne on tõusnud ja ka ema suhtumine poisile on parem. Otsatut rõõmu tundis 23-aastane noormees, kui ta esmakordselt leidis s-hääliku õige asendi. Kibedusega ta mäletas, kuidas temale kord kaaslane oli ütelnud: „Võta enne kartul suust, kui hakkad rääkima!“ — Oleks olnud väärt pildistada 12-aastase poisi ilme, kui ta avastas, et temale sõnad ja numbrid jäävad meelde ja et ta saab korrata loetud lauset raamatusse vaatamata! Kodus ja koolis ülesanded mitte ei jäänud meelde — kadus tahtmine õppida.

Palju võiks tuua elulisi näiteid meie igapäevasest ümbrusest, aga me harilikult läheme neist ükskõikselt mööda või teeme halvaks-paneva märkuse.

Kuni lapse 4—5-aastaseks saamiseni on vanemad peaaegu ainukesed lapse kasvatajad. Pärast seda laps hakkab käima lasteaias ja puutub vahenditult kokku välismaailma ja inimestega. Aga juba varakult lapsel, kel on psüühilisi häireid, tuleb paratamatult kokkupõrkeid oma kaasteltega mängides — ja laps hakkab tajuma oma haigust. Algkoolis näiteks väike 7-aastane Eike ei julge kaastelstelt küsida, kas keegi on näinud tema vihikut — ta juba kardab, et hakkab kogeleva. Esimesil koolipäevil keegi ei taha tema kõrvale istuda — Eike nutab seepärast kodus ja on järgmisel päeval üliõnnelik, et leidis väike tüdruk, kes siiski on nõus istuma tema kõrval. 9-aastane Hendrik kardab tunnis, et hakkab kogeleva, ja vaikib, kui õpetaja teda küsib. Ta

saab „nõrga“ ja on õnnetu, et õpetajal jäi mulje, nagu ta ei oskaks oma ülesannet. — Keskkoolis 16-aastane Alfred on kibestunud, sest kaaslased ütlevad, tema naabrile: „Mis sa lolliga istud!“ Naaber lähebki ära ja Alfred jäi istuma eraldatuna teistest. Kui on lugemisetund, siis kaasõpilased hüüavad kohtadelt: „Las X loeb!“ ja naeravad siis rõkkavalt, kui ta sunnib end hääldama üksikuid sõnu. — Teadagi, lapsed on julmad oma mitte-täitmõõtu-väljaandvate kaaslaste vastu.

Sageli pöördatakse arsti poole alles siis, kui lapse meeleheide on juba muutunud talumatuks. Aga sel kombel on raisatud palju aega ja on lastud haigusel süveneda.

„Kujutelge,“ kirjutab Dr. Leopold Stein*), „et lasksite oma elamu juurde rajada tee. Sel teel pidevalt liikudes on vankrirattad temasse jätnud sügavad jäljed. Kui nüüd mõningail põhjusil te tahate loobuda neist sissesõidetud vankrijälgedest, siis on teil võimalik tuua vanker vanadest jälgedest ja hoida teda uuel teel ainult võideldes suurte raskustega ja pingutades tähelepanu, kuni uued jäljed on juba küllalt sügavad. Kui uut teed kasutada pikema aja jooksul, siis vanad jäljed kaovad märkamatuks — nad pudenevad ja muutuvad tolmuks. — Ülaltoodu, üle kantuna kõnelemisvõime arvele — (kõnelemisvõime on ju tähtsamaid lapse vaimu arendamise tegureid) — tahab ütelda: halvad kõneharjumused ununevad. Et meil siin on tegemist komplitseeritud mehhanismiga ja komplitseeritud käikudega, seepärast tuleb vastavad harjumusvõtted omandada aegamööda harjutuste kaudu, nagu toimitakse siis, kui valmistatakse kelli.“

Teadagi, kui „sissesõidetud vankrijäljed“ muutuvad üha sügavamaks, siis on raske vankrit välja tuua õigele teele: kui lapse haigusele antakse soodsad tingimused arenemiseks, siis nõuab lapse ravimine, kui üldse tullakse mõttele ravida last, palju vaeva nii ravitavalt kui ravijalt ja ravitava koduselt ümbruskonnalt, ja sageli ebaõnnestub ravimine just lapse koduse miljöö ebasobivusest, sest tegelikult psüühilise häirega lapse ravimine toetub lapse ümberkasvatamisele või kasvatamise järeleaitamisele — ja sellist ravimist nimetatakse parandus-kasvatuseks.

A. Czerny (Düsseldorf) on neid väheseid, kes rõhutavad lapse parandus-kasvatuse ravi tarvidust juba lapse esimesil eluaastail, sest lapse kasvades lisandub näiteks kõnehäirelise lapse funktsionaalsele häirele ka psüühiline häire, ja siis tuleb juba kõigepealt tähelepanu pöörda lapse haigele hingele — ja alles siis hakata rajama uut väljendamisreedet tema kujutlusile.

Kui tähelepanelikult jälgime psüühiliste toimingute arenemist, siis meile juba lapse imikueas olles puutuvad silma kõrvalekaldumised lapse vaimuelu arengus ja neid kõrvalekaldumisi tuleb nivelleerida sel teel, et parandus-kasvatuse ravi kaudu lapsesse sisendatakse uusi harjumusi.

Dr. Erich Nassau (Berliin)**) väidab, et parandus-kasvatus on osa kasvatuses; tema ülesanne on anda paranemisvõimalusi lastele, kes mõningail põhjusil on maha jäänud psüühilises arengus. Veel väidab Dr. E. Nassau, et parandus-kasvatuse ravi annab tulemusi ka kõige nooremas eas olevate ja arenemiselt kõige enam maha jäänud laste kasvatamisel. Parandus-kasvatuse ravi olu on teaduslikult juhitud individuaalne tegutsemine seoses suulise ja kirjaliku väljendamisvõime rakendamisega. Nagu juba nägime dr. L. Stein'i poolt toodud õpetlikust näitest, — vankrirattad jätvad sügavad

*) Dr. Leopold Stein: Sprach und Stimmstörungen jne. 1937.

***) Erich Nassau: Frühzeitige Erfassung u. Behandlung schwieriger Kinder. 1933.

jäljed paljusõidetavasse teesse, — samuti jäävad jäljed lapse peaajju ja hinge ja sageli osutub paranduslik-kasvatuslik ravi hilinenuks. Dr. E. Nassau väidab, et kõige paremaid tagajärgi annab parandus-kasvatuslik ravi, kui lapse haigus on avastatud tema kahel esimesel eluaastal: hiljem fikseerub haiguslik nähtus ja liitub psüühilise momendiga, nagu juba eespool mainitud. Dr. E. Nassau toetub oma väites kuueaastasele praktikale (1926—1933), millise aja jooksul kujunes välja ka tema poolt käsitatava parandus-harjutuste süsteem.

A. 1926 asus Viinis, majanduslikult rasketes oludes, salkkond küsimusest huvitatud isikuid tööle paranduskasvatuslikul alal, aga see töö osutus edukaks ja tulemusrikkaks. Sõime-de-keskselts (Zentral-Krippenverein) asutas Viinis ühe lastesõime juurde, mis oli määratud imikuile, väikelastele ja lapsi imetavaile emadele, katsena osakonna, kus hakati parandus-kasvatuslikult ravima lapsi nende eale vaatamata. Töö tulemused olid nii head, et nüüd selle lastesõime juurde on asutatud suurem osakond mitmesuguste arenemishäireliste laste ravimiseks, kusjuures lapsi võetakse vastu alates väikelapseealistest kuni 14 aasta vanuseni. Praegu see parandus-kasvatuslik ravilakodu saab võtta parandus-kasvatuslikule ravimisele 70—80 last, eeskätt selliseid, kes ei sobi harilikesse lastekodudesse ega perekondadesse. Iga ravitavat last koheldakse kui täisõiguslikku inimolendit, kes areneb normaalselt, kuigi see areng toimub kas umbteede kaudu või ainult aeglasemalt kui tavaliselt. Et enesesse tõmbunud laps tuleb muuta sotsiaalseks ja ühiskondlike huvidega lapseks, seepärast tuleb paranduskasvatuslikult ravitaval lapsel läbi teha kõik lapse arenemise normaalsed astmed, kuid arenemisteed kohaldatakse lapse struktuurile. Ravimise parandus-kasvatuslikus kodus-ravilas teostab parandus-kasvataja (Heilpädagog) oma abiliste-õpilastega, kes erilist huvi tunnevad sellise töö vastu. Õpilased on kohustatud antud juhiste kohaselt 3 korda nädalas eriliselt tegelema oma kasvandikuga-hoolealusega 20—25 minutit ja peavad otsima uusi teid ja uusi võimalusi, kuidas pääseda lapse hingele lähemale ja kuidas edukamalt teostada ravimist. Iga töötund, kõik vaatlused ja tähelepanekud ja meetodilised võtted protokollitakse. Nende protokollide põhjal parandusravija annab uusi juhiseid oma abilistele.*). Sel kombel soodustatakse arenemist paljudele „lootusetu juhtumitele“ ja ühiskond saab tagasi oma liikmed, kes tema süü läbi — sõna laiemas mõttes — olid juba määratud hävimisele.

Viimaseil aastail, mil eriti akuutseks on muutunud koduse kasvatusel küsimus, on meilgi püütud soetada võimalusi, et aidata vanemaid kasvatada mitmesuguste vaimsete ja hingeliste defektidega lapsi. Nii käib nõu ja abi küsimas vanemaid ja noori Tallinna Linna Kasvatuse nõuande-büroos ja hiljuti töötab ka veel Tallinna Lastesõprade ühingu juures nõuandepunkt. Kahjuks mõlemas asutuses anti kasvatusküsimusis suuremalt osalt ainult nõu ja juhust, kuidas toimida lapsega, ja ainult üksikuil juhtumel teostati ravi ambulatoorselt. Sel kombel lapse parandus-kasvatuslik ravimine usaldati lapse vanemaile, kes paljudel juhtumitel ei olnud võimelised aru saama neile peale pandud ülesannetest ja oma kohustustest lapse vastu. Paljud emad kahtlemata lahkusid nõuandepunktist pettunult, sest et arst või kasvatusnõuandja ei andnud otsest rohtu lapse ravimiseks, vaid juhatas rasket, vanemailt suurt hoolt ja armastust nõudvat kaudset teed — lapse ümberkasvatamist mitmesuguste inimlike abinõudega — ja nõudis seoses sellega ka vanemailt nende eneste ümberkasvatamist. (vt. Eesti Kool nr. 9 — 1937, lk. 594).

*) Milan Morgenstern: Heilpädagogik im Kinderheim. 1929.

Kuivõrd lootuseta on psüühiliste häiretega lapse parandus-kasvatustliku ravi teostamine vanemate poolt, näitavad paar iseloomustavat näidet.

Õpilane X on kuueaastase noormehe, õppis keskkooli kolmandas klassis. Ta on haige (kogeleb) juba alates oma kolmandast eluaastast. Perekonnas on kaks last — kaks poega, kusjuures noorem — kuueaastast — seatakse eeskujuks vanemale. Patsient ei ole harjunud rakendama töhe oma mõistete tekkimise tsentrumit (Begriffszentrum) ja seepärast ta ise kaebab, et ta ei mõista õppida; vanemad aga ütlevad, et poiss on laisk. Seepärast isa hommikul, enne kui läheb tööle, paneb poja kirjutama etteütlisti — saksa- ja eestikeelseid, pärast ema sunnib poega õppima laua ääres — lahtine raamat ees. Aga poisil on vahete-vahel lahti ka laualaegas — teadagi siis, kui ema ega isa seda tähele ei pane, — ja selles lackas on poisi väärtuslikem varandus: traadiotsad, mitmesugused kruvid, jne. — need ta on kogunud prügivaljaveokohadelt, et konstrueerida raadioaparaate — ja neid ta konstrueerib meisterlikult — isegi taskuskantavaid, et isa ei tea, sest kui isa saab jaole, siis lõhub ta need aparaadid rusikaga peale lüües: poiss olevat raisanud kallist õppimisaega! Ei leidunud selliseid sõnu, et vanemaile selgeks teha, kui mõttetu on poissi nõndaviisi sundida õppima. Kogu perekonna elu on häiritud, ema on närviline ja südamehaige, poiss olevat perekonna tume täpp, kõiges olevat süüdi poisi halb käitumine, sõnakuulmatus, laiskus jne. Sageli patsient ütles, et jookseks ära kuhugi, aga kõnehäire takistab. Koolist sunniti poiss lahkuma: ta pidurdavat õppetööd. Olevat isegi soovitatud poiss saata Ameerikasse, nagu Inglise kuningas olevat seal käinud ent ravimas, ja siis poiss tervena tuua tagasi kooli.

Juba sel puhul tekkis probleem: kas poleks otstarbekohane soetada kõnehäireid põdevaile õpilasile selliseid õppimisvõimalusi, et nad ei takistaks normaalsete, s.o. tervete laste õppimist? Tekkis ka veel teine probleem: kuhu paigutada kõnehäireid põdevaid lapsi, kui nende kodune miljöö takistab ravimist?*)

Nüüd tõusid need mõlemad probleemid jälle akuutselt päevakorra, sest ühe patsiendi ema kirjutab meeleheitlikult: „Sügisel, kui perekond on tubades, puutub poeg kokku nende igapäevaste pahandustega ja tema rääkimine on jälle väga halvast seisukorras. Ärrituste puhul on ägedad valud südames. Poeg on ähvardanud isegi end rongi alla heita — ta ei taha pahandusi. Palusin teda ja rääkisin, kuidas armastan teda ja et see oleks mulle suureks valuks. Elu on kui sõda, mis iialgi ei lõpe!“ Patsient on 11-aastane. Kõneles juba täiesti vabalt (oli kogeleja) ja lõpetas algkooli 4 klassi, „heade“ ja „väga headega“. Oli seepärast oma vanemate au ja uhkus. Poeg pandi linna keskkooli (vanemad elavad Tallinna lähedal maal), aga sõda vanemate vahel ja uus ümbrus koolis (kord saksa keele tunnis õpetaja küsinud patsienti just sel hetkel, kui tema silmade ees alul läinud kõik kirjuks ja siis mustaks, ja ta polevat õigesti vastanud, mispeale kaasõppurid hakanud rõkkavalt naerma) — on mõjunud nii rusuvalt, et patsient nüüd kogeleb koolis ja kodus — varemalt ta kogeles ainult kodus.

Mõlemal juhtumil kodune miljöö takistab ravimist ja isegi hävitab ravimise positiivsed tulemused. Viimane juhtum näitab, kui vähe arvestatakse last ja lapse huve. On ju vähikulegi selge, et laps tuleb võtta sellisest ümbruskonnast kas või ajutiseltki — vähemalt nii kauaks, kuni lapse hinge saab viia tasakaalu.

*) „Õpetaja Leht“ 1937 nr. 4. L. Kevend: Mõningaid korrekture ja ääremärkusi.

Esimese probleemi — luua kõnehäirelistele lastele eriõppimisvõimalusi — me saaksime lahendada sel teel, kui asutaksime selliste haigete laste õppimis-ravimisklasse. See mõte ei ole mitte utoopiline, vaid Hamburgis on selliseid eriklasse*). Teine probleem — kuhu paigutada kõnehäireid põdevaid lapsi, kui nende kodune miljöo takistab ravimist — teostuks sel kombel, kui ka meil asutatakse parandus-kasvatuslik ravila-kodu ja sinna korraldataks kodu ka neile, keda tuleks ravitava lapse huvides võtta tema perekonnast, või kuhu vanemad võiksid paigutada oma lapse, kui kodune õhkkond takistab edukat ravimist. Samuti oleks võimalik paigutada sellesse kodusse lapsi ka maalt. Aga võiks ka ühendada nende kahe probleemi teostamise ühises kodus-koolis, sest igal juhtumil siin on tarvilik parandus-kasvatuslik ravi: nagu juba eespool ütlesin, ravimine parandus-kasvatuslikus ravilas-kodus on individuaalne ja lapse ravimis- ja arendamisteed kohaldatakse lapse struktuurile. Sellises parandus-kasvatuslikus ravilas-kodus saab last pidevalt silmas pidada, teda mõjutada ja juhtida, nõnda, et tema ravimine osutub ratsionaalseks. On arusaadav, et me ei saa praegu veel mõelda mõne täiusliku parandus-ravila asutamisele, aga võib-olla meilgi osutub võimalikuks leida sobivaid ruume mõnes lastekodus, et sel teel propageerida mõtet: 1) psüühiliste häiretega lapsed on haiged lapsed, 2) selliseid lapsi on võimalik ravida, kui neile luuakse nende struktuurile vastavad arenemis võimalused, 3) selliseid haigeid lapsi tuleb hakata ravima, enne kui haigestub lapse hing.

Olen siin toonud andmeid peamiselt kõnehäireliste laste ja noorte kohta — seda küll seepärast, et minul isiklikult seni on olnud nendega kõige rohkem kokkupuutevõimalusi ja et ma esitatud andmed olen kogunud patsientide psühholoogilise vaatluse teel.

1936. a. sügisel esmakordselt hakati Tallinna Linna Kasvatuse nõuande-büroo teostama peale nõuande ka ambulatoorset parandus-kasvatuslikku ravi, kuid ruumide ja vastavate summade puudumise tõttu tuli ravimisele võtta eeskätt ainult neid lapsi ja noori, kellede õppimine ja edasijõudmine koolis ja kelle kutsevalik oli takistatud kõnehäire läbi. Sel kombel me võtsime pidevale ravimisele umbes 25% kasvatusnõuande-büroo poole pöördunud abi- ja nõuotsijaid, aga siiski umbes 60% haigeid lapsi jäi oma vanemate ravimisele ja andmed puuduvad, kuivõrd ratsionaalselt nad teostasid ravimist või kas nad üldse hakkasidki ravima oma last.

Ülaltoodud põhjuste tõttu ei olnud võimalik võtta pidevale ravimisele ka õpilasi, kes kaebasid, et neil on õppimisel raskusi ja et õppimine edeneb visalt.

Kui tähele paneme seda, et raskusi õppimisel esineb lastel juba algkooli nooremais klassides, siis küll veendume, et neile raskustesse langenud lastele tuleb ulatada abistav käsi, aga tuleb hoolitseda ka selle eest, et lapse õppimisvõime kohta ollakse selgusel enne, kui laps satub raskustesse. Sel kombel teostatakse ka lastekaitset ja võib-olla ratsionaalsemalt kui praegu, mil lastekaitse nähakse ülesannet abistada laste vanemaid ja soetada lastele kehaliseks arenemiseks soodsaid tingimusi. Nüüd, kus kutsutakse ellu lastekaitse nõukogu, on selle nõukogu ülesanne hoolitseda ka selle eest, et võimaldada ka arenemiselt maha jäänud ja psüühilistesse raskustesse sattunud laste ravimist ja seega vähendada riigi ja omavalitsuste hoolealuste arvu: igast terveks saanud lapsest kasvab sel kombel elurõõmus ja töötahteline ühiskonna liige.

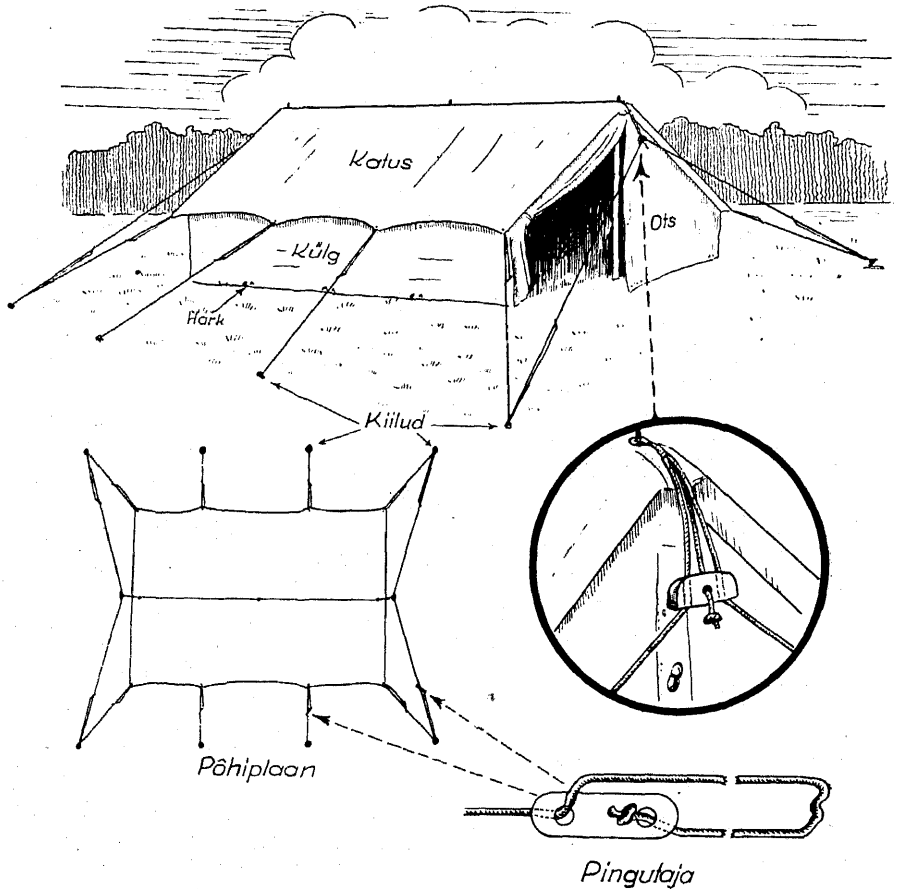
*) W. Carnié: Sonderklassen für Sprachkranke Schulkinder.

Telkide soetamisele!

A. Keppi.

Telk kasvatusvahendina on tänapäev⁷ leidnud poolehoidu kogu haritud maailmas. Ka meil hakatakse telgist ses mõttes ikka rohkem ja rohkem lugu pidama.

Aastat 5—6 tagasi oli meie seltskonna ja ka meie õpetajaskonna suhtumine poiste elamisesse telkides vägagi skeptiline. Siin pidid varitsema neid igasugused õnnetused ja hädaohud; elu laagris pidi kiskuma noori ära tõsise töö juurest ja õpetama neid mäng-
lema, logelema. Sääraseid süüdistusi kuuldus rohkesti siin ja seal üle maa.

Skautlikkudest organisatsioonidest alles Noored Kotkad oma laagritega suutsid võita laiemas ulatuses vanemate usalduse. Nende laagritest on alati suurel arvul osa võtnud ka vanemad juhid, kes tavaliselt on ju samad õpetajad, koolijuhatajad, kelle hoolde lapsed kooliski on usaldatud.

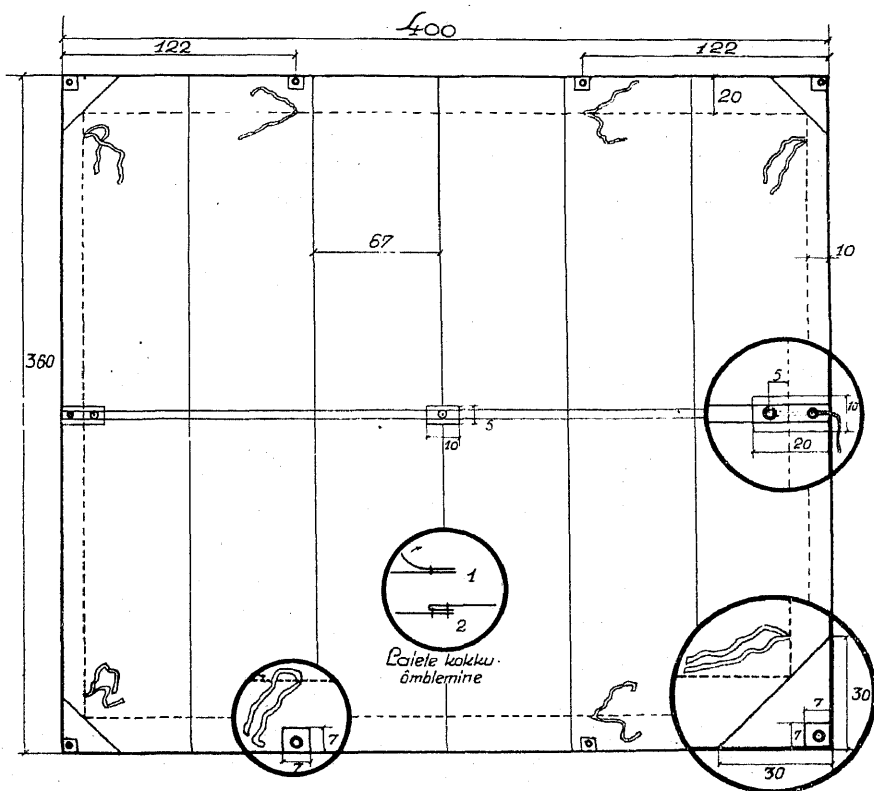
Huvitaval kombel iga skeptik, kes ise päevaks paariks poiste laagrisse satub, muutub seal kohe Saulusest Pauluseks. Siin veendub ta, et ei ole parimat abinõu lapse isetegevuse arendamiseks, temas sotsiaalse vaimu ja ühistunde kasvatamiseks kui elu laagris.

Millist töördõmu tunnevad noored püstitades laagris oma elamuid, neid sisustades! Kui palju on siin vaja koostööd, üksteisest arusaamist! Kordaläinud ja tunnustatud töö, kuidas tõstab see enesetunnet, iseteadvust! Siin ei saa tekkida kellelgi alaväärsuse tunnet: iga mehe jaoks leidub tööd, mida tema teistest paremini suudab korda saata.

Vist pole teist nii head võimalust noorele selgeks teha praktiliselt tööjaotuse vajadust ühiskonnas, ülesannete ja käskude täpse täitmise tarvidust ja palju muud. Kuid seda tunda ja mõista suudab ainult see, kes ise elanud laagris.

Kui palju pessimismi oli neis, kes möödunud suvel kogunesid „Kojula“ laagrisse Tondile! Ja kui kahju oli hiljem kõigil laagri lõppedes sealt lahkuda! Seal elasime kasarmutes, kuid telklaagrites on elu veelgi huvitavam.

Katus

Telklaagrite korraldamisel teeb suurt raskust telkide puudus. Eriti annab see end tunda laagri aja valimisel: peab ootama, kuna teistelt telgid vabanevad.

Ainuke lahendus: asume ise telke valmistama. Ja juba aegsasti!

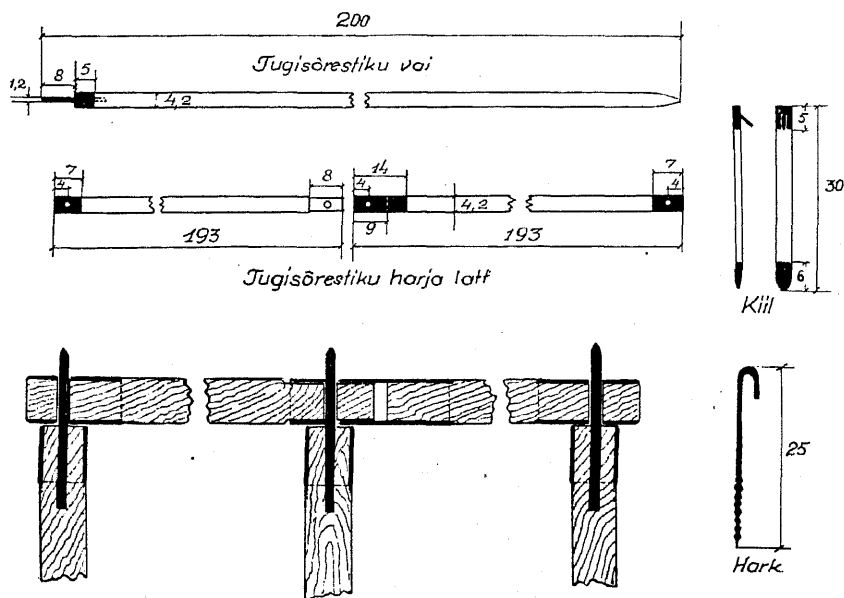
Kust võtta aga raha? Käesoleval kooliaastal Haridusministeeriumi Noorte Osakonna kaudu anti koolidele, mille juures töötavad noorte organisatsioonid, toetust kuni 50 kr. Kui siia juurde saaksime hankida kas kooli, omavalitsuse või seltskondlike organisatsioonide poolt veel 30—40 kr., siis oleks meil uhke telk 8—10 poisi jaoks juba

käes. Ja et toetusi on loota ka tulevikuski, siis võib-olla jõuame kunagi niikaugele, et kõikidel koolidel on vajaline arv telke, või vähemalt üks.

Need telgid kuuluksid kooli inventari hulka ja leiaksid kasutamist kooli juures tegutsevate organisatsioonide poolt. Mitme organisatsiooni korral tarvitamise eesõigus võiks olla sellel noorte üksusel, kes telgi muretsemiseks kõige rohkem aineliselt on kaasa aidanud.

Loomulik, et koolil on õigus neid telke kasutada anda ka teistele koolidele ja ka mitte kooli juures töötavatele organisatsioonidele. See võiks toimuda kas vastastikkuse alusel või vastava tasu eest.

Telkide valmistamisel on väga tähtis, et nad oleksid odavad, praktilised ja enam-vähem ühesuguste mõõtudega. Suuremate laagrite korraldamisel on just viimane nõue väga oluline laagrirahva paigutamise ja ka nägususe mõttes.

Telke soovitaksin valmistada kõige uuema tüüpi NK/38 järgi, mis äsja valmis Noorte Kotkaste Peastaabis ja mille kirjelduse ühes kalkulatsioonidega sia juurde lisan.

Telkide valmistamise kohta võib leida juhatusi samuti ajakirjas „Kotkas“ nr. 2 — 1937, „Kojulas“ nr. 3 — 1937, N. K. Käsiraamat III jm.

Neil, kes soovivad tellida valmis telke tüüpi NK/38, tuleks pöörduda V. Kulasalu poole aadressil: Noorte Kotkaste Peastaap, Kaarli 8, Tallinn.

Telgi NK/38 kirjeldus.

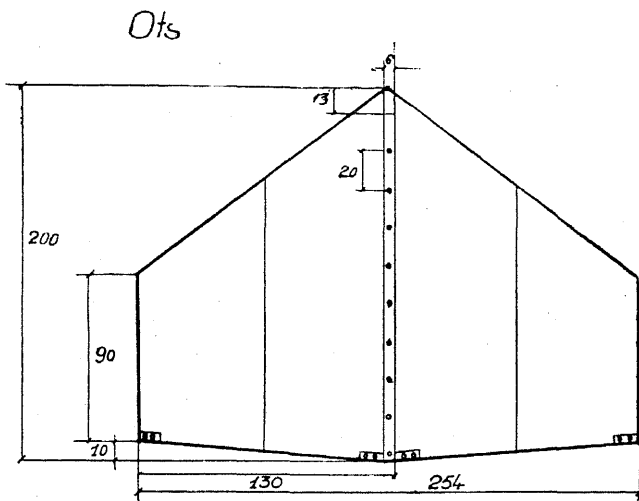
Telk NK/38 on parandatud tüüp 1932. a. Kaitseliidus kasutamisele võetud („KL“) telgist. Muudatusi on tehtud pisisajus ja kõrgust on suurendatud, kuna noortele tuli luua võimalust telgi sisemusse ehituste püstitamiseks ja vabamaks liikumiseks. Üldmuljelt on telk sarnane senisele „KL“ telgile, mis eriti suuremais laagreis ühtluse loomiseks vajalik. Mõõtudelt on telk NK/38 järgmine.

Kõrgus: maapinnast harjalatini 1,90 m; maapinnast katuse ääreni (seinad) 90 sm.
Laius: püstitatud telgi laius 2,40 m (teoreetiline laius 2,54 m).

Pikkus: räästa äärest räästa ääreni harjal 4 m. Otsast otsani sisemine mõõt 3,80 m.
Mahutus: 8—10 poissi.

Jaotades telke kasutusviiside järele: 1) matka telgiks (kergest riidest, kaasaskantav seljakotis), 2) lühilaagri telgiks ja 3) püsivlaagri telgiks (raskemad, ainult vooris transporteeritavad, kahekordse katusega), on vaatluse all olev telk NK/38 konstrueeritud lühilaagri telgina, kuid kui temale lisada veel täiendavalt teine katuseriie, mis ilma erilise lisakonstruksioonita võimalik, on ta kasutatav ka püsivlaagri telgina.

Materjalina telgiriideks on kasutatud puuvillast purjeriiet „OK 71“ ja lisakatuseks võib kasutada õhemat purjeriiet „GH 95“. „OK“ paremus seisab selles, et tema transpordil ja käsitamisel oma paksema koe tõttu on vastupidavam. Nimetatud riie on 71 sm lai, kusjuures kokkuõmmeldult jääb iga laia laiuks 67 sm. Näidatud kokkuõmblemise moodusest jätkub. (Paksemate presentide juures on tarvilik üks õmblus rohkem). Õmblemiseks on kasutatav harilik õmblusmasin ja niit nr. 10.

Telgiriide juurdeldõikamisel tuleb silmas pidada, et seda tehtagu alles siis, kui lõiked ja kindel ettekujutus telgi kujust on olemas. Parema ülevaate saamiseks on soovitatav telgi otsad, näiteks, joonistada pörandale, siis riie kokku õmmelda ja välja lõigata täpselt joonise järele. Silmas tuleb pidada, et telgi suu alumised nurgad (aasade kohalt) 10 sm pikemad on, kui telgiseina vastu olevad. Selline lõige on vajalik selleks, et üleslöödud telki otstest teha tuulekindlaks, eriti neil juhtudel, kui telk pole hästi üleslöödud. Katuse seinad ja otsad õmmeldakse eraldi valmis ja pärast kinnitatakse vastavate õmblustega ühte. Selleks on vajalik jätta riie õmbluseks kuuluva osa võrra pikemaks-laiemaks. Nurkade kokkuõmblemine tuleb teostada hiljem eraldi.

Harjale õmmeldakse sisemisele küljele tugev 3,5 sm laiune linane pael. Harjal olevad purjesilmade avad tehakse nõõrist ja traadilõngast ning telgi sisemisele küljele pannakse neis kohtades valgepargiline vasikanahk; eriti on see vajalik tugisõrestiku otste kohal, kuna muidu kipuvad lati metallist otsad hõõruma augu telgiriidesse. Kõikjal, kus purjesilmad, tuleks kasutada nende alusena nahatükikest. Purjesilmade kohaleasetamine sündigu vastavate stantside abil; käsitsi neid püsivalt kohale asetada pole võimalik.

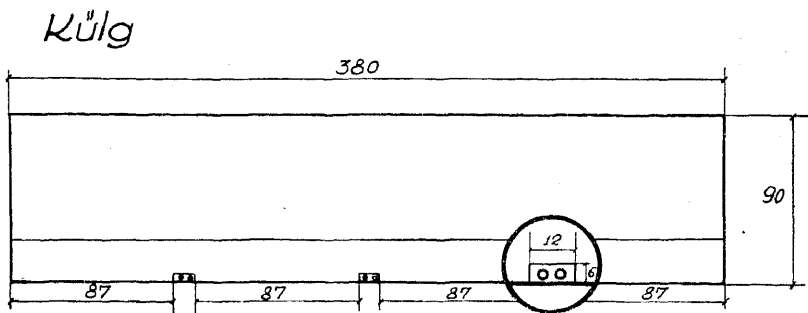
Telgi suu kinnitamiseks võib kasutada nõõrist aasade asemel (nagu „KL“ juures) ka puupöörakesi, samuti alusserva kinnitamiseks vaskrõngakesi purjesilmade ja nõõrist aasakeste asemel, eriti siis, kui kasutusel telgi ääre kinnitamiseks on metallist hargid.

Telgi otste ja äärte ülessidumiseks on asetatud katuse külge väikesed nõõrikesed, otstesse à 2 ja külgedele à 2.

Pingutusnõõriks kasutada kuni 5 mm jämedat nõõri. Pingutusklotsid on alumiiniumist. Tähelepanu pühendada sellele, et viimased oleksid ümaranurgelised ja puhtalt-siledalt välja töötatud.

Kandekott on soovitatav valmistada impregneeritud presendist.

Nii telk kui kott tuleb varustada üksuse nimetusega. Kiilude-harkide jaoks olgu eraldi hoiukott, mis asetatav koos telgiga kandekotti.

Telgi NK/38 materjalide arvestus ja kalkulatsioon.

Riiet: puuvillane purjeriie „OK.“ 71, 46 m à kr. 1.10 (suurmüügi hind) . . . Kr. 50.60
 Paela: telgi harjale, linast, 35 mm lai, 4 m à kr. —.20 . . . „ —.80

Telgi äärte ja otste ülessidumiseks 55 mm lai (või puuvillast nõõri 3 mm läbimõõduga), 6 m à kr. —.11 . . . „ —.66

Purjesilmad: harjanõõride hoideks 20 mm 2 tk. à kr. —.09 . . . „ —.18
 pingutusnõõride kinnitamiseks 15 mm 16 tk., telgi otsadele 40 tk.

alusserva kinnitusaasadeks 28 tk., kokku 84 tk. à kr. —.07 . . . „ 5.88

(Juhul, kui kasutatakse telgi ukse kinnitamiseks pöörakesi, kulub 15 mm purjesilmi 20 tk. vähem; kasutatakse alusservas purjesilmade asemele 20 mm läbimõõduga vaskrõngakesi — kulub eespool tähendatud purjesilmi veel 28 tk. vähem, seega 84 tk. asemele 48 tk. Juurde tuleb vaskrõngaid 12 tk. à 3 snt. ja 18 mm paela 1,2 m à kr. —.15).

Niiti: purjeniiti aasade ja nõõride õmblemiseks ½ vihti à kr. —.40 . . . „ —.20
 rulliniiti nr. 10 telgiriide kokkuõmblemiseks 3 rulli à 20 snt. . . . „ —.60

Nõõri: külgingutajateks 5 mm läbimõõduga 8 tk. 2,5 m = 20 m,
 harja pingutajateks 4 tk. 3 m = 12 m,
 ukse aasadeks (juhul kui kasutatakse pöörakesi, pole nõõri tarvis) 20 tk.
 à 50 sm-/10 m,
 kokku 42 m à 7 snt. . . . „ 2.94

Nahka: valgepargiilist vasikanahka aasade ja kinnitusnurkade alla kaks ruutjalga
 à kr. —.90 . . . „ 1.80

Pingutusplokk: alumiiniumist 60×25×3 mm, 12 tk. à 20 snt. . . . „ 2.40
 puust harjapingutamiseks 120×60×25 mm, 2 tk. à kr. —.40 . . . „ —.80

Puud: tugisõrestiku valmistamiseks saare-, kase- või kuusepuust umbes 4,2×200 sm,
 5 tk. à kr. —.25 . . . „ 1.25

Kiilude valmistamiseks tamme-, saare- või vahtrapuust 30×20×1,5 sm,
 10 tk. (kaks tagavaraks) . . . „ —.75

Vasktoru 40/43 mm, 14 sm pikk 1 tk., 5,5 sm pikk 2 tk., 5 sm pikk 3 tk.	
Kokku 55 sm à kr. 3.60 meeter	kr. 2.—
(Tarbekorral võib kasutada ka teras või raudtoru, kuid see peab kas üle tinu- tatud või hästi värvitud olema).	
Vaskkruvid muhvide kinnitamiseks 1-tolliseid 5 tk. à kr. —.03	„ —.15
Vaske ümargust tugisõrestikule 1×17 sm, 3 tk. kokku 0,51 m à kr. 1.20	„ —.70
Metall osad (vasest — rauast) telgi kiiludele, 10 kompl. à 20 s.	„ 2.—
Töö — õmblemine,	kr. 10.—
Puutööd, metalltööd, spleisimine	„ 7.—
Mitmesugused kulud	„ 1.— „ 18.—
Kande-hoide kott telgile, presendist — mõõdus 60×35×25 sm umbes	„ 5.—
Samasugune kiiludele umbes	„ 2.75
	Kokku kr. 99.46

Eespool toodud arvestuse põhjal läheb üks telk NK/38 koos kande-hoide kottidega maksma ümarguselt kr. 100.—. Sellejuures kasutatud andmed on peamiselt arvestatud üksik-
telgi esmajärgulisest materjalist valmistamisel. Üksikult telki valmistada tuleb ületada mõnin-
gad raskused, mis telgi kirjelduses mainitud. Hulgalisemal valmistamisel ja mõnede osade
asendamisel lihtsama materjaliga (vask — rauaga, puu muutmisel jne.) võib telgi hinnaks arvata
kr. 80—90.—.

ARVUSTUSI

Nikolai Gogol: Tšitšikovi seiklused ehk Surnud hinged. I. Tõlkinud Albert Kivikas. Eesti Kirjanduse Selts, Tartu 1937. 326 lk. Hind 4 krooni.

Veel reformeerimata eesti keskkoolis oli Haridusministeeriumi poolt kinnitatud õppe-
kavades ette nähtud eesti kirjanduse tundide kõrval lühemad ekskursid maailmakirjandusse:
„tutvumine ühe uuema aja Euroopa luuletajaga (Byron, Heine, Verhaeren), Juhan Aho
„Laastud“ või mõni teine teos, F. Dostojevski „Kuritöö ja karistus“.“ Nüüd, kus pärast
reformi keskkoolile lisandus üks (kuues) õppeaasta, võib veel enam loota eesti ja maailma-
kirjanduse kava laiendamist.

Kuna vahepeal on ms. esile kerkinud *rahvuslikkuse* ja *eluläheduse* printsiibid, siis
otsides selliseid ideid ja näiteid kaasaegses omas kirjanduses keeleõpetajad tahes-tahtmata
on sunnitud otsima paralleele ja näiteid ka väliskirjandusest. Nagu vastu tultes eesti kooli,
õpilas- ja õpetajaskonna huvidele on EKS „Maailmakirjanduse tõlkeseeria nr. 5“ all saatnud
turule 1937. aastal Nikolai Gogoli (1809—1852) poemi „Surnud hinged“.

Kui varemalt koolides käsitletud peatükk vene kirjandusest piirdus F. Dostojevski
puhtsühholoogilise romaaniga „Kuritöö ja karistus“, siis nüüd avaneb võimalus N. Gogoli
„Surnud hingede“ najal tutvustada õpilasi realistliku vooluga vene kirjanduses, vene linna
ja maa ühiskonna eluga selle mitmepalgelisuses, vene rahvusliku omapäraga, elulähe-
daste, spetsiifiliselt puhtvene tüüpidega ja osalt ka vene keelega, kuivõrd tõlkija on suut-
nud seda edasi anda. „Surnud hinged“ on 19-nda sajandi vene elu väike entsüklopeedia,
ehkki poemi esimeses osas figureerivad peamiselt negatiivsed tüübid (meilgi väga nõutav
positiivsete tüüpide kogu pidi järgnema poemi teises ja kolmandas osas, kuid kirjaniku
haigestumise ja varajase surma tõttu jäi see teostamata).

„Surnud hingede“ esimene köide ilmus trükkis a. 1842, tekitades suurt elevust kaas-aegses kirjanduses ja ajakirjanduses. N. Gogoli suurteose tõlkija A. Kivikas toob „järeilmärkuses“ väljavõtte kriitik N. A. Kotljarevski tunnustavast hinnangust „Surnud hingede“ kohta: „Gogol ihkas ühesainsas tihedasti seotud romaanis anda kõik oma tähelepanekud vene elu üle; ja kavatses luua poemi, millest vastu peegelduks kogu Venemaa kõigi oma pahede ja voorustega... Ühestki teisest 30-ndate ja 40-ndate aastate monumendist ei hoova vastu säärast elulisust kui „Surnud hingedest“, milles küll täiesti tühjendamatul polnud ammutatud kõik iseloomulik meie vanast mõisnike ja riigiametnike elulaadist, selle eest aga on tabatud selle olemus, selle peamine iseloom ja üksikasjad“.

Poeemi „Surnud hingede“ peategelane P. I. Tšitšikov on kaval inimene, petis, „saavutaja“ (priobretatel), kes on valmis vägistama oma südame-tunnistust, isegi kuritegu korda saatma, kui aga saaks endale koguda varandust. Rahaahnus on temas peateguriks, kuid ta ei ole ihnuskoil nagu Pljuškin: Tšitšikov kogub endale vara, et hiljem seda kasutada, sellest end elatada. Kogu energia, tugev tahtejõud kulub egoistlike püüete taotlemiseks ja rahuldamiseks, kuldvasika kummardamiseks. Ei kool ega elu ei olnud kasvatanud temas kõrgemaid aatelisemaid tundeid ja mõisteid. Autor (N. Gogol) küsib ise-endalt otsust oma poeemi peategelase kohta: „Kes ta on kõlbluse seisukohalt vaadelduna? Et ta pole kangelane, kellele oleks omistatud täiuslikkust ja õilsust — seda on näha. Kuid kes ta on? Tähendab siis, kaabakas? Kuid miks kaabakas? Miks olla teiste vastu nõnda karm? Tänapäeval meil kaabakaid ei olegi enam, on olemas ausameelsed ja meeldivad inimesed, kuid sääraseid, kes üldiseks häbiks seavad oma näolapid avalikkuse ette täissülitamiseks, võib leida vahest ainult paar-kolm inimest, ent juba nemadki rõhutavad õilsameelsust. Kõige õigem oleks teda nimetada peremeheks, saavutajaks. Saavutamine, see on kõige põhjus ja tema pärast on saadetudki korda asju, mida seltskond nimetab *mitte päris puhtaks*“ (lk. 315).

Teised tegelased poemis on mitmenimelised ametnikud N. kubermangulinnas, keda Tšitšikov kohtab, ja mõisnikud, kellelt ta käib ostmas surnuid, aga revisjoninimistust kustutamata hingi. Üks selliseist mõisnikest on iseloomutu Manilov, kellest autor ütleb vene vana-sõnaga: „on inimene, ei see ega teine, ei linnas Bogdan ega külas Selifan...“ Igaühel on oma kalduvusi: ühe nõrkuseks on hagijad, teisele näib, et ta on suur muusikaharrastaja, ning kohe näed ta hinge sügavusi, kolmas on meister hästi sööma, neljas ihkab mängida osa, mis tolli võrragi on kõrgem sellest, mis talle määratud, viies, kelle soovid on üsna vähenõudlikud, magab ja unistab sellest, kuidas jalutada tiibadjutandiga, et näeksid seda nii sõbrad, tuttavad kui võhivõõradki, kuuendale on aga loodud käsi, mis otse üleloomuliku jõuga ihkab käända nurka mõnel ruutuülasel või kahel, kuna seitsmenda oma otse tükkib kuskil korda looma, ligi tikkuma jaamaülema või postipoisi isikule, ühe sõnaga — igaühel on oma kalduvus, ainult Manilovil ei olnud midagi. Kodus rääkis ta väga vähe ja heietas suuremalt osalt ainult mõtteid, kuid millest ta mõtles, sellest teab küll vahest ainult Jumal“ (lk. 27—28). Armsamaks ajaviiteks oli tal istuda akna all, suitsetada piipu ja unistada sõprusest ning sõbraliku elu mõnusustist. Täieline vastand Manilovile on Sobakevitš, paks, kirvenäoga, kohmakas ja tusane inimene, kes „paistis väga sarnanevat keskmises suuruses mesikäpaga“. Olles toores käitumises, Sobakevitš kõiki teisi inimesi tembeldas kelmideks ja varasteks. Iseloomult oli ta ablas kui hunt nii söögikordadel kui igal pool praktilises elus asju ajades. Mõningaid ühisjooni selle mõisnikust-kulakuga on leskunud Korobotškal, kes osava perenisena juhib oma majapidamist ilma Sobakevitšile omase kavaluse ja praktilise omakasupüüedeta. Eemaletõukava ja vastiku mulje jätab aga Pljuškin kui kehastatud ihnus kogu oma katmatus inetuses. Ihnuse kirm on surmanud temas kõik inimlikud tunded, isegi isaatmastuse oma laste vastu. Rahuldamata kogu oma suurest varandusest, „käis ta (Pljuškin) päevast päeva oma küla tänavail, vahtis truupide ja purrete alla ning kõik, mis talle seal silma hakkas, olgu see siis vana saapatald, raudnael, savipoti kild või muu — kõik tassis ta koju ja pani sinna hunnikusse, mida Tšitšikov nägi toanurgas“ (lk. 149—150). Samal ajal aga endal vili

mädanes rõukudes, sest kartis odavasti käest ära anda ülesostjale, talupojad olid vaesustunud ja valgusid laiali, mõisaomanik ise muutus hädiseks inimvarjuks, haisevaks inimkoleetiseks. Ümberpöörduvat Nozdrev on „laja iseloomuga“, lõbus ja pealetikkuvat seltsimehelik. Joo-marina ja riukukena tuntud, otsib ta rahva- ja kärarikkaid kohti ja koosviibimisi, nagu laadad, koosolekud, peod jne. Vale, luiskamine ja hooplemine iseloomustavad seda rahutut, kärsitut ja ebapraktilist mõisnikku. Üldse on „Surnud hingedes“ tegemist vaimuvaeste inimestega, intellektuaalselt ja moraalselt madalate tüüpidega, kelle elu on sisutu, labane ja sarnane looma- või taimeelu närbumisele. Nende iseloomustuseks võib õigusega kohandada poemi pealkirja: surnud hinged.

N. Gogol temale omase meisterlikkusega ilmekas ja varjundirikas keeles ja plastilises stiilis tabavalt ja tõetruult maalib need portreed lugeja silme ette, asetab neid täielikus katmatuses mitmesugustesse koomilistesse situatsioonidesse, nii et lugeja tahes-tahmata koos autoriga naerab inimhinge labastumise ja veidruste üle, kuid . . . see on naer läbi pisarate. „Veel kauaks on mulle mingi imelise võimu poolt määratud käia käsikäes oma kummaliste kangelastega, vaadelda kogu hiiglaslikku mõõdaruttavat elu, vaadelda seda läbi maailmale nähtava naeru ja läbi nägematute, aimamatute pisarate“ (lk. 172)!

Ei ole lihtsurelikule jõukohane proosalikes sõnades kõiki kirjaniku voorusi esile tuua; neid peab igäüks ise nautima, lugedes N. Gogoli monumentaalset teost „Surnud hinged“. Õnnelikul kombel on EKS leidnud selle huvitava ja omapärase teose eestindajaks kohase isiku — tuntud ilukirjaniku Albert Kivikas'e. Viimane kui vilunud stilist ja luulelise fantaasiaga isik on peenelt sisse elanud ja süvenenud autori sõnastusse, täis vene rahvapäraseid kõnekäände ja idiomaatilisi väljendeid, ning on väga elavalt ja ladusalt edasi andnud originaali. Lugedes ei märkagi, et on tegemist tõlkega, vaid võtad raamatu kätte kui eestikeelse algupärandi ja paned kahetsusega käest, kui lõpp on käes.

Eeskujulise tõlke suurte vooruste juures on pisut piinlik märkida mõningaid tähtsusetu vääratusi, kuid arvustaja amet on juba kord selline, et ta näeb isegi päikesel tumedaid laike . . .

Lugupeetud tõlkija on pannud N. kubermangulinna noorhärja jalutama moodi taotlevas frakis ja kitsastes valgeis linaseis pükstes (lk. 5), kuid originaalis on jutt puuvillastest pükstest. Suslamüüja ei istunud võõrastemaja all asetsevate „poekeste nurgas“ (lk. 6), vaid nurgapealses poes. Venelaste kõnelusi kaardilauas arusaadavalt on raske või isegi võimatu täpselt edasi anda mõnes teises keeles, kuid tõlkija oma vabas fraseerimises on läinud pisut kaugele originaalist, kui ta hüüatab: „Kes siin jurgib oma masti ohjavargaga“ (lk. 17)! Kaks külalaeite püüdsid kalu liiviga, aga mitte „noodaga“ (lk. 26). Venekeelne sõna „goluboi“ tähendab sinine, aga mitte roheline, „rohekas“ (lk. 37): „seinad olid pealstatud mingi hallitoonilise roheka (pro sinika) värviga“. Trükiveana annab seletada sõnade „interessi“ ja „intressi“ äravahetamine lauses: „ma loovutan nad teile täiesti ilma intressita“ (lk. 43). Sealsamas ostu-müügi tehingukulud on ekslikult nimetatud „ostukuludeks“ (lk. 43). Tšitšikov oli ergutatud tänutundest, aga mitte Manilovi „vastutulekust“ (lk. 43). Kaks rida: „Kuidas? Kas tahate juba ära sõita?“ jne. on trükiladumisel sattunud võõrasse kohta; nende õige koht on tuus rida kõrgemal (lk. 44). Hobusele üks „peotäis“ (lk. 48) kaeru rohkem või vähem ei loe midagi; isegi oleks, kui anda hobusele üks mõõdutäis (kaeru) rohkem kui teisele, nagu seisab originaalis. Selifan tõmbas oma räbaldunud kuunenäru selga (nadel v rukava), aga mitte „üle õlgade“ (lk. 49). Venelaste „ponamar“ ei tähenda „venepappi“ (lk. 53), ennem juba kellalööjat. Mõisaproua Korobotška käseb oma ümmardajat võtta Tšitšikovi märja kuue ja püksid ning kuivatada neid tule ees, aga tõlkija arvates on Korobotška ja Fetinja nii häbelikud, et nad sõna „püksid“ ei julge suhu võtta: „Sa võta nende kuub ühes sellega mis seal all“, ja kuivata seda esmalt tule ees“ (lk. 56). Autori arvates nii prantslane kui sakslane südames otse roomavad miljonäri ees, aga tõlkija paneb nad roomama väikese tubakakaupmehe ees: „nii prantslane kui sakslane ühe ja sama tooniga kõne-

levad niihästi miljonäri kui väikese tubakakaupmehega, kuigi nad oma südames otse rooma-
vad viimase ees“ (peaks olema: esimese ees, lk. 59). Mee hind on originaalis 12 rubla puud,
aga tõlkija kahel korral kirjutab: „kakskümmend rubla puud“ (lk. 65). Raamatus on jutt
tooliga põrutamisest vastu põrandat, aga tõlkija laseb Tšitšikovil „põrutada vihaselt rusikaga
lauale“ (lk. 66). Venelaste toite ja söömist oskab tõlkija väga piltlikult ja mahlakalt edasi
anda, nii et tõesti „juba eemalt võtab suu vett jooksmas“, kuid millegi pärast ei leia mina
N. Gogoli menüüs munaröoga (Sotšinenija N. V. Gogolä, IV k., A. F. Marksi väljaanne
SPB, 1894, lk. 65), mis on tõlkija omalt poolt lisanud: „sterletisupp lutsude ja niiskadega
aina vurtsub ja lurtsub nende hammaste vahel ühes sinna juurde hammustatud rastegai või
rasvase sägaselja kulebjaka või munadega“ lk. 75). Hambaork on tõlkija suus moondunud
hambaharjaks; „Sealjuures oli poetatud üsna halvakspanevgi sõna kõhnavõitu mehe kohta,
tähendades, et ta on ikka rohkem midagi hambaharja kui mehe taolist“ (lk. 206). Drobjažkin
on muutunud kord „Dorbjažkiniks“, kord „Dobrzažkiniks“ (lk. 252) ja seda sõna on taht-
nud tõlkija joone all seletada (viibe kolme tähekeste näol on olemas), aga on unustanud või
ei ole suutnud seletada.

Kõige suuremaid raskusi tõlkimisel on olnud „jutustuses kapten Kopeikinist“
(lk. 259 jj.); seal on ka tõlge vabam, originaalist lahkuminevam, ja vigasem: tuhandete
asemel on „miljonid“, „neli“ asemel „neii“ (trükiviga!), delikatesside asemel „delikassetid“,
arbuusi asemel „melon“ jpt.

Kes N. V. Gogoli teost „Surnud hinged“ originaalis ei ole lugenud, seda niisugused
tõlkeviiperused ei eksita: arwab, et nii peabki olema. Seepärast võibki Besti lugejale julgesti
soovitada N. Gogoli huviküllast ja haaravat romaani (poemi) Albert Kivikase tõlkes, mis
on üldiselt tehtud suure vilumusega ja asjasse süvenemisega. Mõned vähesed lahkuminekud
vene- ja eestikeelses tekstis, mis näiteina on toodud peamiselt esimesest kolmest peatükist,
ei vähenda oluliselt tõlkija töö tähtsust ja raamatu enda väärtust.

V. Orav.

MITMESUGUST

Põllu- ja aiamaajanduslike ning kodumajanduslike koolide juhatajate nõupidamine.

4. ja 5. veebruaril s.a. toimus Haridusministeeriumi korraldusel Tallinnas Kunsti-
hoones üleriigiline põllu- ja aiamaajanduslike ning maal asuvate kodumajanduslike koolide
juhatajate nõupidamine.

Nõupidamise avas Haridusministri abi V. Päts, tervitusi ütlesid Haridusminister
A. Jaakson ja Õpetajate Koja esindajana Vahi koolide juhataja V. Riks.

Haridusminister märkis muu seas omas sõnavõtus meie hariduselu suuna muutmise
vajadust, mis tooks tasakaalu meie haritlaskonna koostisesse, milles kutsehariduse osa seni
väga suurel määral on kannatanud üldhariduse ja linna tungi arvel, mis seega on olnud
meie maaühiskonna järjekindel väljakurnamine. Hariduselu suuna muutmises märkis Hari-
dusminister käsilolevat põllumajanduslike koolide süsteemi täiendamist gümnaasiumile vasta-
vate põllundus- ja aiandustehnikumidega ning avaldas lootust, et varsti jõuame normaalse
olukorraneni, mil kutsekoolide õpilasi on praegusele olukorrale ümberpöörduvalt poole rohkem
üldhariduslike koolide õpilaste arvust.

V. Riks kriipsutas alla omas sõnavõtus tähtsust, mis oli põllu-, aia- ja kodumajan-
duslike koolide toomisel Haridusministeeriumi alluvusse, millega kogu kutsealasilis taotlev
õpetajaskond on astunud üksteise lähedale, mis võimaldab nüüd ühiselt lahendada õppe-

ja kasvatustöö küsimusi, milledest sõnavõtja eriti viimaste tähtsust põllutöökoollide juures rõhutas.

Järgnevalt kandis Polli Põllutöökooli juhataja mag. agr. Joosep Nõu ette referaadi „Eesti põllumehed traditsioonidest“, mis on tervikuna toodud käesolevas „Eesti Kooli“ numbris lk. 83 jj.

Ettekande kohta võeti elavalt sõna, kuna see haaras laias kaares terve rea kasvatustikke ja meie maaihiskonna palet puudutavaid küsimusi.

Sõnavõtjad rõhutasid üldiselt meie taluniku peremehe-joonte ja -tunde ning traditsioonide süvendamise vajalikkust, millest rahvas ammutab tugevaid enesealhoiu jõudusid. Püüti otsida ka Eesti põllumehed sobivat tüüpi, mille järgi noori, tulevase peremehe kasvatada, kuid selles ei jõutud referendist kaugemale, kes selle asetas Ameerika farmeri ja meie põlistalumehe vahepeale.

Ülevaate 1936/37. a. õppetööst ja üldistest korraldustest andis Koolide Peainspektor dr. agr. E. Terasmäe, kes märkis, et põllutöökoollide õppetöös nende koolide Haridusministeeriumi alluvusse tulekuga pole suuremaid muudatusi olnud, mida on kardetud eriti praktiliste tundide ja tööde juures. Samuti ei too uus Kutsehariduslikkude õppeasutiste seadus (RT 53 — 1937) pöördelisi muudatusi. Et ka kutsekoolide kaudu on võimalus pääseda ülikooli, see ei ütle veel, et kutsekoolid nüüd hakkavad algkooli lõpetanud ülikooli ette valmistama, mida on kardetud, kuid andekaile ei või haridusteed sulgeda.

Põllutöökoollide juhatajaist on läinud vanuse pensionile Vahi koolide juhataja M. Sõrra ja Kuusiku Karjakontroll-assistentidekooli juhataja A. Kärk; neile on Haridusminister vastavast teenete tunnustused andnud.

Vahi koolide uueks juhatajaks on valitud V. Riks, kuna Kuusiku Karjakontroll-assistentidekooli juhataja kohale on asunud endine Kehtna koolide juhataja A. Arak.

Nõupidamine küidab heaks dr. E. Terasmäe ettepaneku, et tulevikus kõik vanusepuhkusele läinud endised koolijuhatajad kutsutaks edaspidi korraldatavale vastavate koolide juhatajate nõupidamistele või kokkutulekutele.

Üldmainitud Kutsehariduslikkude õppeasutiste seaduse alusel on avaldamisel ühe- ja kaheaastase õppeajaga aianduskoolide, kontrollassistentide- ja karjatalitajatekoolide õppetöö korraldamise määrad. Samuti on avaldamisel õppetundide korraldamise määrad.

Õpilaste arv on tõusnud 20% võrra — tõustes põllumajanduslikes koolides 1200-le.

Järgmisena refereeris Saku Kodumajanduskooli juhataja Aino Käsper teemal „Kooli mõjust ümbruskonnale“, rõhutades oma ettekandes, et kooli majapidamine peab olema majanduslikult tasuv ja kooli sisustust eeskujuks kodude sisustamisel. Ümbruskonna mõjutamise teedest kriipsutas referent alla seltskondlikust tegevusest ning organisatsioonide tööst osavõttu, kohapealsete seltskonnategelaste kasvatamist ja eriti kooli endiste õpilaste mõju, kes oma kodudes püüavad koolis õpitud teostada.

Läbirääkimistel avaldati soovi, et Haridusministeerium töötaks välja kooli mööbli kavad.

Esimese nõupidamise päeva lõpul otsustatakse saata Hännadele Riigihoidjale ja Haridusministeeriumile tervitustelegrammid.

Nõupidamise teisel päeval refereeris Põllutööministeeriumi aianduse-mesinduse nõunik A. Prima teemal „Aiamaajanduse arendamise võimalusi Eestis“. Referent seadis aianduse sihiks ühtlase, aasta läbi kestva, kõigile kodanikele kättesaadavate hindadega aiasaaduste tootmise ning nendega meie kodanikkonna varustamise, mille kaudu vabanetakse välismaa aiasaaduste impordist ja mis võimaldab ühtlasi esineda eduka pakkujana välisurgudel.

Seda sihti taotledes on vaja aedviljade produtseerimise mitmekesistamist (seller, puru, lillkapsas, pastinaak) ja moodsate tehniliste võtete tutvustamist koolide ja kursuste kaudu.

Marjaaias on soovivat kasvatada C-vitamiinirikast mustsõstart, mis sisaldab 2—3 korda rohkem nimetatud vitamini kui paljukiidatud apelsin ja sidrun.

Puuviljaaianduse alal soovitas referent leibkonna aias kasvatada 20—25 viljapuud, vahekorras 10:4:2:2 õuna-, kirsi-, ploomi- ja pirnipuid.

Siseturu laiendamine on vajalik kõrgevaliteediliste varaste ja hiliste õunte osas. Tunduv puudus on pirnidest, ploomidest, kirssidest, mustsõstardest ja pampplites.

Välisurul (Soomes) on mahtu õuntest Treboux seemikul, Liivi kuldrenetil, Tartu roosõunal ja Liivi sibulõunal, kui viimane on küllalt suur ja värvunud; samuti sibulal — eksportiks tuleb arvesse ainult vene ehk Danilovi sibul ja punane sibul, mille kasvatamine meil seni peaaegu tundmatu. Välisurgude varustamises tuleb kõneste veel sigur, hapendatud kurk ja muud värsked aedviljad (kapsas).

Edukaks turu korraldamiseks soovib referent tootmisrajoonide organiseerimist ja ja varustuslepingute süsteemi sisseseadmist meie aiandusse.

Läbirääkimistel võttis nõupidamine omaks, et referendi poolt ettetoodud aianduse arendamise võimalusi tuleb püüda teostada vastava ala oskuste ja teadmiste levitamisega.

Ühtlasi peeti tarvilikuks, et edaspidi side aiasaadustealaste keskorganisatsioonide ja kasvatajate vahel muutuks tihedamaks, et kasvataja juba varakult teaks, mida turg vajab.

Nõupidamise ettekannete ja läbirääkimiste osale järgnes ekskursioon ETK Koplis ja Narva maanteel asuvasse tehasesse, kus üle kolme tunni kestnud käigul tutvuti suur-ettevõtte lahkete juhtide juhtimisel Eestis lopsakalt tärkavate mitmesuguste tööstusaladega ja artiklite valmistamisega. Ekskursioon jättis osavõtjaise hea mulje, kuna kõikjal käis kibe loov töö selgete edasiminevate ning paljutootavate tunnustega.

Kokkutulek lõppes ETK poolt korraldatud ühise lõunaga Estonias, kus vahetati muljeid nähtust ja sõnavõttudes kriipsutati alla ühistegevuse osa ja tähtsust meie majandusel.

Keskkooli- ja gümnaasiumiõpetajate kongress.

Keskkooli- ja gümnaasiumiõpetajaile on saanud traditsiooniks kord aastas kokku tulla. Käesoleval õppeaastal kavatseti kongress pidada eelmiste aastate eeskjulg aluses oktoobris, kuid mitmesuguste, osalt tehniliste takistuste tõttu see lükati edasi jõuluaheajale. Ja kongress sai teoks 4. ja 5. jaanuaril s. a. Kongressi korraldajaks olid Õpetajate Koja Keskkooli- ja Gümnaasiumiõpetajate Sektsioon ja Eesti Keskkooliõpetajate Kogu. Kongress peeti Tallinna Tütarlaste Kommertsgümnaasiumi ruumes, Pärnu mnt. 13.

Kongressi avas esimesel päeval Õpetajate Koja Keskkooli- ja Gümnaasiumiõpetajate Sektsiooni esimees inspektor O. Paas. Sellele järgnes Haridusministri A. Jaaksoni tervituskõne. Haridusminister omas tervituses rõhutas koolitöös kasvatuslikku külge, märkides kaht tähtsamat kasvatusala: psühholoogilist ja sotsioloogilist kasvatust. Seni on tehtud eestähendatud küsimuste ja alade ellurakendamisel ja viljelemisel mõningaidki vigu, mis nõuavad korrigeerimist ja täiendamist, et aidata kaasa meie riigielu paranemisele ja õige kodaniku kasvatamisele, kusjuures koolireform ja kogu elu peavad kooskõlas kõrvuti edasi arenema uue Põhiseaduse raamides.

Pärast kongressi tööle rakendamist, kus valiti kongressi juhatajaks dir. K. Koljo, A. Kuusik ja A. Üksti, järgnes HM Koolivalitsuse direktori V. Altoa ettekanne koolieliu päevaküsimisist. Peale mitmesuguste, eriti õpilaste kasvatuslikku külge puutuvate küsimuste puudutamist, kõneleja tõstas ka progümnaasiumi I ja II kl. ja algkooli V ja VI kl. kavade ühtlustamise küsimuse, märkides, et põhjusi ühtlustamiseks on. Näiteks on kavade täieliku erinevuse tõttu raskendatud juurepääs progümnaasiumi keskmistesse ja kõrgematesse klassidesse algkoolist ja realkoolist tulijate arvel, kuna samal ajal need progümnaasiumi klassid võivad arvalt kahaneda. Teiseks võidakse kavade ühtlustamise teel vältida osaliselt ülekoormatust kavades. Kolmandaks on praegu progümnaasiumi alamate klasside kavades mõndagi ebalapsepärast, näit. ajaloos.

Nimetatud küsimuse vastu osutatakse läbirääkimistel elavat huvi. Pärast pikemaid mõttevahetusi kongress tunnustab õppekavade ühtlustamise praegu enneaegseks ja ebatstarbekohaseks.

Samal kongressi-päeval refereerivad veel õpetaja A. Vaigla teemal „Jooni karakteri kasvatakse koolis“ ja inspektor F. Klement teemal „Kooli distsipliinist“. Esimene referent oma ettekandes rõhutab peamiselt, et õppetöö eesmärgiks olgu mitte kasvatada ainult üli-tarku raamatut-inimesi, vaid ühtlasi ka teotahtelisi ning tugevaid rahvusliku ühiskonna liikmeid. Seepärast peaks õpetajal-kasvatajal kogu kasvatus töö ajal vaimusilmade ees olema meie rahvuskarakteri ideaal.

Inspektor F. Klement oma sõnavõttus rõhutab eriti õpetaja eeskjugu tähtsust kooli distsipliinis. Keskkooli- ja gümnaasiumiõpetajaid ettevalmistavad asutused peaksid õige-aegselt teostama vajalist selektsiooni mitte ainult kutset taotlejate kandidaatide seadusliku ettevalmistuse, vaid eriti just nende pedagoogilisele tööle kõlbulikkuse suhtes. Ka rõhutab referent, et distsipliini küsimuses tuleks apelleerida enam õpilase autundele. Sageli õpetaja, kasutades oma võimu, unustab austada õpilase isiksust, mida ta temas peab kasvatama. Samuti arvab referent, et ei ole sugugi utoopiline elustada laiemalt nn. „koolikohtuid“ õpilaste oma koosseisuga, millelele paljud pedagoogid suhtuvad küll skeptiliselt.

Järgmise kongressi-päeva keskse teema moodustab karistus küsimus. Sel teemal refereerib inspektor M. Meiusi, kes rõhutab, et loomulik karistus kuulub paratamatult vajalike karistusvahendite hulka. Kunstlik karistus aga on sekundaarne võte, mille abil parandatakse äpardunud eelmisi võtteid. Ideaal on mittekaristamine, mis ei tohi aga muutuda nõrkuseks, s. t. teatud vigade parandamata jätmiseks. Tuleb eelistada loomulikke ja neile lähedalseisvaid karistusi. Karistus olgu õiglane ja veengu last, et see on õiglane. Enne

karistuse määramist tuleb õpilase eksimuse põhjusi uurida ja enne karistuse täideviimist kontrollitagu karistamise motiive, kas need pole tingitud kasvataja enda subjektiivseist veadusist.

Läbirääkimistel vahetatakse nimetatud teema üle väga elavalt mõtteid, millest nähtub, et see on koolitöös üks olulisemaid küsimusi, ja avaldatakse soovi, et nimetatud teema peaks jääma veel järgmise kongressi päevakorda.

Kongressi lõpul referendid võtavad oma ettekannete tuuma kokku teesidesse, mis esitatakse koosolekule sooviavaldusina vastuvõtmiseks.

Kongressi tööst ja vastuvõetud seisukohtadest otsustatakse informeerida Haridusministrit.

Koolide Juhatajaile.

„Eesti Kooli“ toimetus palub koolide Juhatajaid selgitada, kas koolil on tasutud „Eesti Kooli“ tellimisraha 1937. aasta eest, ning eitaval korral maksta see viivitamatult, kui koolil selleks on summasid, või paluda seda teha kooli ülalpidajat hiljemalt s. a. 1. märtsiks. „Eesti Kooli“ tellimishind on 3 krooni aastas. Tellimisraha võib saata otseselt toimetusele (Tallinn, Tõnismärgi 11) või maksta „Eesti Kooli“ posti jooksvale arvele nr. 433. Tellimisraha saatmisel tuleb täpselt märkida, millise aasta eest raha saadetakse ja kas ajakirja tellitakse koolile või rahasaatjale isiklikult.

Tallinnas, 19. veebruaril 1938.

Vastutav toimetaja V. Päts.

Tegev toimetaja G. Ollik.

Haridusministeeriumi pedagoogiline ajakiri „Eesti Kool“ ilmub 10 korda aastas, iga kuu üks vihik, välja arvatud juuni- ja juulikuu. Tellimishind on 3 kr. aastas, poolaastas 1 kr. 50 s., välismaale 4 kr. aastas. Tellimisraha võib maksta „Eesti Kooli“ posti jooksvale arvele nr. 433. Tellimisi võtab vastu iga postiasutus.

„Eesti Kooli“ üksikuid vihikuid hinnaga 40 senti üks, võib saada toimetusest, „Kooli-Kooperatiivi“, „Päevalehe“, „Rahvaülikooli“ ning „Töökooli“ raamatukauplustest Tallinnas, „Akadeemilisest Kooperatiivist“ Tartus ja „Õpistus“ Viljandis.

Kuulutuste hind on kaantel 35—40 kr. ja erilehtedel 30 krooni lehekülj.

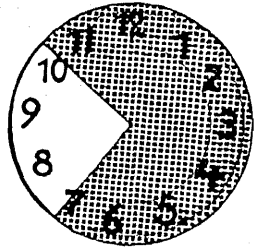
Toimetus: vastutav toimetaja V. Päts, toimetuse liikmed: J. Aavik, V. Altoa, J. Grüntal, A. Kurvits ning E. Terasmäe ja tegev toimetaja G. Ollik.

Toimetuse asukoht on Haridusministeeriumis, tuba nr. 20, telef. 476-65 (Tallinn, Tõnismägi 11).

Vastutav toimetaja V. Päts.

Tegev toimetaja G. Ollik.

Riigi Trükikoja trükk, Tallinn, Niine 11.

Pühendage

OMA VABA AEGA ENESE-
ARENDAmisele, LUGEDES

KIRJANDUST

KOOLIRAAMATUID, KOOLITAR-
BEID, KIRJUTUSMATERJALE,
JONISTUS- JA MAALIMISTAR-
BEID, PABERI-KAUPU, KANTSE-
LEITARBEID, JNE. JNE.

SOOVITAVAD SUURES VALIKUS

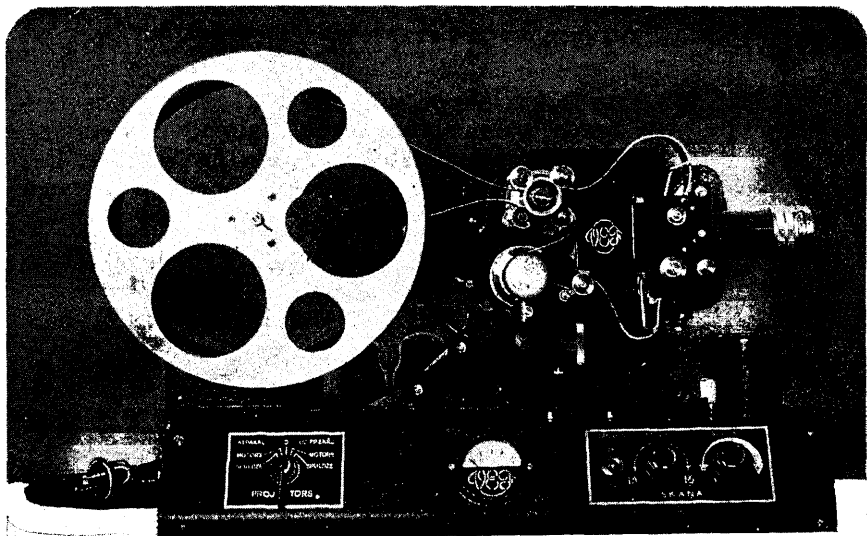
„PÄEVALEHE“

RAAMATUKAUPLUSED
TALLINN, S. KARJA 23, PIKK 2

„LASTE RÕÕM“

ON LASTELE KASVATUSLIKUKS ALUSEKS

ILMUB KORD KUUS

VEF 16_{mm} HELIFILMI PROJEKTOR

- * On täiesti hädahohtu.
- * Vastab kooli-kino rahvusvahelistele määrustele.
- * Kõrgeväärtuslik võimendaja tagab loomutruu ülekande.
- * Tänu spetsiaal-optikale on pilt, vaatamata vähe-
sele voolutarvitusele, täiesti selge.
- * Ei vaja spetsiaalruume.

VEF-RAADIO

nõutav meeldiva kõla ja loomutruu ülekande tõttu.

VEF - EESTI OSAKOND
PIKK 25. TALLINN. TEL. 466-16

Koolide kooperatiivide varustamisel

on kõige õigem pöörata alati sinna, kus teatakse, et saadakse head kaupa, mis vastab õpilaste nõudmistele. Ei ole ju ükskõik, kas vihk on valmistatud praakpaberist, või kausitikus 10 lehte vähem jne.

Meie kaupade kvaliteediga on alati rahul oldud, sest meie äride põhimõtted on —
PARIM KAUP JA ÕIGLANE HIND.

**ÕPPERAAMATUD, LASTEKIRJANDUS,
KIRJUTUSMATERJAL, PABERIKAUP**

K-ü. „Rahvaülikooli“

suurlaad Tallinnas, Harju 48, tel. 444-39, Pärnu m. 10, tel. 446-67

„POLARIS“

EESTI KINDLUSTUS-A.-S.

võtab vastu järgmisi KINDLUSTUSI:

ELU-, TULE-, MURDVARGUSE-, VEO-,
VÄÄRTSAADETE-, KASKO- (LAEVA-
KEREDE) JA KLAASIKINDLUSTUSI.

Seltsi põhi- ja tagavarakapitalid ületavad
Kr. 1.000.000.—

Seltsi asutamisest peale on kahjude eest väljamakstud üle **Kr. 5.310.000.—**

Soliidne edasikindlustus!

KAHJUD LIKVIDEERITAKSE VIIVITAMATA!

JUHATUS ASUB TALLINNAS, VANA VIRU 12. KÕNETRAAT 426-66.
TELEGR.-AADR.: „POLARIS“. OSAKOND ASUB TARTUS, S UR TURG 11. KÕNETR. 6-75.

Esindajad kõigis linnades ja maakohtades.

M O O D S A I D

U U D I S R I I D E I D :

siidist, villast ja puuvillast ;

K O O L I L A S T E

V O R M I K L E I D I R I I D E I D ,

C O T T O N - S U K K I :

siid, villaseid, floor ja puuvillaseid;

E L A S T I L I S T

I N T E R L O K K - T R I K O O P E S U ,

V Õ I M L E M I S E

T R I K O O S I D j a Ü L I K O N D I

soovitab tuntud häduses

A/s. **OSKAR KILGAS** VABRIK SOO 26

Haridusministeeriumi poolt kinnitatud

puhtvillast tumehalli

õpilaste ülikonnariiet

v a l m i s t a b

NARVA KALEVI MANUFAKTUUR

Iga kangas kannab vabriku märki ja riide
nimetust, mida ostmisel palume tähele panna!

Hakkab ilmuma O.-Ü. „Noor-Eesti Kirjastuse“

Algupäraste romaanide III sari.

Sarja kuuluvad järgmised raamatud:

K. A. Hindrey: **Nõid.** A. Jakobson: **Oktoobri tuul I.**

P. Krusten: **Plme voorus.** R. Roht: **Elutee.**

P. Viiding: **Ois ja villi.**

Loetletud viis romaani moodustavad kokku ca 1700-leheküljelise sarja.

Soodustatud ettetellimishind: kuni 1. märts. Kr. **13.—**, kuni 1. maini Kr. **15.—**

Osadeviisi makstes Kr. 17.—. Sellest tuleb tasuda tellimise andmisel Kr. **2.—** ja iga köite ilmumisel Kr. **3.—.**

Sarja on võimalik tellida ka köites paremal paberil, makstes iga köite pealt jurde 1 kroon.

Kõik raamatud ilmuvad veel sel kevadel.

Pärast ilmumist maksab sari vähemalt **23** krooni.

O.-Ü. „Noor-Eesti Kirjastus“

Tartus, Gustav-Adolfi 8. Telef. 2-66. Posti jooksev arve 22-92

B. SABSAY & K^o

T A L L I N N,

S. KARJA 16

V. POSTI 11

Tehnilised
tööstustarbed

Kemikaalid
ja värvid

ESINDUSED

Suurim riidekauplus — Pärnu mnt. 8, Tallinn

Vilespille, keelpille, muusika-löökriistu,

nende osi, kaste, kotte, keeli ja tarbeid valmistatakse oma s tööstuses ja alati saadaval võistlemata hindadega.

F-ma August Kristal'i **muusikariistadetööstus**

Tallinn, Sakala 42. Tel. 462-60
(end. V. Pärnu mnt. 12).

Asut. 1889. a.

Posti jooksev arve nr. 554.

Teen koolidele igasuguseid

HARMOONIUME,

mis koolijuhatajate poolt on heaks tunnistatud. Osad tellitakse välismaalt. Valmis on kolme rea keeltega 14 registriga harmooniume, mis müün kaherealise harmooniumi hinnaga.

Joh. Tisler-Ulpus, harmooniumitegija.
Tallinn, Kopli tän. 27—8, omas majas.

U/Ü. VIKERI TEHASED

NARVA MNT. 15. JAAMA TN. 8. TELEF. 318-21

ÄRIDE, KONTORITE, KOHVIKUTE, PANKADE JA ELURUUMIDE SISUSTUS. ILU- JA TARBESEMED, REKLAAM-ARTIKLID. PUU-, METALL- JA KLAASTOOTED

Valmistab koolide jaoks:

laudu, pinke, kappe, tahvleid ja kõiksugu tarbeid puust, metallist kui ka klaasist.

Töö kiire ja korralik. Projektid ja eelarved tasuta.

Igal koolil

on tarvis omandada

„Ernst Säreava (Petersoni) kogutud teosed“,

sest üle poole E. Säreava töodest on ilmunud ainult ajalehtedes, praegusele nooremale põlvele tundmatud ja raskelt kättesaadavad. Ometi on E. Säreava koos Ed. Vildega üheks neist eesti klassikuist, kes 20. sajandi algul rajasid tee realismile eesti kirjanduses.

Meie Riigihoidja K. Päts, „Teataja“ peatoimetajana, on juba tolkorrall hinnanud E. Säreava kaastööd, andes „Teataja“ veergudel ruumi tema jutustustele, mis piitsutasid toleaeagset ühiskondlikku korda. Neist küsimusist on praegugi veel paljud aktuaalsed. Neist ammutavad ka meie tänapäeva kirjanikud oma ainealad.

K. O/Ü. „Loodus“ teeb E. Säreava tööd kõigile kättesaadavaks. „Ernst Säreava kogutud teosed“ kolmes köites, „Nobeli laureaatide“ formaadis ja paberil, üle 1300 lk., maksab ettetellimisel kuni 25. märtsi:

Kohemaksetavas rahas:

brošüüris Kr. 12.—, kalingurköites, kuld seljatrükiga Kr. 14.50, raamatukoguköites Kr. 13.20, Ed. Taska poolnahkköites Kr. 19.50.

Järeilmaksuga:

brošüüris Kr. 15.— (tellimise andmisel Kr. 3.— ja ülejäänud osa 4 kuu jooksul, iga kuu 25-ndaks Kr. 3.—);

raamatukoguköites Kr. 16.20 (tellimise andmisel Kr. 3.— ja ülejäänud osa 4 kuu jooksul, iga kuu 25-ndaks Kr. 3.30);

kalingurköites kuld seljatrükiga Kr. 17.50 (tellimise andmisel Kr. 3.50, ja ülejäänud osa 4 kuu jooksul, iga kuu 25-ndaks Kr. 3.50);

poolnahkköites Kr. 22.50 (tellimise andmisel Kr. 4.50 ja ülejäänud osa 4 kuu jooksul, iga kuu 25-ndaks Kr. 4.50).

Seepärast kasutage ettetellimise võimalusi, tellige „Ernst Säreava kogutud teosed“ juba täna. „Ernst Säreava kogutud teosed“ ilmub kirjaniku 70. a. sünnipäevaks 29. IV 1938.

KIRJASTUS O/Ü. „LOODUS“

TARTU, ÜLIKOOI 18. TELEFON 4-35. TALLINN, KINGA 6
TELEFON 411-91. POSTI JOOKSEV ARVE NR. 20-55